

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖN LİSANS VE LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN VATANDAŞLIK
DUYGUSU İLE KÜRESEL VATANDAŞLIĞA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bahadır KAYA

Malatya-2020

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖN LİSANS VE LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN VATANDAŞLIK
DUYGUSU İLE KÜRESEL VATANDAŞLIĞA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bahadır KAYA

Danışman: Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU

Malatya-2020

 İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	KABUL ONAY FORMU	Doküman No	
		Yayın Tarihi	
		Revizyon No	
		Revizyon Tarihi	
		Sayfa No	

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ÖN LİSANS VE LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN VATANDAŞLIK DUYGUSU İLE KÜRESEL
VATANDAŞLIĞA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞLAŞTIRMALI ANALİZİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU

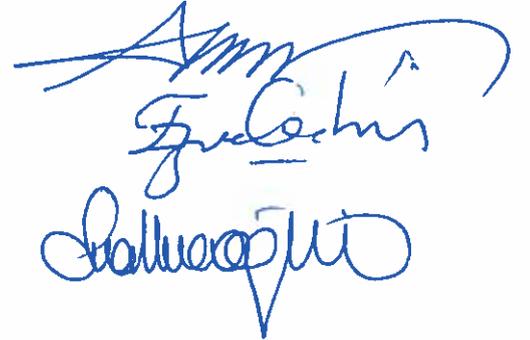
HAZIRLAYAN
Bahadır KAYA

Jürimiz tarafından 03/04/2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez oybirliği /oyçokluğu ile başarılı bulunarak Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul etmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

- 1.Prof. Dr. Mesut AYDIN
- 2.Prof.Dr.İbrahim Fevzi ŞAHİN
- 3.Doç.Dr.Erol KOÇOĞLU (Danışman)

İmza

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun ...../...../..... tarih ve ...../..... sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

Doç. Dr. Niyazi ÖZER
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU'nun danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinin Vatandaşlık Duygusu İle Küresel Vatandaşlığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırmalı Analizi başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Bahadır KAYA

ÖN SÖZ

Karşılaştırmalı öğrenci algılarının analiz edildiği bu çalışmada, lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuyla küresel vatandaşlık kavramlarına bakış açısı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda çalışmada birbirinden dikkat çekici bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular tez çalışmasının bulgular ve yorumlar kısmında detaylandırılmıştır. Çalışmada elde edilen bu sonuçlar, konuya ilişkin yapılan araştırmalara kaynak oluşturacak olması, çalışmanın dikkat çekici bir özelliğini oluşturduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bana rehberlik eden, desteğiyle güç veren anlayışlı yaklaşımıyla, bilgisinden istifade ettiğim, yüksek lisans eğitimim sürecinde öğrencisi olmaktan gurur duyduğum saygıdeğer danışmanın kıymetli hocam Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU'na saygı ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek eğitimim sürecinde hoşgörüsünden, deneyimlerinden ve engin bilgisinden istifade ettiğim saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mesut AYDIN'a ve bu süreçte bilgi ve birikimleriyle yardımını benden esirgemeyen Prof. Dr. Recep DÜNDAR'a saygı ve şükranlarımı sunarım.

ÖZET

ÖN LİSANS VE LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN VATANDAŞLIK DUYGUSU İLE KÜRESEL VATANDAŞLIĞA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

KAYA, Bahadır

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU

Nisan-2020, XV+117 sayfa

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ile küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri arasında ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Bu amacın yanında araştırmada demografik değişkenler olan cinsiyet, yaş, bitirilen lisenin türü, öğrenim görülen sınıf, öğrenim görülen yükseköğretim kurumu, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna göre öğrencilerin görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemekte amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma, nicel araştırma türünün tarama modelinde korelasyonel desende planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırma örneklemini İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve İnönü Üniversitesi Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrenciler arasından "Ölçüt Örnekleme" yöntemi kullanılarak belirlenen 300 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında üç bölümden oluşan bir veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunların ilki araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin kişisel özelliklerinin belirlemeye yarayan Kişisel Bilgi Formu, ikincisi "Vatandaşlık Duygusu Ölçeği", üçüncüsü ise "Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anket Formu" dur. Araştırmanın verileri betimsel ve çıkarımsal istatistikî yöntemlerle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık ve küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada vatandaşlık duygusu ile küresel vatandaşlık arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlığa ilişkin farkındalıkları daha da artırmak için gerek yükseköğretimde görevli eğitmenlere gerekse de öğrencilere ilave eğitimler verilebilir.

Anahtar Sözcükler: Vatandaşlık, Vatandaşlık Duygusu, Küresel Vatandaşlık.

ABSTRACT

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE APPROACH OF UNDERGRADUATE AND UNDERGRADUATE STUDENTS ABOUT THE SENSITIVITY OF CITIZENSHIP AND GLOBAL CITIZENSHIP

KAYA, Bahadır

M.S., Inonu University, Institute of Educational Sciences

Department of Social Studies Education

Advisor: Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU

April, 2020, XV+117 pages

The aim of this study is to determine the relationship between undergraduate and associate degree students' sense of citizenship and their views on global citizenship. In addition to this aim, it was aimed to determine whether students' opinions differ significantly according to demographic variables gender, age, type of high school class, higher education institution, mother education level and father education level. For this purpose, the research was planned and conducted in correlational design in the screening model of the quantitative research type. The sample of the study consisted of 300 students selected by the method of "Criteria Sampling" among the students of Inonu University Faculty of Education and Inonu University Vocational School. A data collection tool consisting of three parts was used in the research. The first of these is the Personal Information Form, which is used to determine the personal characteristics of undergraduate and associate students, and the second is the "Citizenship Sense Scale", and the third is the "Student Citizenship Questionnaire on Global Citizenship Questionnaire". The data of the study were analyzed with descriptive and inferential statistical methods. As a result of the research, it was determined that the opinions of undergraduate and associate students about citizenship and global citizenship were high. In addition, it was concluded that there is a moderate positive relationship between sense of citizenship and global citizenship. In order to increase the sense of citizenship and global citizenship awareness of undergraduate and associate students in the research, additional trainings can be given to both trainers in higher education and students.

Key Words: Citizenship, Sense of Citizenship, Global Citizenship.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY SAYFASI	iii
ONUR SÖZÜ	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç	2
1.3. Problemler	2
1.4. Önem	3
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Sayıtlar	4
1.7. Tanımlar	4
BÖLÜM II	6
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Vatandaşlık	6
2.2. Küresel Vatandaşlık Kavramı	9
2.3. Küresel Vatandaşlık ve Eğitim	15
2.4. İlgili Araştırmalar	20
BÖLÜM III	24
3. YÖNTEM	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Evren ve Örneklem	25
3.3. Verilerin Toplanması	28
3.4. Veri Toplama Araçları	28
3.4.1. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği	29
3.4.1.1. Verilerin Normallik Testinin İncelenmesi	29

3.4.1.2. Güvenirlik Analizleri	29
3.4.1.3. Faktör Analizi	30
3.4.2. Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anket Formu	32
3.4.2.1. Verilerin Normallik Testinin İncelenmesi.....	32
3.4.2.2. Güvenirlik Analizleri	33
3.4.2.3. Faktör Analizi	34
3.5. Verilerin Analizi	36
BÖLÜM IV	39
4. BULGULAR ve YORUMLAR	39
4.1. Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Bulgular	39
4.1.1. Vatandaşlık Duygusuna Ait Öğrenci Görüşlerinin Düzeyine İlişkin Bulgular	39
4.1.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	46
4.1.3. Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular.....	47
4.1.4. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	49
4.1.5. Bitirilen Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular.....	51
4.1.6. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular.....	52
4.1.7. Babanın Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular	54
4.2. Küresel Vatandaşlığa İlişkin Bulgular	56
4.2.1. Küresel Vatandaşlığa Ait Öğrenci Görüşlerinin Düzeyine İlişkin Bulgular	56
4.2.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	75
4.2.3. Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular.....	78
4.2.4. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	81
4.2.5. Bitirilen Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular.....	85
4.2.6. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular.....	88
4.2.7. Babanın Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular	91
4.3. Vatandaşlık Duygusu ve Küresel Vatandaşlık Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	95
BÖLÜM V	98
5. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	98
5.1. Sonuçlar ve Tartışma	98
5.2. Öneriler	105
KAYNAKÇA.....	106
EKLER	112
EK-1. Yönerge ve Kişisel Bilgi Formu	112
EK-2. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği.....	113

EK-3. Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anket Formu	114
EK-4. İzinler	116

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Tematik Olarak Gruplanmış Küresel Vatandaşlık Alan Yazını.....	15
Tablo 3.1. Öğrencilerin Cinsiyete İlişkin Dağılımları.....	25
Tablo 3.2. Öğrencilerin Öğrenim Görülen Sınıfa İlişkin Dağılımları.....	25
Tablo 3.3. Öğrencilerin Yaşa İlişkin Dağılımları.....	26
Tablo 3.4. Öğrencilerin Bitirilen Lise Türüne İlişkin Dağılımları.....	26
Tablo 3.5. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Yükseköğretim Kurumuna Göre Dağılımları.....	26
Tablo 3.6. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölüme Göre Dağılımları.....	27
Tablo 3.7. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımları.....	27
Tablo 3.8. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımları.....	28
Tablo 3.9. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	29
Tablo 3.10. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği Güvenirlik Katsayıları.....	30
Tablo 3.11. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği KMO ve Bartlett Test İstatistikleri.....	30
Tablo 3.12. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği Faktör Yükleri.....	31
Tablo 3.13. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği Açıklanan Varyans Tablosu.....	31
Tablo 3.14. Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	32
Tablo 3.15. Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF Güvenirlik Katsayıları.....	33
Tablo 3.16. Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF KMO ve Bartlett Test İstatistikleri.....	34
Tablo 3.17. Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF Faktör Yükleri.....	35
Tablo 3.18. Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF Açıklanan Varyans Tablosu.....	36
Tablo 4.1. “Farklılıkları Benimseme” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	39
Tablo 4.2. “Aidiyet Duygusu” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	41
Tablo 4.3. Ölçeğin “Farklılıkları Benimseme” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	43
Tablo 4.4. Ölçeğin “Aidiyet Duygusu” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	44
Tablo 4.5. Lisans ve Ön Lisans Öğrencilerinin Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Görüşlerinin Geneline İlişkin Bulgular.....	45
Tablo 4.6. Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi.....	46

Tablo 4.7. Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Analizi.....	48
Tablo 4.8. Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Analizi.....	49
Tablo 4.9. Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Bitirilen Lise Türü Değişkenine Göre Analizi.....	51
Tablo 4.10. Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi.....	53
Tablo 4.11. Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi.....	55
Tablo 4.12. Küresel Vatandaşlığın “Diğer İnsanlar ve Kültürler” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
Tablo 4.13. Küresel Vatandaşlığın “Dünyanın Durumu ve Kültürler” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	59
Tablo 4.14. Küresel Vatandaşlığın “Sistem Olarak Dünya” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	62
Tablo 4.15. Küresel Vatandaşlığın “Katılım” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	64
Tablo 4.16. Küresel Vatandaşlığın “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	65
Tablo 4.17. Küresel Vatandaşlığın “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	67
Tablo 4.18. Ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	68
Tablo 4.19. Ölçeğin “Dünyanın Durumu ve Kültürler” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	69
Tablo 4.20. Ölçeğin “Sistem Olarak Dünya” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	70
Tablo 4.21. Ölçeğin “Katılım” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	71
Tablo 4.22. Ölçeğin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	72
Tablo 4.23. Ölçeğin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	73

Tablo 4.24. Lisans ve Ön Lisans Öğrencilerinin Küresel Vatandaşlığa İlişkin Görüşlerinin Geneline İlişkin Bulgular.....	74
Tablo 4.25. Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi.....	75
Tablo 4.26. Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Analizi.....	79
Tablo 4.27. Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Analizi.....	82
Tablo 4.28. Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Bitirdikleri Lisenin Türü Değişkenine Göre Analizi.....	85
Tablo 4.29. Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi.....	88
Tablo 4.30. Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi.....	92
Tablo 4.31. Vatandaşlık Duygusu ve Küresel Vatandaşlık Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi.....	95

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Küresel Vatandaşlık Boyutları.....	14
Şekil 2. Araştırmanın Modeli.....	24

KISALTMALAR LİSTESİ

- f : Frekans
F : Anova Değeri
n : Örneklem Sayısı
ÖGAF : Öğrenci Görüşleri Anket Formu
p : Anlamlılık Derecesi
SS : Standart Sapma
t : t değeri (Bağımsız Örneklem t-Testi İçin)
vd. : Ve diğerleri
 $\bar{X}$: Ortalama Değer
 α : Güvenirlilik Katsayısı
% : Yüzde

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Vatandaşlık kavramı siyasi manada bağımsız bir devlete mensup olmayı ifade etmektedir. Bu bağlamda devleti oluşturan üç unsurdan biri olan milleti oluşturan fertlere “vatandaş” denilmektedir (Yılmaz, 2007: 106). Vatandaşlık teriminin genel kullanımına göre vatandaşlık ya uluslararası hukuk tarafından tanınan belirli bir ulus-devlete üyelik statüsü ya da söz konusu ulus-devlet tarafından temsil edilen ulusal bir cemaate aidiyet duygusu anlamına gelmektedir (İçduygu, 2009).

Ülkeler vatandaşlık anlayışını belli temele dayanarak biçimlendirirler. Fransa ve Amerika toprağa dayalı bir vatandaşlık anlayışını tercih ederken, Almanya ve İsrail etnik kan bağına dayalı bir etno kültürel vatandaşlık anlayışını tercih etmiş ve benimsemiştir. Türkiye de ise toprağa dayalı bir vatandaşlık anlayışının olduğu fakat Avrupa Birliğine uyum süreciyle birlikte vatandaşlık anlayışını ulusallık politikası çerçevesinden uzaklaştırarak ulus ötesi bir anlayışa yönelttiği söylenebilir (Dağ, 2012).

Osler ve Starkey'e (2006) göre, vatandaşlığın bir devletin sınırları içinde kalma olanağı yoktur. Küresel vatandaşlık, insanlar arasında farklılık gözetmediği gibi insanların özgür ve eşit haklara sahip olduğunu göstermektedir. Küresel vatandaşlık düşünme, hissetme ve eylemde bulunma biçimidir. Küresel vatandaş yerel, ulusal ve küresel hareket eden vatandaş olarak belirtileceği gibi aynı zamanda her düzeyde konu, olay ve engeller arasında bağlantı kurabilen vatandaş olarak belirtilmektedir. Küresel vatandaş hem yerel düzeyde hem de dünyanın başka bir yerinde yaşanan insan hakları ihlallerine karşı duyarlı, insanlık adına sürdürebilir bir gelecek için sorumluluk alan birey olarak ifade edilmiştir.

Dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen bir olaydan bir bireyin etkilenme ihtimali gelişen ve hızla ilerleyen küreselleşme ile birlikte artmaktadır (Bozkurt, 2013). Bu bağlamda homojen bir topluluk olma idealinden uzaklaşan ulus devletlerin demokrasi idealini hayata geçirmedeki yetersizlikleri, diğer yandan belli sorunların sadece ulusal düzeyde halledilememesi (çevre, yoksulluk, sağlık vb.) ve insan haklarının küresel bir boyuta taşınması vatandaşlığın uluslararası bir boyutta tartışılmasını gündeme getirmiştir. Bütün tartışmalarda küresel vatandaşlık kavramını ortaya çıkarmıştır (Kartal, 2010).

Küresel vatandaşlığın ortaya çıkması ve yaygın bir anlayış haline gelmesi yapılan araştırmanın konusu olmasına gerekçe olmuştur. Bu kapsam da oluşturulan çalışma beş bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, problemleri, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada geçen temel kavramların tanımına yer verilmiştir. İkinci bölümde araştırmada geçen vatandaşlık ve küresel vatandaşlığa ilişkin kavramlar detaylı olarak ilgili araştırmalarla birlikte açıklanmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandığı ve analiz edildiğine dair bilgiler bulunmaktadır. Dördüncü bölümde veri toplama araçları ile öğrencilerden toplanan verilerden elde edilen bulgulara, beşinci yani son bölümde ise araştırmanın sonuçlarına ve önerilerine yer verilmiştir.

1.2. Amaç

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ile küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri arasında ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Bu amacın yanında araştırmada demografik değişkenler olan cinsiyet, yaş, bitirilen lisenin türü, öğrenim görülen sınıf, öğrenim görülen yükseköğretim kurumu, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna göre öğrencilerin görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemekte amaçlanmıştır.

1.3. Problemler

Araştırmanın lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ile küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri arasında ilişkiyi belirlemek olan amacı çerçevesinde, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları hangi düzeydedir?
2. Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları;
  - a) Cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - b) Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - c) Yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - d) Bitirilen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - e) Anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - f) Baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri hangi düzeydedir?

4. Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık görüşleri;
  - a) Cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - b) Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - c) Yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - d) Bitirilen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - e) Anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - f) Baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlık görüşleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Önem

Küresel vatandaşlık konusu dünyada uzun süredir tartışılmasına ve öğretilmesine rağmen Türkiye’de 2004 yılında öğretim programlarında yapılan köklü değişikliklerle öğretim programlarına 4. Sınıfta “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanıyla girmiştir. Konu küreselleşmenin, teknolojik ilerlemenin çok hızlı ilerlediği günümüzde sürekli güncellenmeye gereksinim duymaktadır. Burada öğretmenlerin, öğrencilerin, vatandaşların eğitilmesi küresel vatandaşlığa ve vatandaşlık duygusuna ilişkin yeterliliklerinin, algılarının, tutumlarının artırılması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyacın bir milyon civarında öğretmenin olduğu, on milyon civarında öğrencinin olduğu, seksen milyon civarında vatandaşın olduğu Türkiye’de giderilmesi güç ve uzun zaman gerektiren bir problem olarak görülebilir. Bu bağlamda konunun öğretilmesine daha hızlı sonuç alınabileceği düşünülen ön lisans ve lisans düzeyindeki yükseköğretim kurumlarından başlanması gerektiği söylenebilir.

Yükseköğretim kurumlarında vatandaşlık duygusunun ve küresel vatandaşlığa ilişkin öğrenci görüşlerinin bir arada incelendiği çalışmanın olmaması yapılan çalışmanın özgünlüğünü desteklemektedir. Ayrıca çalışma vatandaşlık ve küresel vatandaşlığa ilişkin katılımcıların görüşleri belirleyip karşılaştırma yapması da araştırmanın özgünlük açısından başka bir önemini ortaya çıkarmaktadır.

Yapılan çalışma vatandaşlık ve küresel vatandaşlığa ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemiş olması yükseköğretim düzeyinde yapılacak olan program güncelleme çalışmalarına katkı yapması beklenmektedir. Ayrıca yapılan çalışma ile İlkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinden başlamak üzere yapılacak olan öğretim programı çalışmalarına kaynak oluşturması beklenmektedir. Bunlara ek olarak çalışmanın vatandaşlık ve

küresel vatandaşlık ile ilgili alan yazına farklı ve geniş bir açıdan bakılmasına katkı yapması açısından da önem taşımaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Yapılan araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir:

Araştırma;

- İnönü Üniversitesi,
- Eğitim Fakültesi,
- Meslek Yüksek Okulu,
- Lisans öğrencileri,
- Ön lisans öğrencileri,
- Vatandaşlık Duygusu Ölçeği,
- Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anket Formu'ndan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.6. Sayıtlar

Yapılan araştırmanın sayıtları şu şekildedir:

1. Araştırmaya katılım gösteren İnönü Üniversitesi lisans ve ön lisans öğrencilerinin araştırma için kullanılan veri toplama araçlarındaki sorulara içten, samimi ve objektif bir biçimde cevap verdikleri,
2. Araştırmada kullanılan “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ve “Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anket Formu” araştırmanın konusuna, amaçlarına, sorularına uygun verileri toplayabilecek içerikte olduğu araştırmanın sayıtları olarak kabul edilmiştir.

1.7. Tanımlar

Vatandaşlık: Anne babanın uyruğuna, üzerinde dünyaya gelinen ülkeye veya yasaların gerektirdiği belirli şartları taşıyıp taşımamaya bağlı olarak belirlenen ve kişilerin hangi devlet veya millete bağlı olduklarını ifade eden kimlik olarak ifade edilmiştir (Sosyal Bilimler Sözlüğü, <http://omer-demir.net/sosyal-bilimler-sozlugu/>).

Küresel Vatandaşlık: Farklılığa ve çoğulculuğa saygılı, evrensel değerlere dayalı olarak anlama, eylemde bulunma, başkalarıyla ve çevreyle ilişkili olmaktır (UNESCO, 2014).

Lisans: Genellikle dört yıl süren üniversite veya yüksekokul öğrenimi (TDK, 2020).

Ön lisans: Yükseköğretimde iki yıllık lisans programı (TDK, 2020).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde vatandaşlık ve küresel vatandaşlık ile ilgili konular başlıklar halinde anlatılmıştır.

2.1. Vatandaşlık

Günümüz vatandaşlık kavramı iki farklı yaklaşım etrafında şekillenmiştir. Birincisi, Atina'nın aktif vatandaşlar modeli olup gerekli statüye sahip bireylerin, kendilerinden daha üstün olan topluluğun, ortak karar alma sürecine yükümlülük olarak katılım göstermelerine dayanmaktadır. İkincisi ise bireyin topluluktan daha üstün kabul edildiği ve siyasi sürece katılmama hakkı da dâhil olmak üzere çığnenemez haklara sahip olduğu "Aydınlanma"nın hak sahibi vatandaş modelidir (Gülalp, 2007). Bu iki yaklaşım aynı zamanda kavramın gelişim sürecinde yaşadığı dönüşümü ve kazandığı yeni anlamları göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Bugün vatandaşlık kavramının tanımı hiç şüphesiz ikinci yaklaşım çerçevesinde yapılmaktadır. Öyle ki kavram; insanların dünyayı algılayışlarında aklı merkeze almaları, kendilerini ve toplumu ilgilendiren konulara ilgi duymaları, sosyal yaşamın her alanına katılmaları gerektiği düşüncesine dayanmaktadır (Gündüz ve Gündüz, 2007). Bunun yanında vatandaşlık, insan kavramına somut bir gerçeklik kazandırmakta, ona kurumsal ve hukuksal garantilerle güvenceler sağlamak ve yine bunu tarihsel, kültürel ve toplumsal bir çerçeveye yerleştirmektedir (Özel, 2007). Bugün gelinen noktada vatandaşlık, üzerinde önemli tartışmalar yapıldığı ve çok boyutlu yapısı gereği uzlaşma sağlanamamış bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira vatandaşlığa kimi çalışmalar sosyolojik, kimileri siyasi, kimileri ise hukukî açıdan yaklaşmakta ve benimsedikleri yaklaşıma göre kavramın farklı boyutlarını öne çıkarmaktadırlar (Ünsal, 2009). Vatandaşlıkla ilgili tanımlamalarda özellikle iki boyutundan bahsedilmektedir (Alejandro, 1993; akt. Rubenstein, 2007). Bunların ilki, bir devletin kimi vatandaş olarak kabul ettiği ve bu kabul neticesinde bireyin bir devlet içerisinde sahip olduğu haklar ve sorumluluklarla ilgili olan hukuki konudur. Diğer ise vatandaşlığın; haklar, görevler ve katılım fırsatları bütünü olarak bir topluluğa sosyo-politik üyelik düzeyini tanımlayan daha geniş bir görünüm sunmaktadır. Sosyal üyelik ve temel eşitlik başta olmak üzere bir siyasi yapının içindeki yaşamın esaslı hususlarının ötesine bakmayı gerektirdiğinden daha geniş bir anlama sahiptir (Rubenstein, 2007). Başka bir

deyişle vatandaşlık, bireyin bir devlete hukukî bağıllığı anlamında değerlendirildiğinde, küresel vatandaşlık sorunlu bir kavram haline gelmekte; ancak siyasi yapı karşısında bir “hak öznesi” anlamında değerlendirildiğinde ise küresel vatandaşlık, insan haklarının öznesi konumundaki tüm insanlığı kapsayarak ulusal hukukun üstünde bir evrensel nitelik kazanmakta ve sorunlu bir kavram olmaktan çıkmaktadır (Özyurt, 2008).

Vatandaşlık kavramı siyasi manada bağımsız bir devlete mensup olmayı ifade etmektedir. Bu bağlamda devleti oluşturan üç unsurdan biri olan milleti oluşturan fertlere “vatandaş” denilmektedir (Yılmaz, 2007: 106). “Vatandaşlık: terimin genel kullanımına göre vatandaşlık ya uluslararası hukuk tarafından tanınan belirli bir ulus-devlete üyelik statüsü ya da söz konusu ulus-devlet tarafından temsil edilen ulusal bir cemaate aidiyet duygusu anlamına gelmektedir”(İçduygu, 2009). Vatandaşlık kavramına literatürde farklı şekillerde tanımlamalarda bulunulmuş ve yeni vatandaşlık anlayışları ortaya çıkmıştır.

20. yüzyılın sonuna gelindiğinde ise vatandaşlıkla ilgili şu gerçek karşımıza çıkmıştır: Vatandaşlık; ulus devletin çizdiği hukuki ve siyasi çerçevenin bariz bir şekilde dışına çıkmaya başlamıştır. Marshall’a göre bireylere eşit haklar ve ödevler, özgürlükler ve sınırlamalar, yetki ve sorumluluklar getiren bir statü olarak vatandaşlık, hakların evrensel insan hakları niteliği kazanması, özgürlüklerin ve sınırlamaların ulus-devleti aşması, sorumlulukların ise küresel olarak yorumlanmasıyla dönüşüme uğramıştır (Alpaslan, 2008). 1980’lerden itibaren ulus devlet geleneğindeki meşruiyet zemini kaymaya başlayan vatandaşlığın, kuram ve uygulama kapsamında yaşam alanı ve doğası değişmektedir (Üstel, 1999). Uluslararası hukukun önem kazanmasının yanında küresel göç ve sermayenin neden olduğu uluslararası ağın kurulmasıyla ulus devlete aidiyet kapsamında değerlendirilen ulus devlet vatandaşlığının yeniden tanımlanması ihtiyacı doğmuştur (Esendemir, 2008: 120). Nitekim insanın refahını koruma ve geliştirme, vatandaşların dünya çapında kimlik kazanmaya başlaması, devlet dışındaki aktörlerin daha büyük roller üstlenmesi noktalarında Vestfalyan veya ulus devlet modelinin yetersiz kalması, küresel çapta vatandaşlığın zeminini hazırlamıştır (Falk, 2005: 255). AB örneğinde olduğu gibi, farklı etnik kökenlerden, dinlerden, dillerden ve ırklardan oluşan üye ülkelerin vatandaşlarını bir araya getiren anayasal/Avrupa vatandaşlığına geçiş; hakların ulusal sınırları aştığının ve ulus devlet vatandaşlığının değiştiğinin göstergesi durumundadır (Esendemir, 2008: 13). Bu durum, vatandaşlığın yalnızca toplumsal bağlamda değil aynı zamanda siyasi bağlamda da

genişleyerek, ulus devletin sınırları dışına taşan bir eksene sahip olduğunu göstermektedir.

21. yüzyıl itibarıyla, bu gezegenin herhangi bir yerindeki insanların soludukları hava, bağımlı oldukları iklim, yedikleri gıdalar ve içtikleri su aracılığıyla birbirlerine ayrılmaz bir biçimde bağlı oldukları gerçeğini göz ardı etmek giderek imkânsız hale gelmiştir (Steger, 2006: 119-120). Karşılıklı bağımlılık olarak da tanımlanan bu durum dünyanın artık önemli düzeyde küçülerek küresel köy haline gelmiş olmasını ifade etmektedir. Vatandaş haklarının korunmasının yanında açlık, yoksulluk, uluslararası göç ve terörizm gibi birçok küresel konuda devletlerin tek başlarına yetersiz kalması, hem devletler arasında hem de toplumlar arasında küresel çapta bir iş birliğini zorunlu hale getirmektedir (Özel, 2007). Diğer bir ifadeyle ülkelerin sorumluluk alanı kendi sınırlarının üstünde bir küresel vicdanın varlığı ihtiyacı doğmuştur. Ulusların karşılıklı bağımlılığı hem ekonomik hem ekolojik hem de diğer alanlarda küresel vicdan gereği kendi toplumuyla sınırlı kalmayıp tüm dünyaya dair sorumluluğu gerektirmektedir (Altan, 2011). Artık dünya üzerindeki her ülke ve her birey küresel çapta sorumluluk sahibi olmuştur. Bu nedenle Öztürk'ün (2016) ifadesiyle, ulus devlete adanmış vatandaş modeli hızla işlevini yitirerek; yerini uluslar üstü yapıların öngördüğü, küresel öncelik/endişelerin öne çıkardığı değerlere sahip yeni bir vatandaş modeline bırakmaktadır. Dolayısıyla yakın gelecekte bireylerin yok olmayla karşı karşıya kalan ulus kimliği yerine ulus ötesi kimliğe sahip olacağı düşünülmektedir (Bilgin, 1994: 33). Nitekim Falk (2005: 261) da Vestfalyan modeli olarak adlandırılan ulusal vatandaşlık anlayışından daha karmaşık ve ayrıntılandırılmış bir vatandaşlık modeline ihtiyaç olduğunu vurgulamış; yeni modelin geleneksel tarz ve eğilimleri içermesinin yanında ulus ötesi anlam taşıyan bölgesel veya küresel kimlikleri de dikkate alması gerektiğini ifade etmiştir. Ulus devletinin artık hakların veya kimliğin dayandırılacağı tatmin edici bir yapı sergileyememesi üzerine, küresel vatandaşlık kavramı alan yazında giderek daha yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır (Brown & Morgan, 2008).

Vatandaşlık kavramı siyasi manada bağımsız bir devlete mensup olmayı ifade etmektedir. Bu bağlamda devleti oluşturan üç unsurdan biri olan milleti oluşturan fertlere “vatandaş” denilmektedir (Yılmaz, 2007: 106). “Vatandaşlık: terimin genel kullanımına göre vatandaşlık ya uluslararası hukuk tarafından tanınan belirli bir ulus-devlete üyelik statüsü ya da söz konusu ulus-devlet tarafından temsil edilen ulusal bir cemaate aidiyet duygusu anlamına gelmektedir”(İçduygu, 2009). Vatandaşlık kavramına

literatürde farklı şekillerde tanımlamalarda bulunulmuş ve yeni vatandaşlık anlayışları ortaya çıkmıştır.

2.2. Küresel Vatandaşlık Kavramı

Küreselleşme ile birlikte dünya genelinde mesafe ve zaman engeli ortadan kalkmış ve bunun neticesinde küçülen dünyada insanlar daha çok bir araya gelerek toplumsal ve kültürel bağlamda etkileşimlerini artırmıştır (Bornman & Schoonraad, 2001: 93). Küreselleşme ortak bir kültürün oluşumuna zemin hazırlayarak, kültürel anlamda yeni bir dünya düzeni yaratmaktadır. Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen gelişmelerden medya vasıtasıyla bütün dünya bilgi sahibi olmakta ve gelişmelere karşı küresel boyutta tepkiler gündeme gelmektedir (Kan, 2009b: 25). Osler ve Starkey'e (2005: 21) göre böylesi bir ortamda vatandaşlığın da kavram olarak bir ülkenin sınırları içinde tanımlanması artık mümkün görünmemektedir. Küreselleşme öncesinde ulus devlete bağlılık anlamında devletin coğrafi sınırları içinde tanımlanan vatandaşlık kavramı, küreselleşme sonucu evrensel bilince sahip, kendini sadece içinde yaşadığı topluma değil bütün insanlığa karşı sorumlu hisseden bir anlayışa doğru yönelim göstermektedir.

Cogan'a (2000) göre 21.yüzyılda vatandaşlardan beklenen nitelikler şu şekilde ifade edilmiştir:

- 21. yüzyılda vatandaşlar küresel toplumun bir mensubu olarak ortaya çıkan sorunlarla ilgilenmelidir.
- İnsan haklarıyla ilgili duyarlı ve bu hakları savunmaya yönelik gerekli becerilere sahip olmalıdır.
- Ortaya çıkan çatışmaları şiddete dayalı olmadan çözümlenmeye çalışmalıdır.
- Yerel, ulusal ve uluslararası boyutlarda gerçekleşen politik faaliyetlere katılmaya istekli ve yetenekli olmalıdır.
- Sistemli ve eleştirel düşünme becerisine sahip olmalıdır.
- Toplum içinde kendi görev ve sorumluluklarının farkında olarak, toplumdaki diğer bireylerle işbirliği içinde çalışabilmelidir.
- Çevreyi korumaya yönelik tüketim alışkanlıklarına sahip olmalıdır.
- Kültürel farklılıkları anlama, kabul etme, saygı duyma ve hoşgörülü davranma konusunda gerekli becerilere sahip olmalıdır.

- Sahip olduğu yaşam şartlarını iyileştirme yönünde istekli olmalıdır (Kan, 2009a: 902-903).

Küresel vatandaşlık, belirsiz bir aidiyet duygusundan, uluslararası hukuk sitemleri tarafından güvenceye alınmış insan hak ve sorumluluklarını uygulamaya koyan daha spesifik bir küresel sistemi ifade eden geniş bir anlam yelpazesinde kullanılmaktadır (Heater, 1997). Küresel vatandaşlığın temel unsuru, sosyal adalet ilkesi ve birtakım toplu düzenlemelerle belirli bir zümrenin kendi hayatlarını iyileştirmek adına başkalarının yaşam kalitesini düşürme yönünde gösterdikleri eylemlere karşı koyma garantisi olarak belirtilir. Bu bağlamda küresel vatandaşlık insanların hayatları üzerindeki etkileri ile birlikte, küresel düzeyde karar verme süreçlerini anlama ve etkileme becerisine sahip olmak demektir (Wringe, 1999: 6).

Küresel vatandaşlık, eyleme geçme sorumluluğu ile birlikte sosyal adalet ve farkındalığı teşvik ederken, farkındalık, kültürel farklılıklarla ilgilenme ve onları benimseme olarak tanımlanır. Bu bağlamda kavram normatif çevre, küresel farkındalık, gruplar arası empati, farklılıklara değer verme, sosyal adalet, gruplar arası yardımlaşma, çevresel sürdürülebilirlik, eyleme geçme sorumluluğu gibi kavramları bünyesinde barındırır (Reysen & Katzarska-Miller, 2013: 858-859).

Falk'a (1994) göre küresel vatandaşlık insan tecrübesini, devlet/toplum ilişkilerinin modernist aşamasının ötesine taşıyan ekonomik, kültürel ve ekolojik bütünleşmenin dinamiklerini ifade eder. Kavramın gerçekliği kaçınılmazdır ancak içeriği ve kapsamı tartışılmalıdır. Genel anlamda küresel vatandaşlık şehir ya da devlet olsun belirli bir siyasi topluluğun resmi üyesi ve sadık katılımcısı olması meselesi değildir. Bunun yerine insan türünün ve en önemlisi en savunmasız ve dezavantajlı kişilerin adına düşünme ve eylemde bulunma ve dünya için bir dizi barış, adalet ve sürdürülebilirlik koşullarını arzulayan bir politika içinde insanlığın nihai birliği için istekli olma durumudur.

Dünya vatandaşlığı fikri batı düşüncesinde Yunan ve Roma Stoacılar kadar uzanan, Rönesans döneminde yeniden canlandırılan ve 18. yüzyıldaki aydınlanma sürecinde ayrıntılı olarak ele alınan eski bir fikirdir. 20. yüzyılın ortalarında ve II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında popülerlik kazansa da, kavram 1950'lerin başında Soğuk Savaş ile birlikte dünya hükümetindeki bazı savunucuları dışında yaygın bir şekilde kullanılmamıştır. 1990'larda ise dünya vatandaşlığı kavramı küresel vatandaşlık ya da kozmopolit vatandaşlık olarak tekrar gündeme gelmiştir (Carter, 2001: 1).

Tarihsel süreçte ortaya konan diğer fikir akımları gibi, küresel vatandaşlık, bireylerin kendi ideolojilerini ön planda tutma isteği sebebiyle farklı biçimlerde yorumlanmıştır. Birçok yazar (Banks, 2004; Dower, 2003; Gaudelli 2009; Myers, 2006; Stromquist, 2009) ulusüstü vatandaşlık modellerinde artan ilgiye neden olan faktörleri; küreselleşme, sosyal ve kültürel farklılıkların artması, uluslararası insan haklarının kodlanması, ulus-üstü yönetim organlarının kurulması, geleneksel ulus devletle ilgili vatandaşlık modellerinin erozyona uğraması, ulus ötesi sivil toplum kuruluşlarının yaygınlaştırılması ve küresel etik, küresel bilinç ve küresel hukuk gibi fenomenlerin ortaya çıkması olarak belirtmişlerdir. Küresel etiğe ve küresel konularda bireyin rolüne olan inançsızlık ile birlikte ilgili küresel kurumların yokluğu insanların küresel vatandaşlığa karşı kuşku duymalarının başlıca nedenleri arasındadır (Rapoport, 2015: 12-13). Wood'a (2008: 25) göre küresel bağlamda vatandaşlık vatandaşlığın bir parçası olabilecek küresel düzeyde resmi politik yapılara sahip değildir. Bu bağlamda kavramla ilgili çalışmalar yapan farklı araştırmacılar da uluslar tarafından yürürlüğe konan herhangi bir uluslararası kanunun veya küresel bir hükümetin olmamasını vurgulayarak küresel vatandaşlık kavramının tanımlanmasının zor olduğunu belirtmektedirler (Dower, 2003; Noddings, 2005).

Küresel vatandaşlıkla ilgili ortaya konan teori temelli tartışmaların bir diğer sebebi de küresel vatandaşlığın ne gerektirdiği konusunda bir fikir birliğinin sağlanamamış olmasıdır. Parekh'e (2003: 15-17) göre küresel vatandaşlığın gerektirdiği unsurlar şu şekilde belirtilmiştir:

1. Temel ihtiyaçların karşılanması, terörden uzak durma, istikrarlı bir sosyal çevre, temel özgürlükler ve halka hesap verebilir bir hükümet gibi evrensel ve herkes için geçerli olması gereken ya da iyi yaşam anlayışlarına bağlı olarak toplumdan topluma farklılık gösteren insan refahıyla ilgilenen küresel bir etik anlayışı gerektirir.
2. Diğer kültürler, medeniyetler ve dinler ile sağlam ve kritik bir diyaloga girme eğilimi ve yeteneği gerektirir.
3. Birbirini tamamlayan ancak potansiyel olarak birbiriyle çatışan ortak insanlığımızın ve derin farklılığımızın takdiri, cesaret, inanç ve tevazu, ahlaki kimliğimizin sağlam bir anlamı ve bunu değiştirme isteği, uluslararasılık ile birlikte vatanseverlik, yaşadığı toplumun kökenlerine bağlı olma ile birlikte başkalarına açık olma gibi bazı erdemler arasında hassas bir denge kurulmasını gerektirir.

4. Farklı bireylerin yaşamlarının içine girebilme, nasıl bir yaşam sürmek istedikleri konusunda bireylere karar verme yetisine sahip özneler olarak değer verme ve dünyaya farklı insanların penceresinden bakabilme kapasitesini ve empati becerisini gerektirir.

Schattle (2008: 26) farkındalık, sorumluluk ve katılım kavramlarının küresel vatandaşlığın temelini oluşturan öncelikli kavramlar olduğunu belirtmiş ve bu kavramların küresel vatandaşlıkla ilişkisini üç farklı açıdan ifade etmiştir. İlk olarak bu üç kavram, küresel vatandaşlığın ne gerektirdiği ve kavramın neden dünya çapında görülen bir kavram olduğunu düşünmede genel bir anlayış oluşturmaktadır. İkincisi farkındalık, sorumluluk ve katılım fikirleri sadece küresel vatandaşlık değil, herhangi bir türde vatandaşlık olarak katılımcıların vatandaşlığın anlamı ile ilgili ne gibi düşüncelere sahip olduklarını ifade etmektedir. Üçüncü neden ise katılımcıların farkındalık, sorumluluk ve katılım fikirlerini birbiri içine geçmiş kavramlar olarak tanımlamalarıdır. Aynı zamanda bu üç kavram birlikte ele alındığında, küresel vatandaşlık söyleminde önemli bir birleştirici fikir olarak küresel bağımsızlığın tanınmasını vurgulamaktadır.

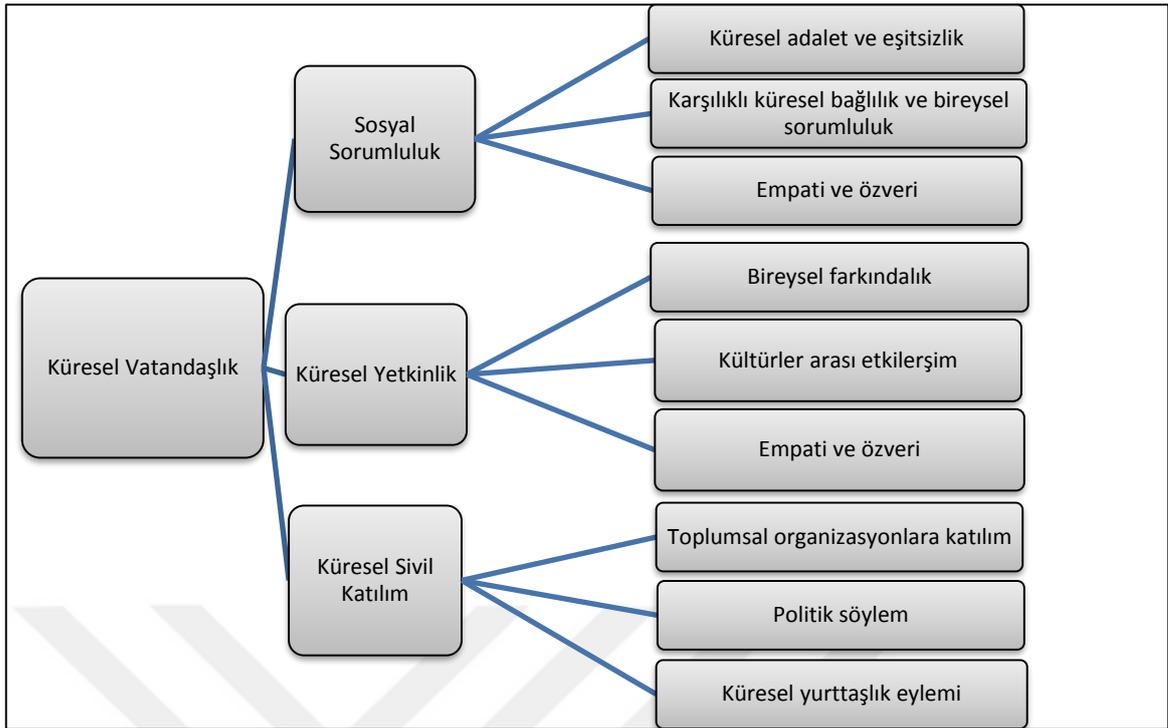
Parekh'e (2003: 12-13) göre ise küresel vatandaşlık üç farklı bileşenden oluşmaktadır. Birincisi, küresel vatandaşlık farklı ülkelerin politikalarını sürekli incelemek, bu politikaların bireylerin yaşamlarına zarar vermeyeceğini garanti etmek ve kaynaklarının sınırları dâhilinde insanlığın çıkarlarını teşvik etmektir. Bu bağlamda küresel vatandaşlık ulusal vatandaşlığın demokratik olarak derinleşmesini gerektirir ve ulusal vatandaşlığın bir rakibi değil, gerekli bir tamamlayıcısıdır. İkinci olarak küresel vatandaşlık, diğer ülkelerdeki olaylara karşı aktif bir ilgi duyar, çünkü bu vatandaşlık anlayışında dünyanın herhangi bir yerinde yaşam süren bireylerin refahı tüm insanlık için ahlaki bir konudur ve doğrudan ya da dolaylı olarak insanlığı etkileme gücüne sahiptir. Üçüncü olarak küresel vatandaşlık adil bir dünya düzeninin oluşturulması adına aktif olarak sorumluluk sahibidir. Küresel bağlamda barış ve refah birbirinden ayrılamaz çünkü toplum içinde dışlanan ya da yabancılaşmış vatandaşlar dünya güvenliğini ve geri kalan vatandaşların refahını olumsuz etkileyebilmekte ve küresel bağlamda bir tehdit oluşturabilmektedir.

Küresel vatandaş terimi, ulusal vatandaşlığın endişelerini ve ulus devletin sınırlarını aşan bir çeşit vatandaşlık kimliğini ve uygulamasını belirtir. Hem antik dünyada hem de modern zamanlarda, "dünya vatandaşı" unvanı, kendi milletinin dar menfaatleriyle sınırlandırılmamış olan erkek ve kadını övmek için kullanılmıştır. Bu

terimler, savaş, kitlesel yoksulluk ve açlık gibi yaygın sorunları tanımlama, tanıma ve aşmaya çalışan kişileri belirtmek için kullanılan bir terim olarak giderek popüler hale gelmiştir. Bir dünya vatandaşı ya da küresel vatandaş, bu tür sorunları bütün ulusların sorumluluğu olarak gören kişidir (Stokes, 2000: 231). Genel olarak küresel vatandaş, normalde vatandaş olduğu düşünülen ulus devletinden veya diğer siyasi topluluklardan daha geniş olan, tüm insanlığın, dünyanın veya benzer bir bütünün üyesidir. Bu üyelik ulus toplumun ötesinde önemli bir kimlik, sadakat ve bağlılık içerdiği (ya da insanların küresel vatandaş olduklarını kabul ettiklerinde içereceği) için küresel boyutta önemli görülmektedir (Dower & Williams, 2001: 1).

Özellikle uluslararası alanda savunuculuk çalışmalarını küresel vatandaşlık fikri ile ilişkilendiren ve uluslararası aktivizmi savunan Gaventa'ya (2001: 278) göre küresel vatandaşlık, yerel, ulusal ve küresel alanlarda toplumsal, ekonomik, kültürel ve politik olarak karar alma sürecine katılım hakkının kullanılmasıdır. Bu hakkın kullanımının özellikle küresel yönetim kurumları ve yetkilerinin keskin sınırlarla belirlenmediği ve vatandaşlık hakları ile ilgili sadece hukuksal yolların değil, vatandaş eylemlerinin de etkili olduğu küresel boyutta geçerli olduğunu da ayrıca ifade etmiştir.

Morais ve Ogden (2011: 447-448) ise küresel vatandaşlık kapsamında literatürde tanımlanan belirgin kuramsal ve felsefi perspektifleri göz önünde bulundurarak kavramı *sosyal sorumluluk*, *küresel yetkinlik* ve *küresel sivil katılım* olmak üzere üç boyutta değerlendirmişlerdir. Her boyut kendi içinde yapının karmaşıklığını yansıtan farklı alt boyutlardan oluşmaktadır. Şekil 1.'de küresel vatandaşlık alt boyutlarına ait açıklamalara yer verilmiştir (Morais ve Ogden, 2011).

Şekil 1. Küresel Vatandaşlık Boyutları

Şekil 1.'de ifade edildiği gibi *sosyal sorumluluk* başkalarına, topluma ve çevreye olan karşılıklı bağımlılık ve sosyal kaygı düzeyi olarak ifade edilmektedir. Sosyal sorumluluk sahibi öğrenciler toplumsal sorunları değerlendirir ve küresel adaletsizlik ve eşitsizlik örneklerini tespit ederler. Farklı bakış açılarını inceler, bunlara saygı duyar ve yerel ve küresel konuları ele almak için sosyal hizmet etiği oluştururlar. Yerel davranışlar ve bunların küresel sonuçları arasındaki karşılıklı bağlantıyı anlarlar. Küresel adalet ve eşitsizlik, empati ve özveri, karşılıklı küresel bağlılık ve bireysel sorumluluk olarak üç alt boyuta sahiptir.

Küresel yetkinlik, açık fikirli olma, başkalarının kültürel norm ve beklentilerini anlamak için aktif bir çaba içinde olma ve edindiği bilgiyi etkileşimde bulunmak, iletişim kurmak ve çevre dışında etkili bir şekilde çalışmak için kullanma olarak tanımlanır. Küresel olarak yetkin bireyler kültürler arası buluşmalarda kendi yeteneklerinin ve sınırlılıklarının farkındadırlar. Farklı kültürler arası iletişim becerileri sergilerler ve dünya sorunları ve olayları hakkında ilgi ve bilgi sahibidirler. Boyut kendi içinde üç farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar *bireysel farkındalık*, *kültürler arası iletişim* ve *küresel bilgi* olarak belirtilmiştir.

Küresel sivil katılım, yerel, ulusal ve küresel topluluk sorunlarını tanıma ve gönüllülük, siyasi aktivizm ve topluluk katılımı gibi konulara karşı eylem ve/veya

yatkınlık gösterme olarak ifade edilir. Vatandaş olarak meşgul olan öğrenciler gönüllü çalışmaya katkıda bulunur veya küresel sivil kuruluşlara yardımcı olurlar. Küresel bilgi ve deneyimlerini kamusal alanda sentezleyerek politik söylemlerini ortaya koyarlar. Bu küresel boyut da kendi içinde *toplumsal organizasyonlara katılım, politik söylem ve küresel yurttaşlık eylemi* olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Tematik olarak gruplanmış küresel vatandaşlıkla ilgili alan yazını Tablo 1'de özetlenmektedir (Morais ve Ogden, 2011):

Tablo 2.1.

Tematik Olarak Gruplanmış Küresel Vatandaşlık Alan Yazını

	Sosyal Sorumluluk	Küresel Yetkinlik	Küresel Katılım	Sivil
Falk, 1994 Urry, 2000	Küresel reformistler; insanlık için düşünme, hissetme ve eylemde bulunma	Niteliklere sahip küresel işadamları; paylaşılan iş çıkarları etrafında birleşme	Küresel çevre yöneticileri, siyasi anlamda bilince sahip bölgeci, ulus-üstü aktivist	
Dobson, 2003; Westheimer & Kahne, 2004	Sorumluluk sahibi birey; dürüst, sorumlu ve sorunları çözme ve toplumu geliştirme ihtiyacını anlayan bireydir	Adalet sahibi birey; politik, sosyal ve ekonomik yapıların nasıl değerlendireceğinin ve sistemik değişimi nasıl etkileyeceğinin bilincindedir.	Katılımcı vatandaş; aktif olarak katılır ve kurulan sistemlerde ve topluluk yapılarında liderlik pozisyonu alır.	
Noddings, 2005	Yerel kararların küresel ekonomik sonuçları olduğunu anlar.	Çokkültürlüğü, dini ve kültürler arası farklılığı anlar ve bunlara değer verir.	Yoksulluğu yok etmeye ve dünyayı korumaya çalışır.	
Carens, 2000; Langran, Langran, & Ozment, 2009	Psikolojik boyut; küresel bir toplum içinde bir kimlik sahibi olma	Siyasi boyut; Çeşitli uluslararası kuruluşları ayırt etme ve yaşam sürdürdüğü ülkenin rolünü anlama	Yasal boyut; Birbirine karşılıklı bağımlı olan dünyada ortaya çıkan sorumlulukları yansıtır	

2.3. Küresel Vatandaşlık ve Eğitim

Küresel gelişimlere paralel olarak siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik eğilimler, bireylerin, toplulukların, hükümetlerin ve diğer kuruluşların, ulusal sınırları aşan bir dizi küresel mesele hakkındaki karar verme süreçlerinden nasıl etkilenip bu süreçleri nasıl etkileyebilecekleri ile ilgili sorunları artırmaktadır (Lynch, 1992). Ortaya çıkan

gelişmeler vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi kavramlarını yeniden değerlendirmemizi ve böyle bir eğitimin dayandığı değerler hakkında soru sormamızı gerektirmektedir (Osler, 1994).

Günümüzde vatandaşlardan yerel sorunlarla birlikte, küresel konularla ilgilenmeleri ve sorunların çözümünde gereken sorumlulukları alabilecek becerilere sahip olmaları beklenmektedir. Eğitim sistemi içerisinde bireylere küresel bir bakış açısıyla birlikte küresel sorunların çözümünde ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri ve anlayışların kazandırılması gün geçtikçe artan bir öneme sahip olmaktadır.

Küresel köyümüzün hayatta kalması, ekonomik adalet, insan hakları, barışı koruma ve çatışmalar, sosyal ve siyasal hareketler ve ekolojik denge gibi birçok temel etkenlere bağlıdır. Küresel bir vatandaş olmak, dünyamızın karşı karşıya kaldığı en önemli sorunların ciddi bir entelektüel ve ahlaki incelemesini gerektirmektedir (Watt, Sinfield, & Hawkes, 2000: 108).

Oxfam'a (2015: 5) göre 21. yüzyılda küresel bir vatandaşın sahip olması gereken nitelikler şunlardır:

1. Farklılıklara saygılı olma ve değer verme
2. Dünya vatandaşı olarak sahip olduğu rolün farkında ve içinde bulunduğu çevreden daha geniş bir çevreye sahip olduğunun bilincinde olma
3. Yaptığı eylemlerinin sorumluluklarını alabilme
4. Daha sürdürülebilir ve eşit bir dünya için diğer bireylerle çalışmaya gönüllü olma
5. Dünyanın genel düzeni hakkında bir farkındalığa sahip olma
6. Sosyal adalete derinden bağlı olma
7. Yerel ve küresel topluluklara katılma konusunda istekli olma

Genel olarak 21. yüzyılda eğitim sisteminden kendi kültürünü tanıyan, kültürel özelliklerini küresel bir boyutta yaşayabilecek ve sahip olduğu değerleri savunabilecek aynı zamanda küresel vatandaşlığın farkında, küresel düşünebilen ve kendi özünü kaybetmeden geleneksel sınırların ötesine çıkabilen vatandaşlar yetiştirmesi beklenmektedir (İçen ve Akpınar, 2012: 286). Kendi ülkesinin sınırlarını aşan ve belirtilen özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi de ancak nitelikli bir küresel vatandaşlık eğitimi ile mümkün olmaktadır. Bu noktada belirtilen özelliklere sahip bireylerin nasıl yetiştirileceği ve küresel vatandaşlık eğitiminin kapsamın nasıl belirlenmesi gerektiği soruları gündeme gelmektedir. Küresel vatandaşlık eğitimi son zamanlarda sıklıkla kullanılan bir kavram olmasına rağmen, eğitim müfredatlarında

aynı şekilde yer almamasının sebebi Rapoport'a (2009) göre kavram üzerinde net bir fikir birliğine varılamamış olmasıdır (Çolak, 2015: 37).

Küresel vatandaşlık eğitimi, eleştirel düşünme, katılım sorumluluğu, sosyal adalet ve insan hakları temeline dayanan pedagojik yaklaşımlar olarak tanımlanır. Gençleri ve yetişkinleri birlikte yaşamaya hazırlayan stratejileri, planları ve politikaları kapsar ve insan haklarına saygı, hoşgörü, işbirliği, şiddet içermeme, demokrasi ve kültürel çeşitlilik ilkelerini temel alır. Öğrencileri yerel, bölgesel ve küresel boyutta gelişen olaylar arasında bağlantı kurma ve eşitsizliği belirleme konusunda teşvik eder (Marshall, 2005: 77). Hızla değişen ve birbirine bağımlı hale gelen dünyada öğrencilerin hayatın getirdiği fırsatlar ve zorluklara karşı eleştirel ve aktif bir yaklaşım göstermeleri için geliştirilen bir sistemdir. Küreselleşmiş bir toplum ve ekonomiye tam olarak katılım sağlamak ve onlara bırakılan dünyadan daha adil, daha güvenli ve sürdürülebilir bir dünya sağlamak adına öğrencilerin gereksinim duydukları bilgi, anlayış, beceri, değer ve tutumların geliştirilmesidir (Oxfam, 2015: 5).

Küresel vatandaşlık konusunda artan ilgi aynı zamanda vatandaşlık eğitiminin küresel boyutları, eğitim politikaları, müfredat ile öğrenme ve öğretme yöntemleri üzerindeki ilginin de artmasına sebep olmuştur. Küresel vatandaşlık eğitimi, kavram ile ilgili çeşitli tanımlamalar ve yorumları kapsayan üç temel kavramsal boyutu içerir. Bu boyutlar, küresel vatandaşlık eğitim hedefleri, genel eğitim hedefleri, yetkinlikler ve öğrenmeyi değerlendirmek için gerek duyulan öncelikler için bir temel oluşturmaktadır. Bu boyutlar UNESCO (2015: 15) tarafından şu şekilde belirlenmiştir:

1. Bilişsel: Küresel, bölgesel, ulusal ve yerel konular ve farklı ülkelerin ve toplumların birbirine bağlılığı ve birbirine bağımlılığı ile ilgili bilgi, anlayış ve eleştirel düşünce geliştirme.
2. Sosyo-duygusal: Ortak bir insanlığa ait olma hissi, değerleri ve sorumlulukları paylaşma, empati, dayanışma ve farklılıklara ve çeşitliliğe saygı.
3. Davranışsal: Daha barışçıl ve sürdürülebilir bir dünya için yerel, ulusal ve küresel seviyelerde etkili ve sorumlu bir şekilde hareket etme.

Dünyanın dört bir tarafında küresel vatandaşlık eğitimi giderek önem kazanmaktadır. Çünkü,

1. Küreselliğin hayatımızın bir parçası olduğu, günlük hayatta yaşadığımız olayların küresel bağlantılar içerdiği, giderek küreselleşen ve birbiri ile iç içe geçmiş bir dünyada yaşam sürülmektedir.

2. Tüm öğrenciler medya aracılığıyla ya da kendi deneyimleriyle karşılaştıkları karmaşık ve çelişkili küresel konuları keşfetmek için güvenli bir yere ihtiyaç duyarlar. Çok küçük yaştan itibaren çocuklar eşitsizlik, yoksulluk, bölünme, çatışma ve çevresel değişim ile belirlenmiş bir dünyayı anlamaya çalışırlar.

3. Küresel vatandaşlık, günümüzde ihtiyaç duyulan ulusal sınırları aşan karmaşık zorluklarla başa çıkmak demektir ve bir neslin belirli bir vizyon sahibi olmasında büyük bir role sahiptir (Oxfam, 2015: 6).

Küresel vatandaşlık eğitimi, erken çocukluk döneminden başlayarak, bütün eğitim kademeleri ve yetişkinlik dönemini kapsayan resmi ve gayri resmi programları, müfredat içi ve dışı kazanımları ve geleneksel ve gelenek dışı uygulamaları gerektiren hayat boyu öğrenme yaklaşımını insan hakları eğitimi, barış eğitimi, sürdürülebilir kalkınma eğitimi ve uluslararası anlayış için eğitim gibi diğer alanlarda uygulanan kavram ve metodolojileri kullanarak çok yönlü bir yaklaşımı benimser. Bu anlayış içinde küresel vatandaşlık öğrencilerin;

1. Hak ve sorumluluklar, küresel yönetim yapıları, küresel sorunlar ve küresel, ulusal ve yerel sistemler ve süreçler arasındaki bağlantıları anlamalarını,
2. Din, dil, kültür, cinsiyet gibi çoklu kimlikleri ve farklılıkları tanımalarını ve takdir etmelerini ve farklılıkların giderek arttığı dünyada yaşam sürmek için gerekli becerileri geliştirmeyi,
3. Eleştirel sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme, medya okuryazarlığı, bilgi teknolojileri, toplumsal ve kişisel sorumluluk, karar verme, müzakere, barışın sağlanması gibi konularda becerileri uygulamalarını ve geliştirmelerini,
4. Sivil katılım ve sosyal adalet ile ilgili algıları ve inanç, değerler ile bu kavramların sosyal bağlamda karar alma sürecine olan etkilerini fark etmelerini ve incelemelerini,
5. Başka insanlar ve çevreler için empatik ve özen içinde saygılı bir tutum geliştirmelerini,
6. Yaş, cinsiyet, kültür, din, sosyo ekonomik durum gibi konularla ilişkili eşitsizlikleri ve sosyal adalet ve doğruluk değerlerini eleştirel bir bakış açısıyla inceleme becerilerini geliştirmelerini ve
7. Yerel, ulusal ve küresel boyutta gerçekleşen çağdaş küresel sorunlarla ilgili; bilgili, duyarlı, sorumlu birer küresel vatandaş olarak katılım göstermelerini ve katkıda bulunmalarını amaçlar (UNESCO, 2015: 15-16).

Eyalet ya da ulusal vatandaşlık yerine dünya vatandaşlığını savunan Nussbaum'a göre, "her gün uzaktaki yabancıların mutluluğu, insanları en yakınındaki komşusunun mutluluğu kadar ilgilendirmelidir." Yurttaşlık eğitiminde dünya vatandaşlığı üzerine verilen eğitimin bireysel ve kolektif öz bilinci geliştirmeye yardımcı olması, küresel sorunların çözümünde işbirliği ruhunu teşvik etme ve dünyanın geri kalanı için zengin ve ayrıcalıklı ülkelerden gelen ahlaki yükümlülükleri kabul etme üzerine kurulmuş uygun merkezi yaklaşımı benimsemiştir (Schattle, 2009). Küresel vatandaşlık eğitimi ile bireylere;

- Soru sorma ve kritik düşünme becerisi geliştirme,
- Aktif vatandaşlığa katılımları için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlere sahip olma,
- Küresel sorunların karmaşıklığını kabul etme,
- İster küçük bir köyde ister büyükşehirde olsun küreselliği günlük yaşamın bir parçası haline getirme,
- Diğer insanlarla ve çevreyle nasıl ilişki kurduğunu anlama sürecinde katkı sağlar (Oxfam, 2006).

En genel anlamda küresel vatandaşlık eğitiminin temel amacı, öğrencilerin farklı seviyelerde karar verme süreçlerinde siyasi süreçleri nasıl etkileyebileceklerinin farkına varmalarını sağlamak ve siyasi olarak okur-yazar küresel vatandaşlar yetiştirmektir (İbrahim, 2005: 181). Küresel vatandaşlık eğitiminin küresel koşullara uyumlu bir dünya vatandaşı yetiştirebilmesi için, belirli birtakım koşulları sağlaması ve eğitim süreçlerini ve niteliklerini kapsayan bir içeriğe sahip olması beklenmektedir. Bu eğitim için gerekli koşullar, kültürler ait farklılıkları belirleme, gerçek ve somut amaçlar ortaya koyma, modern iletişim teknolojilerini kullanma, farklı ülkelere insanlarla ortak çalışmalar yapma gibi standartları kapsamaktadır. Küresel öğrenmenin içeriği ise, sosyal zekâ, doğa zekâsı, içsel zekâ, kültürler arası iletişim becerisi, iletişim teknolojilerini kullanma becerisi, yaratıcılık, değerler gibi niteliklerle birlikte, eleştirel düşünme, işbirliği yapma, üst bilişsel becerilere sahip olma, ahlaki kararlar alabilme gibi süreçleri kapsar (Çolak, 2015: 36).

Etkili bir küresel vatandaşlık eğitimi için okulların sahip olması gereken özellikler şu şekilde belirtilmiştir (Lynch, 1993; akt. Kan, 2009b: 27):

1. Bireyin öğrenmesine ve sosyal olarak gelişimine katkı sağlayacak karşılıklı güvenin hâkim olduğu ve tüm çalışanların birbirlerinin düşünce ve değerlerine saygı duyduğu bir okul ortamı oluşturulmalıdır.
2. Öğrencilerin fiziksel, duygusal, ahlaki ve entelektüel gelişimlerini teşvik edecek ve sahip oldukları potansiyelleri görmelerini sağlayacak bir ortam oluşturulmalıdır.
3. Bireyin içinde bulunduğu toplumun ve dünyanın bir gereği olarak aktif vatandaş olarak yetişmesi ve bununla ilgili gerekli becerileri kazanması sağlanmalıdır.

Tüm dünyada küreselleşme ile birlikte etnik, kültürel, ırksal ve dini çeşitliliklerin artması nedeniyle vatandaşlık eğitimi, 21. yüzyılda öğrencileri nitelikli bir birey haline getirmek için önemli bir etken olarak görülmektedir. Yüzyılın gereklilikleri doğrultusunda etkin öğretmenlerden, öğrencilerin çoğulcu demokratik ulus devletlerde yansıtıcı vatandaş olarak yetişmesi konusunda yardımcı olmaları beklenmektedir. Yansıtıcı ve sınırları net olarak belirlenmiş kültürel, yerel ve küresel bir kimlik kazandırmak için öğretmenler öğrencilere nasıl bilgi edineceği, nelere ilgi göstereceği ve nasıl eylemde bulunacağı konusunda rehberlik etmelidir (Banks vd., 2001).

Öğretmenlerin öğrenciler için küresel vatandaşlık ile ilgili okul ve topluluk tabanlı etkinliklere ve projelere aktif olarak katılma konusunda anlamlı fırsatlar sağlamaları gerekir. Öğrencinin okuldaki ve yerel topluluk içindeki vatandaşlık deneyimleri, küresel vatandaşlar olarak “sosyal adalet ve eşitlik” ve “çeşitliliğe saygı” değerlerine olan bağlılıklarını olumlu etkilemektedir (İbrahim, 2005: 192). Bu açıdan öğretmenlerden beklenen derslerde öğrencilerine 21. yüzyılda ideal vatandaşın nasıl olması gerektiği konusunda rol model olmak ve bu vatandaşa ait niteliklerin bireye ve topluma kazandıracığı değerler konusunda gerekli açıklamaları yapmaktır.

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında konu ile ilgili yapılmış yurt içi ve yurt dışı araştırmalar yıl sırasına (eskiden yeniye doğru) göre verilmiştir. Yurt içi ve yurt dışı araştırmalar, araştırmanın kim tarafından, hangi tarihte, hangi isimle, hangi amaçla, kimlerle, nerede ve hangi sonuçlara ulaştıkları ölçüt alınarak incelenmiştir.

Robbins, Francis ve Elliott (2003) “Stajyer Öğretmen Adaylarının Küresel Vatandaşlık Eğitimi Tutumları” isimli araştırmalarında, öğretmen adaylarının eğitim müfredatına dâhil edilecek küresel vatandaşlık eğitimi ile ilgili tutumlarını belirlemeyi

amaçlamışlardır. Bu amaç kapsamında ilkokul ve ortaokullarda görev yapmak için Galler Üniversitesi Bangor Eğitim Okulu'nda eğitilen 187 öğretmen adayı araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunluğunun, okul müfredatında küresel vatandaşlık eğitimin önemini kabul ettiği ancak, küresel vatandaşlık eğitimine yönelik olumlu tutumlarını sınıfta uygulamaya çevirmek için gereken güven veya uzmanlığa sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Rapoport (2010) “We Cannot Teach What We Don't Know: Indiana Teachers Talk About Global Citizenship Education” isimli araştırmasında öğretmenlerin küresel vatandaşlık ile ilgili algılarını ve kavramın eğitime yansımaya süreci ile ilgili düşüncelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda Hindistan'da altı ortaokul öğretmeni araştırmaya dâhil edilmiştir. Bulgular neticesinde öğretmenlerin küresel vatandaşlık eğitimi için genel olarak olumlu tutuma sahip olduğu ancak sınıf uygulamaları konusunda gereken güvenden yoksun oldukları, tanıdık olmayan küresel vatandaşlık kavramını daha tanıdık kavramlar ve söylemler yoluyla rasyonalize etme eğiliminde oldukları ve ortaya çıkan farklı vatandaşlık türleri ile ilgili metodolojik, içerik ve müfredat yardımına ihtiyaç duydukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kaya ve Kaya (2012) “Teknoloji Çağında Öğretmen Adaylarının Küresel Vatandaşlık Algıları” isimli araştırmalarında teknoloji çağında öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık algılarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu kapsamda araştırmaya Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde beş farklı bölümde eğitim gören 446 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Araştırmada yabancı dil bilen eğitim fakültesi öğrencilerinin yabancı dil bilmeyen öğrencilere göre küresel vatandaşlık algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada interneti haftada bir kereden fazla ve her gün kullanan eğitim fakültesi öğrencilerinin interneti hiç kullanmayan öğrencilere göre küresel vatandaşlık algılarının ileri düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Göl (2013) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Vatandaşlık Tutum Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli araştırmasında, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık tutum düzeylerinin farklı değişkenler açısından değişip değişmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1. ve 4. Sınıflarda öğrenim gören öğrenciler dâhil edilmiştir. Araştırmada sosyal bilgiler lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık tutum düzeylerinin yüksek olduğu ve bu yüksekliğin olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada demografik değişkenler olan cinsiyet, baba eğitim durumu, sınıf farkı, coğrafi bölge, sivil toplum kuruluşlarına katılım durumu ve siyasal

olayları takip düzeyi değişkenlerine göre Sosyal bilgiler lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık tutum düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Gündoğan-Bayır, Göz ve Bozkurt (2014) “Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Küresel Vatandaşlık” isimli araştırmalarında, sınıf öğretmeni adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde küresel vatandaşlık eğitimine ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği 4. Sınıfa devam eden 78 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmada sınıf öğretmenliği lisans öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yapılan öğretim etkinliklerinin küresel vatandaşlık eğitimine katkısı olduğunu belirttikleri saptanmıştır. Ayrıca araştırmada katılımcı lisans öğrencileri küresel vatandaş özelliklerine sahip olan bir bireyin “bilgi ve anlayış”, “beceri”, “değer ve tutum” olmak üzere üç boyuttan oluşan özelliklere sahip olması gerektiğini belirttikleri tespit edilmiştir.

Çermik (2015) “Sosyal Girişimcilik, Küresel Vatandaşlık ve Çevre Davranışı Arasındaki İlişki: Yapısal Eşitlik Modellemesi” isimli araştırmasında, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik, küresel vatandaşlık ve çevre davranış özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ile sosyal girişimcilik, küresel vatandaşlık ve çevre davranışı arasındaki ilişkinin belirlenmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 6 devlet üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 988 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmada sosyal girişimcilik, küresel vatandaşlık ve çevre davranışı değişkenleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Çolak (2015) “Sosyal Bilgiler ile Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi derslerinde Küresel Vatandaşlık Eğitimi” isimli araştırmasında, Türkiye’de Sosyal Bilgiler (4-5. ve 6-7.) dersleri ile Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi kapsamında küresel vatandaşlık eğitiminin nasıl gerçekleştirildiğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Karma yöntemin kullanıldığı araştırmanın nicel bölümünde İstanbul Kadıköy ilçesinde öğrenim gören 1054 sekizinci sınıf öğrencisi ve 100 öğretmen araştırmaya dâhil edilirken, nitel bölümü için ise 105 öğrenci ve 15 öğretmen araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin ve öğretmenlerin küresel vatandaş veya küresel vatandaşlık kavramları hakkında pozitif manada görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Fakat araştırmada küresel vatandaş veya küresel vatandaşlık kavramları hakkında öğrenci ve öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara ek olarak araştırmada Sosyal Bilgiler ile Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi

derslerinin küresel vatandaşlık eğitiminin öğretiminde yetersiz olduğu öğretmen ve öğrenciler tarafından belirtildiği saptanmıştır.

Engin ve Sarsar (2015) “Sınıf öğretmeni adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerinin incelenmesi” isimli araştırmalarında sınıf öğretmeni adaylarının küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin düzeyini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya Ege Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 188 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmada sınıf öğretmenliği lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uydaş ve Genç (2015) “Ortaöğretim Öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Bağlamında Çok Kültürlülük Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi” isimli araştırmalarında cinsiyet, öğrenim gördükleri okul, ailelerin sosyo ekonomik durumu ve boş vakitlerinde yaptıkları etkinlik değişkenlerine göre küresel vatandaşlık bağlamında çok kültürlülük hakkındaki öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya Çanakkale merkez ve ilçelerinde 12.sınıfta öğrenim gören 618 lise öğrencisi dâhil edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, ortaöğretim öğrencilerine ait küresel vatandaşlık bağlamında çok kültürlülük hakkındaki görüşlerin cinsiyete göre kızlar lehine, öğrenim gördükleri okul türüne göre Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine, sosyo-ekonomik duruma göre orta seviyede olan öğrenciler lehine farklılaştığı görülmektedir. Ayrıca boş zamanlarında yaptıkları etkinliklere göre de boş zamanlarında arkadaşlarıyla farklı konularda sohbet ve tartışma içinde bulunan öğrenciler ile kitap ve gazete okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

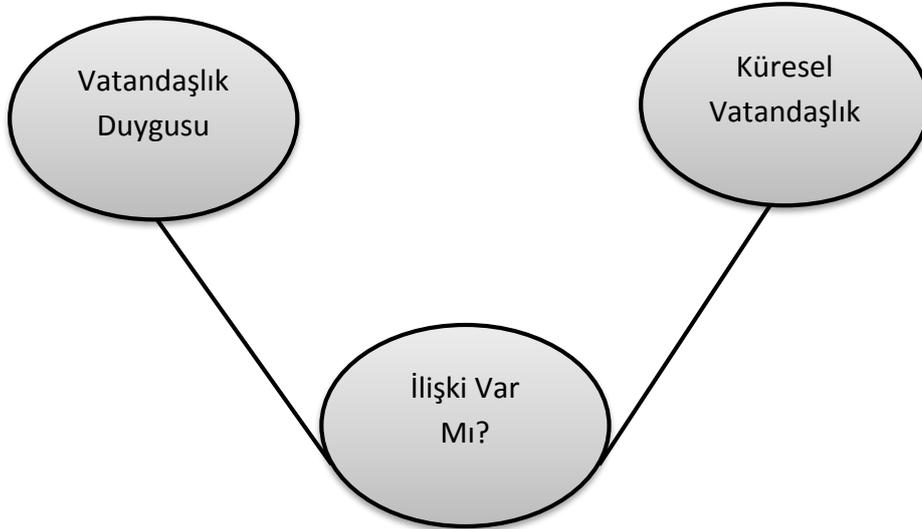
BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama teknikleri, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ile küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri arasında ilişkinin belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama modelinde korelasyonel desende planlanmış ve yürütülmüştür. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel'e (2016: 15) göre korelasyonel araştırmalar iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla hizmet etmektedir. Değişkenler arasında ilişki olup olmadığı, varsa bu ilişkinin çok fazla mı yani kuvvetli (güçlü) mi ya da zayıf (düşük) mi olduğu ve bir değişkene ait değerden biri artarken diğeri artıyor mu ya da azalıyor mu olduğunu (Gürbüz ve Şahin, 2017: 259-260) görebilmek adını korelasyonel desen tercih edilmiştir. Tercih edilen araştırma deseninin modellenmesi aşağıda Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Araştırmanın Modeli

3.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırmada toplanacak verilerin çözümlenmesiyle elde edilecek sonuçların geçerli olacağı, yorumlanacağı grup olarak ifade edilebilir (Büyüköztürk vd., 2016: 80). Bu çerçevede yapılan araştırmanın evrenini, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrenim gören lisans öğrencileri ve İnönü Üniversitesi Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören ön lisans öğrencileri oluşturmaktadır.

Örneklem, kendisi hakkında veri toplanan evrenin sınırlı bir parçası; örnekleme ise evrenin özelliklerini tespit etmek, tahmin etmek amacıyla onu temsil edecek uygun örnekleri belirlemeye yönelik süreci ve bu süreçte yapılan tüm işlemleri ifade eder (Büyüköztürk vd., 2016: 81).

Araştırma örneklemini İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrenim gören lisans öğrencileri ve İnönü Üniversitesi Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören ön lisans öğrencileri arasından "Ölçüt Örnekleme" yöntemi kullanılarak belirlenen 300 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada ön lisans öğrencileri için 2. Sınıfta olmaları, lisans öğrencileri için ise 4. Sınıfta olmaları ölçüt olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ön lisans ve lisans öğrencilerinin cinsiyet, öğrenim görülen sınıf, bölüm, yükseköğretim kurumu, yaş, bitirilen lise türü, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine ilişkin açıklayıcı bilgiler aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 3.1.
Öğrencilerin Cinsiyete İlişkin Dağılımları

Cinsiyet	N	Yüzde (%)
Kadın	215	71,7
Erkek	85	28,3
Toplam	300	100

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin % 71,7'sinin erkek (n = 215), % 28,3'ünün ise kadın (n = 85) olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.2.
Öğrencilerin Öğrenim Görülen Sınıfa İlişkin Dağılımları

Sınıf	N	Yüzde (%)
2	140	46,7
4	160	53,3
Toplam	300	100

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin % 46,7'sinin 2.sınıfa (n = 140), ve % 53,3'ünün (n = 160) ise 4.sınıfta olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.3.

Öğrencilerin Yaşa İlişkin Dağılımları

Yaş Aralığı	N	Yüzde (%)
21 yaş ve altı	66	22,0
22-23 yaş arası	140	46,7
24-25 yaş arası	56	18,7
26 yaş ve üstü	38	12,7
Toplam	300	100

Araştırmaya katılım gösteren lisans öğrencilerinin % 22'sinin 21 yaş ve altında (n = 66), % 46,7'sinin 22-23 yaş aralığında (n = 140), % 18,7'sinin 24-25 yaş aralığında (n = 56) ve % 12,7'sinin ise 26 ve üstü (n = 38) yaş aralığında olduğu Tablo 3.3'ün incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır.

Tablo 3.4.

Öğrencilerin Bitirilen Lise Türüne İlişkin Dağılımları

Lise Türü	N	Yüzde (%)
Meslek Lisesi	118	39,3
Anadolu Lisesi	182	60,7
Toplam	300	100

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin % 39,3'ü Meslek Lisesi (n = 118) ve % 60,7'sinin ise Anadolu Lisesi (n = 182) mezunu olduğu Tablo 3.4'ün incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır.

Tablo 3.5.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Yükseköğretim Kurumuna Göre Dağılımları

Okul Türü	N	Yüzde (%)
Ön Lisans	140	46,7
Lisans	160	53,3
Toplam	300	100

Tablo 3.5 incelendiğinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin % 46,7'sinin ön lisans (n = 140), % 53,3'ünün ise lisans (n = 160) olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.6.
Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölüme Göre Dağılımları

Öğrenim Görülen Bölüm	N	Yüzde (%)
Yönetim ve Organizasyon	20	6,6
Mülkiyet Koruma ve Güvenlik	20	6,6
Finans Bankacılık ve Sigortacılık	20	6,6
Mimarlık ve Şehir Planlama	20	6,6
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	20	6,6
Madencilik ve Maden Çıkarma	20	6,6
Adalet	20	6,6
Ön Lisans Toplam	140	46,7
Müzik Öğretmenliği	20	6,6
Okul Öncesi Öğretmenliği	20	6,6
İlköğretim Matematik	20	6,6
Fen Bilgisi Öğretmenliği	20	6,6
Sınıf Öğretmenliği	20	6,6
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	20	6,6
Türkçe Öğretmenliği	20	6,6
Resim Öğretmenliği	20	6,6
Lisans Toplam	160	53,3
Toplam	300	100

Tablo 3.6 incelendiğinde araştırmaya katılım gösteren 300 lisans ve ön lisans öğrencisi her bölüm için % 6,6 oran ve 20 kişilik sayı ile 7 ön lisans ve 8 lisans bölümünde öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 3.7.
Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımları

Anne Eğitim Durumu	N	Yüzde (%)
Okuryazar/İlkokul Mezunu	165	55,0
Ortaokul Mezunu	63	21,0
Lise Mezunu	52	17,3
Lisans Mezunu	20	6,7
Toplam	300	100

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin annelerinin eğitim durumu incelendiğinde % 55'i okuryazar/ilkokul (n = 165), % 21'i ortaokul (n = 63), % 17,3'ünün lise (n = 52) ve % 6,7'sinin lisans (n = 20) mezunu olduğu Tablo 3.7'nin incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır.

Tablo 3.8.
Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımları

Baba Eğitim Durumu	N	Yüzde (%)
Okuryazar/İlkokul Mezunu	64	21,3
Ortaokul Mezunu	61	20,3
Lise Mezunu	112	37,3
Ön Lisans Mezunu	19	6,3
Lisans Mezunu	44	14,7
Toplam	300	100

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin babalarının eğitim durumu incelendiğinde % 21,3'ünün okuryazar/ilkokul (n = 64), % 20,3'ü ortaokul (n = 61), % 37,3'ünün lise (n = 112), % 6,3'ünün ön lisans (n = 19) ve % 14,7'sinin lisans (n = 44) mezunu olduğu Tablo 3.8'in incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerini toplamak için üç veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama araçları, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve İnönü Üniversitesi Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilere araştırmacı tarafından dağıtılmıştır. Dağıtılan veri toplama araçlarından 322 tanesi katılımcılar tarafından cevaplanarak araştırmacıya geri dönmüştür. Geri dönen ölçeklerden 22'si araştırmaya katılan öğrencilerin eksik ve özensiz doldurulmasından veya aynı cevapları vermesinden (bütün maddelere katılıyorum veya katılmıyorum gibi) dolayı araştırmaya dâhil edilmemiştir. Katılımcılar tarafından gönderilen geriye kalan 300 veri toplama aracı ile araştırmanın verileri toplanmış ve analiz edilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında üç bölümden oluşan bir veri toplama seti kullanılmıştır. Bunların ilki araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin kişisel özelliklerinin belirlemeye yarayan Kişisel Bilgi Formu, ikincisi İçen, Öztürk ve Yılmaz (2017) tarafından geliştirilen "Vatandaşlık Duygusu Ölçeği", üçüncüsü ise Çolak'ın (2015) geliştirdiği "Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anket Formu" dur.

3.4.1. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği

3.4.1.1. Verilerin Normallik Testinin İncelenmesi

Bir verinin normal ve/veya normal dağılıma yakın bir dağılım gösterip göstermediği çeşitli yollarla anlaşılabilir. Bu yollardan biri Kolmogorov-Smirnov ($N > 30$) veya Shapiro-Wilk testleridir. Bir başka yol ise verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerine bakmaktır (Gürbüz ve Şahin, 2017: 214). Araştırmada Vatandaşlık Duygusu Ölçeği ile toplanan verilerin normal dağılıp dağılmadığını incelemek için, faktör puanları ve toplam puanlarının çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış, normal Q-Q pilot grafiği ile kutu çizgi grafikleri incelenmiştir. Buna göre ölçeğin faktör ve toplam puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3.9’da gösterilmektedir.

Tablo 3.9.
Vatandaşlık Duygusu Ölçeği Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Boyutlar	Madde Sayısı	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Farklılıkları Benimseme	5	0,563	0,493
Aidiyet Duygusu	5	0,290	0,123
GENEL	10	0,080	0,644

Tablo 3.9 incelendiğinde veri toplama aracının faktör ve toplam puanlarının basıklık ve çarpıklık katsayısı değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne puanların normal dağılım sergilediğini söyleyebiliriz (Tabachnick ve Fidell, 2013). Benzer şekilde “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne ait basıklık ve çarpıklık katsayılarının DeCarlo (1997), Hopkins ve Weeks (1990) tarafından belirlenen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olma ölçütünü de karşıladığı görülmektedir. Alanyazındaki kaynaklar göz önünde bulundurularak verilerin normal dağılım şartı yerine getirdiği ve bundan dolayı da araştırma için “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ile toplanan verilerin analizinde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

3.4.1.2. Güvenirlilik Analizleri

Ölçeğin orijinal formunda İçen, Öztürk ve Yılmaz (2017) güvenilirlik katsayılarını boyutlar temelinde şu şekilde hesaplamıştır: Farklılıkları Benimseme=,82; Aidiyet Duygusu=,75; Genel=,71. Yapılan çalışmada için yapılan güvenilirlik çalışmaları

neticesinde hesaplanan Cronbach alpha güvenilirlik katsayıları Tablo 3.10’da gösterilmektedir.

Tablo 3.10.
Vatandaşlık Duygusu Ölçeği Güvenirlik Katsayıları

Boyutlar	Güvenirlik Katsayısı
Farklılıkları Benimseme	,84
Aidiyet Duygusu	,83
GENEL	,81

Araştırma kapsamında kullanılan ölçeğin güvenirligi için hesaplanan cronbach α katsayıları Farklılıkları Benimseme=,84; Aidiyet Duygusu=,83 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçeğin genel puanlarının güvenirligi α =,81 olarak hesaplanmıştır. Cronbach’s Alfa değeri 0-1 arasında değişmektedir. Cronbach’s Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenirligi “0.00 < 0.40 olduğunda ölçek güvenilir değil, 0.40 < 0.60 olduğunda düşük güvenirlikte, 0.60 < 0.80 olduğunda oldukça güvenilir ve 0.80 < 1.00 olduğunda ise ölçek yüksek derecede güvenilir” olarak değerlendirilmektedir (Kalaycı, 2017: 405). Bu bağlamda araştırmada kullanılan ölçeğe ait veriler yüksek derecede güvenilir olduğu belirlenmiştir.

3.4.1.3. Faktör Analizi

Araştırmada veri toplamak için kullanılan ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için açıklayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. İlk olarak veri toplama aracının faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak için Kaiser Mayer Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik test istatistiği yapılmıştır. KMO ve Bartlett küresellik test istatistikleri Tablo 3.11.’daki gibidir.

Tablo 3.11.
Vatandaşlık Duygusu Ölçeği KMO ve Bartlett Test İstatistikleri

KMO		0,789
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	4706,733
	s.d	300
	p	0,000

KMO katsayısı örneklemin büyüklüğü ve değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test etme işlevi görmektedir. $KMO > 0,90$ ise mükemmel, $0,80 < KMO < 0,90$ arası çok iyi, $0,70 < KMO < 0,80$ arası iyi, $0,60 < KMO < 0,70$

arası orta, $0,50 < KMO < 0,60$ arası kötü, $KMO < 0,50$ ise kabul edilemez şekilde raporlanmaktadır (Kalaycı, 2017: 322). Araştırmada KMO için elde edilen 0,789 değeri, KMO 0,70-0,80 aralığında olduğundan elde edilen değer faktör analizi için “iyi” olarak yorumlanmaktadır. Başka bir ifade ile veri toplama aracının ölçmedeki yeterliliğinin istenilen düzeyde olduğu söylenebilir. Bartlett küresellik test istatistiği de 0.05’in altında olduğundan veri toplama aracının alt boyutlarını ölçmede etkin bir araç olduğu söylenebilir.

Araştırmada kullanılan beşli likert tipi ölçeğin faktör analizine uygunluğu için yapılan analizlerin sonucu Tablo 3.12’de gösterilmiştir.

Tablo 3.12.
Vatandaşlık Duygusu Ölçeği Faktör Yükleri

Maddeler	1. Faktör	2. Faktör
1	,425	
2	,561	
3	,724	
4	,571	
5	,583	
6		,538
7		,523
8		,527
9		,443
10		,440

Verilerin Bartlett testi ve KMO test istatistikleri faktör analizine uygunluğu belirlendikten sonra varimax döndürme yapılarak birden fazla faktöre yük veren maddeler ölçekten çıkarılarak analiz çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca, herhangi bir faktöre verdiği yük 0,30’un altında olan maddeler de çalışma dışında tutulmuştur. Bunun gerekçesi maddenin her iki faktörde de yer alma durumunun olabilmesi nedeni ile karmaşıklık yaratmasıdır (Kalaycı, 2017: 330). Faktör sayısının belirlenmesinde, özdeğeri 1,00’den büyük olan faktörler dikkate alınmıştır (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2018: 241). Bu kapsamda özdeğeri 1,00’den büyük 2 alt boyut belirlenmiştir. Birinci alt boyut 5 ve ikinci alt boyut 5 maddeden oluşmaktadır.

Tablo 3.13.
Vatandaşlık Duygusu Ölçeği Açıklanan Varyans Tablosu

Bileşenler	Özdeğerler	Varyans (%)	Kümülatif (%)
1	2,264	25,913	25,913
2.	1,705	26,770	52,683

Tablo 3.13'te bulunan açıklanan varyanslara ait veriler incelendiğinde özdeğeri 1,00'dan büyük 2 alt boyutun olduğu belirlenmiştir. Birinci alt boyut toplam varyansın % 25,913'ünün ve ikinci alt boyut % 26,770'ini açıklamaktadır. Ölçek toplam varyansına bakıldığında, ölçeğin toplam varyansın % 52,683'ünü açıkladığı görülmektedir.

3.4.2. Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anket Formu

3.4.2.1. Verilerin Normallik Testinin İncelenmesi

Bir verinin normal ve/veya normal dağılıma yakın bir dağılım gösterip göstermediği çeşitli yollarla anlaşılabilir. Bu yollardan biri Kolmogorov-Smirnov ($N > 30$) veya Shapiro-Wilk testleridir. Bir başka yol ise verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerine bakmaktır (Gürbüz ve Şahin, 2017: 214). Araştırmada Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF ile toplanan verilerin normal dağılıp dağılmadığını incelemek için, faktör puanları ve toplam puanlarının çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış, normal Q-Q pilot grafiği ile kutu çizgi grafikleri incelenmiştir. Buna göre ölçeğin faktör ve toplam puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3.14'te gösterilmektedir.

Tablo 3.14.

Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Boyutlar	Madde Sayısı	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Diğer İnsanlar ve Kültürler	6	0,563	0,493
Dünyanın Durumu ve Sorunları	10	0,290	0,123
Sistem Olarak Dünya	5	0,330	1,035
Katılım	2	0,011	1,294
Yerel ve/veya Küresel Aidiyet	6	0,387	0,094
Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri	3	0,021	1,192
GENEL	32	0,070	0,644

Tablo 3.14 incelendiğinde veri toplama aracının faktör ve toplam puanlarının basıklık ve çarpıklık katsayısı değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan "Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF" puanların normal dağılım sergilediğini söyleyebiliriz (Tabachnick ve Fidell, 2013). Benzer şekilde "Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF" na ait basıklık ve çarpıklık katsayılarının DeCarlo (1997), Hopkins ve Weeks (1990) tarafından belirlenen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olma ölçütünü de karşıladığı

görülmektedir. Alanyazındaki kaynaklar göz önünde bulundurularak verilerin normal dağılım şartı yerine getirdiği ve bundan dolayı da araştırma için “Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF” ile toplanan verilerin analizinde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

3.4.2.2. Güvenirlilik Analizleri

Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anketi'nin orijinal formunda Çolak (2015) anketin güvenilirlik katsayısını ,90 olarak hesaplamıştır. Ölçeğin orijinal formunun olduğu çalışmada boyutlar temelinde güvenilirlik katsayılarının olduğu tespit edilememiştir. Yapılan çalışmada için hesaplanan Cronbach alpha güvenilirlik katsayıları Tablo 3.15'te gösterilmektedir.

Tablo 3.15.
Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF Güvenirlilik Katsayıları

Boyutlar	Güvenirlilik Katsayısı
Diğer İnsanlar ve Kültürler	,81
Dünyanın Durumu ve Sorunları	,81
Sistem Olarak Dünya	,87
Katılım	,84
Yerel ve/veya Küresel Aidiyet	,86
Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri	,88
GENEL	,86

Araştırma kapsamında kullanılan anketin güvenilirliği için hesaplanan cronbach α katsayıları Diğer İnsanlar ve Kültürler = ,81; Dünyanın Durumu ve Sorunları = ,81; Sistem Olarak Dünya = ,87; Katılım = ,84; Yerel ve/veya Küresel Aidiyet = ,86 ve Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri = ,88 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada kullanılan anketin genel puanlarının güvenilirliği $\alpha = ,86$ olarak hesaplanmıştır. Cronbach's Alfa değeri 0-1 arasında değişmektedir. Cronbach's Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği “0.00 < 0.40 olduğunda ölçek güvenilir değil, 0.40 < 0.60 olduğunda düşük güvenilirlikte, 0.60 < 0.80 olduğunda oldukça güvenilir ve 0.80 < 1.00 olduğunda ise ölçek yüksek derecede güvenilir” olarak değerlendirilmektedir (Kalaycı, 2017: 405). Bu bağlamda araştırmada kullanılan ankete ait veriler yüksek derecede güvenilir olduğu belirlenmiştir.

3.4.2.3. Faktör Analizi

Araştırmada veri toplamak için kullanılan anketin yapı geçerliğini belirlemek için açıklayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. İlk olarak veri toplama aracının faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak için Kaiser Mayer Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik test istatistiği yapılmıştır. KMO ve Bartlett küresellik test istatistikleri Tablo 3.16'daki gibidir.

Tablo 3.16.

Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF KMO ve Bartlett Test İstatistikleri

KMO		0,792
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	6706,547
	s.d	300
	p	0,000

KMO katsayısı örneklemin büyüklüğü ve değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test etme işlevi görmektedir. $KMO > 0,90$ ise mükemmel, $0,80 < KMO < 0,90$ arası çok iyi, $0,70 < KMO < 0,80$ arası iyi, $0,60 < KMO < 0,70$ arası orta, $0,50 < KMO < 0,60$ arası kötü, $KMO < 0,50$ ise kabul edilemez şeklinde raporlanmaktadır (Kalaycı, 2017: 322). Araştırmada KMO için elde edilen 0,792 değeri, KMO 0,70-0,80 aralığında olduğundan elde edilen değer faktör analizi için “iyi” olarak yorumlanmaktadır. Başka bir ifade ile veri toplama aracının ölçmedeki yeterliliğinin istenilen düzeyde olduğu söylenebilir. Bartlett küresellik test istatistiği de 0.05'in altında olduğundan veri toplama aracının alt boyutlarını ölçmede etkin bir araç olduğu söylenebilir.

Araştırmada kullanılan beşli likert tipi ölçeğin faktör analizine uygunluğu için yapılan analizlerin sonucu Tablo 3.17.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.17.

Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF Faktör Yükleri

Madde No	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	5. Faktör	6. Faktör
1	,425					
2	,561					
3	,724					
4	,571					
5	,583					
6	,514					
7		,489				
8		,433				
9		,545				
10		,551				
11		,466				
12		,538				
13		,523				
14		,527				
15		,443				
16		,440				
17			,486			
18			,453			
19			,450			
20			,485			
21			,485			
22				,371		
23				,390		
24					,656	
25					,664	
26					,472	
27					,493	
28					,485	
29					,485	
30						,571
31						,583
32						,514

Verilerin Bartlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test istatistikleri faktör analizine uygunluğu belirlendikten sonra varimax döndürme yapılarak birden fazla faktöre yük veren maddeler ölçekten çıkarılarak analiz çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca, herhangi bir faktöre verdiği yük 0,30'un altında olan maddeler de çalışma dışında tutulmuştur. Bunun gerekçesi maddenin her iki faktörde de yer alma durumunun olabilmesi nedeni ile karmaşıklık yaratmasıdır (Kalaycı, 2017: 330). Faktör sayısının belirlenmesinde, özdeğeri 1,00'den büyük olan faktörler dikkate alınmıştır (Çokluk, Şekercioğlu, Büyükoztürk, 2018: 241). Bu kapsamda özdeğeri 1,00'dan büyük 6 alt

boyut belirlenmiştir. Birinci alt boyut 6, ikinci alt boyut 10, üçüncü alt boyut 5, dördüncü alt boyut 2, beşinci alt boyut 6 ve altıncı boyut 3 maddeden oluşmaktadır.

Tablo 3.18.

Küresel Vatandaşlık Hakkında ÖGAF Açıklanan Varyans Tablosu

Bileşenler	Özdeğerler	Varyans (%)	Kümülatif (%)
1	6,726	24,913	24,913
2.	4,528	16,770	41,683
3.	2,557	9,471	51,154
4.	2,364	8,756	59,910
5.	1,705	7,313	67,223
6.	1,505	6,613	73,823

Tablo 3.18’de bulunan açıklanan varyanslara ait veriler incelendiğinde özdeğeri 1,00’den büyük 6 alt boyutun olduğu belirlenmiştir. Birinci alt boyut toplam varyansın % 24,91’ini, ikinci alt boyut % 16,77’sini, üçüncü alt boyut % 9,47’sini, dördüncü alt boyut % 8,75’ini, beşinci alt boyut % 7,31’ini ve altıncı alt boyut % 6,61’ini açıklamaktadır. Ölçek toplam varyansına bakıldığında, ölçeğin toplam varyansın % 73,82’sini açıkladığı görülmektedir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 25. Paket programına işlenmiş ve analiz edilmiştir. Analiz yapılırken araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak şu analiz teknikleri kullanılmıştır:

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık ve vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik kullanılan veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlar yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değeri gibi betimsel istatistiki yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir.

Aritmetik ortalama hesaplanırken Tablo 3.19’da bulunan puan aralıkları ölçüt olarak belirlenmiştir. Aralık genişliğinin, “dizi genişliği/yapılacak grup sayısı” (Tekin, 2002) formülü ile hesaplanması göz önünde tutularak, araştırma bulgularının değerlendirilmesinde esas alınan aritmetik ortalama aralıkları; 1.00-1.80; Kesinlikle Katılmıyorum, 1.81-2.60; Katılmıyorum, 2.61-3.40; Kararsızım, 3.41- 4.20; Katılıyorum ve 4.21-5.00; “Kesinlikle Katılıyorum” şeklindedir.

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” olan vatandaşlık duygusuna ilişkin alt problemler ile araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık görüşleri öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” olan küresel vatandaşlığa ilişkin alt problemler için “Bağımsız Örneklem t-Testi” kullanılmıştır. Bağımsız Örneklem t-Testi’nin yapılabilmesi için bir takım ön koşulların yerine getirilmiş olması gerekmektedir. Bu koşullar: “Ortalamalar karşılaştırılarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine”, Bağımsız Örneklem “t-Testi’ne dâhil edilecek grupların varyanslarının eşit olmasına” ve “her bir verinin diğer veriden bağımsız olduğu” koşuluna uyup uymadıklarına bakılmalıdır (Can, 2016, s. 116). İfade edilen koşullar yapılan araştırma için sağlandığından “Bağımsız Örneklem t-Testi” kullanılmıştır.

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları bitirilen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” olan vatandaşlık duygusuna ilişkin alt problemler ile araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık görüşleri bitirilen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık görüşleri anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık görüşleri baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” olan küresel vatandaşlığa ilişkin alt problemler için “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” kullanılmıştır. İfade edilen alt problemlerde grup sayısı üç ve üçten fazla olduğu için ANOVA tercih edilmiştir. ANOVA neticesinde anlamlı fark bulunan değişkenlerde anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post-hoc çoklu karşılaştırma testlerinden “LSD” testi tercih edilmiştir. LSD testi varyansın eşit olması ölçütüne uygun olması ve

grupların farklı örneklem sayısına sahip olmalarının engel teşkil etmemesi nedeniyle tercih edilmiştir.

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlık görüşleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” alt problemi için pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Pearson korelasyon katsayısı $-1 \leq r \leq +1$ eşitsizliğiyle ifade edilmektedir. Değişkenler arasındaki ilişki düzeyi; $r > 0.70$ ise “yüksek düzeyde ilişki”, $r = 0.30 - 0.70$ ise “Orta düzeyde ilişki”, $r < 0.30$ ise “Düşük düzeyde ilişki” olduğunu ifade etmektedir (Roscoe, 1975’den aktaran Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2018: 92). Araştırmanın korelasyon katsayıları bu değerler göz önünde bulundurularak raporlaştırılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde veri toplama aracı toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular bağımsız değişkenlere göre tablolar ve şekiller halinde gösterilmiştir.

4.1. Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları hangi düzeydedir?” ile “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Bitirilen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıda yedi alt başlık altında ve on bir tablo ile gösterilmiştir.

4.1.1. Vatandaşlık Duygusuna Ait Öğrenci Görüşlerinin Düzeyine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duyguları hangi düzeydedir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir. İlk olarak vatandaşlık duygusuna ilişkin öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde hesaplamaları verilmiş olup, devamında öğrencilerin verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 4.1.

“Farklılıkları Benimseme” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Maddeler		1	2	3	4	5
Kendimden farklı etnik kökenden insanlarla yaşayabilirim.	f	14	22	63	104	97
	%	4,7	7,3	21	34,7	32,3
Kendimden farklı inançtan insanlarla birlikte yaşayabilirim.	f	14	34	59	102	91
	%	4,7	11,3	19,7	34	30,3
Kendimden farklı etnik kökenden olan birisiyle arkadaş olabilirim.	f	7	14	41	130	108
	%	2,3	4,7	13,7	43,3	30
Kendimden farklı inançtan birisiyle arkadaş olabilirim.	f	13	14	55	111	107
	%	4,3	4,7	18,3	37	35,7
Farklı inanç ve etnik kökenden öğrencilerle eğitim almak beni rahatsız etmez.	f	10	17	33	121	119
	%	3,3	5,7	11	40,3	39,7

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Kendimden farklı etnik kökenden insanlarla yaşayabilirim." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7,3'ü (n = 22) Katılmıyorum, % 21'i (n = 63) Kararsızım, % 34,7'si (n = 104) Katılıyorum ve %32,3'ü (n = 97) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Kendimden farklı inançtan insanlarla birlikte yaşayabilirim." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 11,3'ü (n = 34) Katılmıyorum, % 19,7'si (n = 59) Kararsızım, % 34'ü (n = 102) Katılıyorum ve %30,3'ü (n = 91) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Kendimden farklı etnik kökenden olan birisiyle arkadaş olabilirim." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 13,7'si (n = 41) Kararsızım, % 43,3'ü (n = 130) Katılıyorum ve % 30'u (n = 108) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Kendimden farklı inançtan birisiyle arkadaş olabilirim." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,3'ü (n = 13) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 18,3'ü (n = 55) Kararsızım, % 37'si (n = 111) Katılıyorum ve %35,7'si (n = 107) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Farklı inanç ve etnik kökenden öğrencilerle eğitim almak beni rahatsız etmez." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 3,3'ü (n = 10) Kesinlikle Katılmıyorum, % 5,7'si (n = 17) Katılmıyorum, % 11'i (n = 33) Kararsızım, % 40,3'ü (n = 121) Katılıyorum ve % 39,7'si (n = 139) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Farklılıkları Benimseme" alt boyutunda ölçek maddelerine en yüksek katılımın ölçeğin "Kendimden farklı etnik kökenden olan birisiyle arkadaş olabilirim." olan 3. maddesine % 43,3 ile "Katılıyorum" düzeyinde olmuştur.

Tablo 4.1'deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının “Farklılıkları Benimseme” alt boyutunda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre öğrencilerin farklı etnik kökenden, inançtan olan insanlarla yaşayabilmek, arkadaş olabilmek veya eğitim alabilme konularında yüksek düzeyde olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Yukarıda Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin “Farklılıkları Benimseme” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri verilmiş olup, aşağıda Tablo 4.2'de “Aidiyet Duygusu” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.2.

“Aidiyet Duygusu” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri		1	2	3	4	5
Maddeler						
Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan onur duyuyorum.	f	7	6	14	28	245
	%	2,3	2,0	4,7	9,3	81,7
Benim gibi yaşam tarzı olmayan insanlar hakkında kanaatim olumludur.	f	9	12	47	117	115
	%	3,0	4,0	15,7	39,0	38,3
Kendimi bu ülkede özgür bir birey olarak diğer insanlarla eşit haklara sahip olduğumu düşünüyorum.	f	21	30	35	95	119
	%	7,0	10,0	11,7	31,7	39,7
Yaşadığım çevrede ve bu ülkede kendimi ve ailemi güvende hissediyorum.	f	12	21	58	106	103
	%	4,0	7,0	19,3	35,3	34,3
Demokrasiye ve sorunlarımızın demokratik yöntemlerle çözülebileceğine olan inancım yoktur.*	f	90	78	63	40	29
	%	30,0	26,0	21,0	13,3	9,7

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan onur duyuyorum.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 2'si (n = 6) Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Kararsızım, % 9,3'ü (n = 28) Katılıyorum ve % 81,7'si (n = 245) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin “Benim gibi yaşam tarzı olmayan insanlar hakkında kanaatim olumludur.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 3'ü (n = 9) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4'ü (n=12) Katılmıyorum, % 15,7'si (n = 47) Kararsızım, % 39'u (n = 117) Katılıyorum ve

% 38,3'ü (n = 115) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Kendimi bu ülkede özgür bir birey olarak diğer insanlarla eşit haklara sahip olduğumu düşünüyorum." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 7'si (n = 21) Kesinlikle Katılmıyorum, % 10'u (n = 30) Katılmıyorum, % 11,7'si (n = 35) Kararsızım, % 31,7'si (n = 95) Katılıyorum ve % 39,7'si (n = 119) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Yaşadığım çevrede ve bu ülkede kendimi ve ailemi güvende hissediyorum." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4'ü (n = 12) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7'si (n=21) Katılmıyorum, % 19,3'ü (n = 58) Kararsızım, % 35,3'ü (n = 106) Katılıyorum ve % 34,3'ü (n = 103) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Demokrasiye ve sorunlarımızın demokratik yöntemlerle çözülebileceğine olan inancım yoktur." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 30'u (n = 90) Kesinlikle Katılmıyorum, % 26'sı (n = 78) Katılmıyorum, % 21'i (n = 63) Kararsızım, % 13,3'ü (n = 40) Katılıyorum ve % 9,7'si (n = 29) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde vatandaşlık duygusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Aidiyet Duygusu" alt boyutunda ölçek maddelerine en yüksek katılımın ölçeğin "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan onur duyuyorum." olan 6. maddesine % 81,7 ile Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde olmuştur.

Tablo 4.2'deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının "Aidiyet Duygusu" alt boyutunda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan onur duydukları, yaşam tarzı kendisi gibi olmayan insanlar hakkında olumlu kanaatte oldukları, diğer insanlarla eşit haklara sahip olduklarını, kendini ve ailesini yaşadığı çevrede güvende hissettikleri, demokrasiye ve demokratik yollarla sorunların çözülebileceğine olan inançlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Yukarıda Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Aidiyet Duygusu" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.3'te ise "Farklılıkları Benimseme" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.3.
Ölçeğin "Farklılıkları Benimseme" Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

No	Maddeler	$\bar{X}$	SS
1	Kendimden farklı etnik kökenden insanlarla yaşayabilirim.	3,83	1,105
2	Kendimden farklı inançtan insanlarla birlikte yaşayabilirim.	3,74	1,145
3	Kendimden farklı etnik kökenden olan birisiyle arkadaş olabilirim.	4,06	,945
4	Kendimden farklı inançtan birisiyle arkadaş olabilirim.	3,95	1,057
5	Farklı inanç ve etnik kökenden öğrencilerle eğitim almak beni rahatsız etmez.	4,07	1,016

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin "Farklılıkları Benimseme" boyutunda görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde ölçeğin "Kendimden farklı etnik kökenden insanlarla yaşayabilirim." olan 1. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{X} = 3,83$)"; "Kendimden farklı inançtan insanlarla birlikte yaşayabilirim" olan 2. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{X} = 3,74$)"; "Kendimden farklı etnik kökenden olan birisiyle arkadaş olabilirim." olan 3. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{X} = 4,06$)"; "Kendimden farklı inançtan birisiyle arkadaş olabilirim." olan 4. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{X} = 3,95$)" ve "Farklı inanç ve etnik kökenden öğrencilerle eğitim almak beni rahatsız etmez." olan 5. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{X} = 4,07$)" düzeyinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 4.3'teki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının "Farklılıkları Benimseme" alt boyutunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu bulguya ulaşılmasında son yıllarda yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelere daha fazla gelmelerinin etkili olduğu söylenebilir. Daha fazla yabancı uyruklu öğrenci ile karşılaşma lisans ve ön lisans öğrencilerinde farklılıkları daha fazla görme ve farklılıklara daha fazla maruz kalmasına sebep olmuştur. Bu durum yapılan araştırmada lisans ve ön lisans öğrencileri açısından pozitif karşılandığı söylenebilir.

Yukarıda Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin "Farklılıkları Benimseme" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.4'te ise "Aidiyet Duygusu" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.4.

Ölçeğin "Aidiyet Duygusu" Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

No	Maddeler	$\bar{X}$	SS
6	Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan onur duyuyorum.	4,66	,849
7	Benim gibi yaşam tarzı olmayan insanlar hakkında kanaatim olumludur.	4,06	,985
8	Kendimi bu ülkede özgür bir birey olarak diğer insanlarla eşit haklara sahip olduğumu düşünüyorum.	3,87	1,238
9	Yaşadığım çevrede ve bu ülkede kendimi ve ailemi güvende hissediyorum.	3,89	1,081
10	Demokrasiye ve sorunlarımızın demokratik yöntemlerle çözülebileceğine olan inancım yoktur.*	3,53	1,304

* Ters kodlanan madde

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin "Aidiyet Duygusu" boyutunda görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde ölçeğin "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan onur duyuyorum" olan 6. Maddesine "Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,66$)"; "Benim gibi yaşam tarzı olmayan insanlar hakkında kanaatim olumludur." olan 7. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{x} = 4,06$)"; "Kendimi bu ülkede özgür bir birey olarak diğer insanlarla eşit haklara sahip olduğumu düşünüyorum." olan 8. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{x} = 3,87$)"; "Yaşadığım çevrede ve bu ülkede kendimi ve ailemi güvende hissediyorum." olan 9. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{x} = 3,89$)" ve "Demokrasiye ve sorunlarımızın demokratik yöntemlerle çözülebileceğine olan inancım yoktur" olan 10. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{x} = 3,53$)" düzeyinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 4.4'teki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının "Aidiyet Duygusu" alt boyutunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu bulguya ulaşılmasında son yıllarda öğretim programlarında yapılan değişikliklerle vatandaşlık duygusunun geliştirilmesine yönelik ilkökul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinden başlamak üzere yapılan düzenlemelerin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca hükümet politikaların ülkenin daha demokratik bir yapıya ulaştırma çabası ve

AB'ye uyum sürecinde çıkarılan yasaların Türkiye'de daha demokratik bir ortamın eskiye oranla sağlamış olmasının öğrencilerin demokratik yaşama ve eşitliğe yönelik olumlu duygularında artışa katkı yaptığı söylenebilir.

Yukarıda "Aidiyet Duygusu" boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri verilmiş olup, aşağıda Tablo 4.5'te ise Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin boyutlarının ve öğrencilerin verdikleri cevapların geneline ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.5.
Lisans ve Ön Lisans Öğrencilerinin Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Görüşlerinin Geneline İlişkin Bulgular

Lisans	$\bar{X}$	SS
Farklılıkları Benimseme	3,95	,863
Aidiyet Duygusu	4,01	,682
Genel	3,98	,635
Ön Lisans	$\bar{X}$	SS
Farklılıkları Benimseme	3,89	,965
Aidiyet Duygusu	3,99	,692
Genel	3,94	,659
GENEL (lisans + ön lisans)	$\bar{X}$	SS
Farklılıkları Benimseme	3,93	,911
Aidiyet Duygusu	4,00	,685
Genel	3,96	,645

Araştırmaya katılan gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin boyutlar temelinde genel olarak ortalamaları incelendiğinde görüşlerinin "Farklılıkları Benimseme" alt boyutunda "Katılıyorum ($\bar{x} = 3,93$)" ve "Aidiyet Duygusu" alt boyutunda "Katılıyorum ($\bar{x} = 4,00$)" düzeyinde olduğu Tablo 4.5'in incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin genel ortalamasının "Katılıyorum ($\bar{x} = 3,96$)" düzeyinde olduğu da Tablo 4.5'in incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır.

Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının elde edilen bulgular doğrultusunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin vatandaşlık duygularının yüksek çıkmasında öğrencilerin temel eğitimden ortaöğretime ve oradan yükseköğretime geçiş aşamalarında vatandaşlık eğitiminin amaçlarına ulaştığı, milli kimlik ve kazanılan milli kimliğin eğitim yoluyla öğrenciler tarafından özümsemiği söylenebilir.

Yukarıda Vatandaşlık Duygusu Ölçeği'nin boyutlarının ve öğrencilerin verdikleri cevapların geneline ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiş olup, aşağıda 4.1.2 başlığı altında öğrencilerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verileri bulunmaktadır.

4.1.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6.
Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Cinsiyet	n	Farklılıkları Benimseme		Aidiyet Duygusu		Genel	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	123	3,95	,827	4,01	,642	3,98	,603
Erkek	37	3,97	,985	3,98	,809	3,98	,738
t=			-,124		,186		,029
p=			,90		,85		,97
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	92	4,07	,746	4,04	,639	4,05	,553
Erkek	48	3,56	1,226	3,90	,783	3,73	,788
t=			2,611		1,076		2,533
p=			0,01		0,28		0,01
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	215	4,00	,794	4,02	,639	4,01	,582
Erkek	85	3,74	1,140	3,93	,791	3,84	,772
t=			1,927		,915		1,879
p=			0,02		0,36		0,06

Tablo 4.6 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ farklılıkları benimseme} = 1,927$; $p_{\text{farklılıkları benimseme}} = 0,02$; $p < ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olmadığı söylenebilir. “Farklılıkları Benimseme” boyutunda bulunan anlamlı farklılığın kadın öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir ($\bar{X}_{\text{kadın}} = 4,00 > \bar{X}_{\text{erkek}} = 3,74$).

Tablo 4.6’da yer alan bulgular incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Aidiyet Duygusu” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{aidiyet duygusu} = ,915$; $p_{\text{aidiyet duygusu}} = 0,36$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Aidiyet Duygusu” boyutunda cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.6’da yer alan bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{genel} = 1,879$; $p_{\text{genel}} = 0,06$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada cinsiyet değişkeni açısından lisans öğrencileri arasında vatandaşlık duygusu açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmezken ön lisans öğrencileri arasında “Farklılıkları Benimseme” ve ölçeğin genel boyutları açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ön lisans öğrencileri arasında belirlenen anlamlı farklılığın kadın ön lisans öğrencileri lehine olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin cinsiyet değişkeni açısından vatandaşlık duygularının anlamlı farklılık göstermemesi, erkek ve kadın lisans ve ön lisans öğrencilerinin benzer öğretim programları doğrultusunda eğitim almaları vatandaşlık duygularının da benzer olmasına neden olduğu şeklinde açıklanabilir.

Yukarıda öğrencilerin “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” maddelerine verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.1.3 başlığı altında ise öğrencilerin Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verileri bulunmaktadır.

4.1.3. Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşleri öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7.

Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Analizi

Sınıf*	n	Farklılıkları Benimseme		Aidiyet Duygusu		Genel	
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
2.sınıf	140	3,89	,965	3,99	,692	3,94	,659
4.sınıf	160	3,95	,863	4,01	,682	3,98	,635
t=			-,558		-,216		-,509
p=			,57		,82		,61

*Öğrenim görülen sınıf değişkenine ilişkin lisans ve ön lisans temelinde her kademe için tek sınıf araştırmaya katıldığı için öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından yalnızca öğrencilerin genel cevapları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.7 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ farklılıkları benimseme = - ,558; p farklılıkları benimseme = 0,57; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.7’de yer alan bulgular incelendiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Aidiyet Duygusu” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ aidiyet duygusu = - ,216 p aidiyet duygusu = 0,82; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Aidiyet Duygusu” boyutunda öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.7’de yer alan bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ genel = -,509; p genel = 0,61; $p > ,05$).

Araştırmada öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgunun oluşmasında lisans ve ön lisans düzeyinde son sınıf öğrencilerinin araştırmaya katılım göstermesinin de etkili olduğu söylenebilir.

Yukarıda öğrencilerin Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verileri yer verilmiştir. Aşağıda 4.1.4 başlığı altında ise öğrencilerin Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların yaş değişkenine göre ANOVA verileri bulunmaktadır.

4.1.4. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8.

Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Analizi

Yaş	n	Farklılıkları Benimseme		Aidiyet Duygusu		Genel	
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Lisans							
1. 21 yaş ve altı	19	4,13	,715	4,04	,793	4,08	,664
2. 22-23 yaş arası	95	3,90	,849	3,96	,669	3,93	,609
3. 24-25 yaş arası	29	3,84	1,077	3,95	,676	3,90	,756
4. 26 yaş ve üstü	17	4,21	,649	4,31	,604	4,26	,455
F=		1,017		1,374		1,631	
p=		,38		,25		,18	
Ön Lisans							
1. 21 yaş ve altı	47	4,09	,900	4,14	,649	4,12	,660
2. 22-23 yaş arası	45	3,80	1,036	3,94	,718	3,87	,672
3. 24-25 yaş arası	27	3,57	1,006	3,91	,697	3,74	,641
4. 26 yaş ve üstü	21	4,08	,803	3,85	,710	3,97	,588
F=		2,201		1,278		2,211	
p=		,10		,28		,09	
GENEL							
1. 21 yaş ve altı	66	4,10	,845	4,11	,689	4,11	,656
2. 22-23 yaş arası	140	3,87	,911	3,95	,682	3,91	,628
3. 24-25 yaş arası	56	3,71	1,043	3,93	,681	3,82	,701
4. 26 yaş ve üstü	38	4,14	,732	4,06	,696	4,10	,546
F=		2,739		1,107		2,900	
p=		,04		,34		,03	
		1>3; 4>3				1>2; 1>3; 4>3	

Tablo 4.8 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin yaş değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(300)}$ farklılıkları benimseme = 2,739; p farklılıkları benimseme = 0,04; $p < ,05$). Bu bulguya göre öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda yaş değişkeni açısından birbirine benzer olmadığı söylenebilir.

“Farklılıkları Benimseme” boyutunda belirlenen anlamlı farklılığın hangi yaş grubunda bulunan öğrenciler arasında olduğunu belirlemek için Post-hoc çoklu karşılaştırma testlerinden “LSD” testi yapılmıştır. LSD testi analizi neticesinde anlamlı farklılığın yaşı 21 yaş ve altında olan öğrenciler ile 24-25 yaş arasında olan öğrenciler arasında olduğu saptanmıştır. Ayrıca yaşı 26 ve üstünde olan öğrenciler ile 24-25 yaş aralığında bulunan öğrenciler arasında da anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.8’de yer alan bulgular incelendiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Aidiyet Duygusu” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{aidiyet duygusu} = 1,107$; $p_{\text{aidiyet duygusu}} = 0,34$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Aidiyet Duygusu” boyutunda yaş değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.8’de yer alan bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{genel} = 2,900$; $p_{\text{genel}} = 0,03$; $p < ,05$). Bu bulguya göre öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin genelinde yaş değişkeni açısından birbirine benzer olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin genelinde belirlenen anlamlı farklılığın hangi yaş grubunda bulunan öğrenciler arasında olduğunu belirlemek için Post-hoc çoklu karşılaştırma testlerinden “LSD” testi yapılmıştır. LSD testi analizi neticesinde anlamlı farklılığın yaşı 21 yaş ve altında olan öğrenciler ile 22-23 yaş arasında olan öğrenciler, yaşı 21 yaş ve altında olan öğrenciler ile 24-25 yaş arasında olan öğrenciler ve yaşı 26 ve üstünde olan öğrenciler ile 24-25 yaş aralığında bulunan öğrenciler arasında olduğu saptanmıştır.

Araştırmada yaş değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzemediği şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıda öğrencilerin “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların yaş değişkenine göre ANOVA verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.1.5 başlığı altında ise öğrencilerin Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verileri bulunmaktadır.

4.1.5. Bitirilen Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşleri bitirilen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9.

Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Bitirilen Lise Türü Değişkenine Göre Analizi

Lise Türü	n	Farklılıkları Benimseme		Aidiyet Duygusu		Genel	
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Lisans							
Meslek Lisesi	32	3,90	,863	4,08	,607	3,99	,613
Anadolu Lisesi	128	3,97	,866	3,99	,700	3,98	,642
t=			-,374		,659		,099
p=			,70		,51		,92
Ön Lisans							
Meslek Lisesi	118	3,85	,970	3,97	,719	3,91	,666
Anadolu Lisesi	182	3,97	,962	4,01	,653	3,99	,650
t=			-,696		-,346		-,692
p=			,48		,73		,49
GENEL							
Meslek Lisesi	118	3,86	,939	4,00	,689	3,93	,650
Anadolu Lisesi	182	3,97	,893	4,00	,685	3,98	,643
t=			-,952		,063		-,638
p=			,34		,95		,52

Tablo 4.9 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin bitirdikleri lisenin türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ farklılıkları benimseme = -,952; p farklılıkları benimseme = 0,34; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda bitirdikleri lisenin türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.9’da yer alan bulgular incelendiğinde bitirdikleri lisenin türü değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Aidiyet Duygusu” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ aidiyet duygusu = ,063; p aidiyet duygusu = 0,95; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Aidiyet Duygusu” boyutunda bitirdikleri lisenin türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.9’da yer alan bulgular analiz edildiğinde bitirdikleri lisenin türü değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}_{genel} = ,638$; $p_{genel} = 0,52$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin bitirdikleri lisenin türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada bitirilen lise türü değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıda öğrencilerin “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.1.6 başlığı altında ise öğrencilerin “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA verileri bulunmaktadır.

4.1.6. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşleri annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4.10.

Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi

Anne Eğitim Durumu	n	Farklılıkları Benimseme		Aidiyet Duygusu		Genel	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	94	3,97	,910	3,95	,698	3,96	,662
2. Ortaokul	21	3,99	,823	3,95	,782	3,97	,732
3. Lise	33	4,03	,846	4,14	,596	4,09	,546
4. Lisans	12	3,58	,528	4,13	,598	3,85	,466
F=			,857		,782		,495
p=			,46		,50		,68
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	165	4,05	,880	3,97	,728	4,01	,659
2. Ortaokul	63	3,66	1,104	4,10	,560	3,88	,664
3. Lise	52	3,72	,993	3,84	,764	3,78	,692
4. Lisans	20	4,20	,555	3,90	,841	4,05	,555
F=			1,928		,758		,804
p=			,12		,52		,49
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	165	4,00	,896	3,96	,709	3,98	,659
2. Ortaokul	63	3,77	1,024	4,05	,641	3,91	,682
3. Lise	52	3,92	,905	4,03	,671	3,97	,615
4. Lisans	20	3,83	,609	4,04	,694	3,93	,498
F=			1,089		,344		,205
p=			,35		,79		,89

Tablo 4.10 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin anne eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde anne eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ farklılıkları benimseme} = 1,089$; $p \text{ farklılıkları benimseme} = 0,35$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda anne eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.10’da yer alan bulgular incelendiğinde anne eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Aidiyet Duygusu” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ aidiyet duygusu} = ,344$; $p \text{ aidiyet duygusu} = 0,79$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Aidiyet Duygusu” boyutunda anne eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.10’da yer alan bulgular analiz edildiğinde anne eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği

belirlenmiştir ($F_{(300)}_{\text{genel}} = ,205$; $p_{\text{genel}} = 0,89$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin anne eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada anne eğitim durumu değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca bu bulgunun ortaya çıkmasına gerekçe olarak araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun annesinin eğitim düzeyinin birbirine benzemesi (Okuryazar/İlkokul) gösterilebilir.

Yukarıda öğrencilerin “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.1.7 başlığı altında ise öğrencilerin “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA verileri bulunmaktadır.

4.1.7. Babanın Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşleri babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt probleminde ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.
Vatandaşlık Duygusuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi

Baba Eğitim Durumu	n	Farklılıkları Benimseme		Aidiyet Duygusu		Genel	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	45	4,09	,845	3,93	,767	4,01	,706
2. Ortaokul	27	3,85	1,053	3,79	,741	3,82	,813
3. Lise	54	3,85	,818	4,11	,625	3,98	,575
4. Ön lisans	9	4,04	1,033	4,20	,714	4,12	,435
5. Lisans	25	4,02	,714	4,08	,513	4,05	,449
F=			,635		1,425		,635
p=			,63		,22		,63
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	19	3,84	1,051	3,83	,629	3,83	,644
2. Ortaokul	34	3,98	,970	4,01	,571	3,99	,591
3. Lise	58	3,82	,972	3,99	,783	3,90	,715
4. Ön lisans	10	3,70	,994	4,24	,678	3,97	,563
5. Lisans	19	4,14	,868	3,98	,687	4,06	,689
F=			,589		,575		,393
p=			,67		,68		,81
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	64	4,01	,910	3,90	,725	3,96	,688
2. Ortaokul	61	3,92	1,001	3,91	,655	3,91	,698
3. Lise	112	3,83	,897	4,05	,711	3,94	,650
4. Ön lisans	19	3,86	1,000	4,22	,676	4,04	,499
5. Lisans	44	4,07	,777	4,04	,589	4,05	,558
F=			,762		1,262		,402
p=			,55		,28		,80

Tablo 4.11 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde baba eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}$ farklılıkları benimseme = ,762; p farklılıkları benimseme = 0,55; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda baba eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.11’de yer alan bulgular incelendiğinde baba eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Aidiyet Duygusu” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}$ aidiyet duygusu = 1,262; p aidiyet duygusu = 0,28; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Aidiyet Duygusu” boyutunda baba eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.11’de yer alan bulgular analiz edildiğinde baba eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}_{genel} = ,402$; $p_{genel} = 0,80$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin baba eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada baba eğitim durumu değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıda öğrencilerin “Vatandaşlık Duygusu Ölçeği” ne verdikleri cevapların babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA verilerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.2 başlığı altında ise öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların frekans, yüzde, ortalama, standart sapma değerleri ile demografik değişkenlere göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” ve “ANOVA” verileri bulunmaktadır.

4.2. Küresel Vatandaşlığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri hangi düzeydedir?” ile “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Bitirilen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”, “Baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıda yedi alt başlık altında ve on dokuz tablo ile gösterilmiştir.

4.2.1. Küresel Vatandaşlığa Ait Öğrenci Görüşlerinin Düzeyine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri hangi düzeydedir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir. İlk olarak vatandaşlık duygusuna ilişkin öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde hesaplamaları verilmiş olup, devamında öğrencilerin verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 4.12.

Küresel Vatandaşlığın “Diğer İnsanlar ve Kültürler” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Madde No		1	2	3	4	5
1	f	14	22	63	104	97
	%	4,7	7,3	21	34,7	32,3
2	f	14	34	59	102	91
	%	4,7	11,3	19,7	34	30,3
3	f	7	14	41	130	108
	%	2,3	4,7	13,7	43,3	30
4	f	13	14	55	111	107
	%	4,3	4,7	18,3	37	35,7
5	f	10	17	33	121	119
	%	3,3	5,7	11	40,3	39,7
6	f	7	14	41	130	108
	%	2,3	4,7	13,7	43,3	30

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Küresel ısınmanın ortaya çıkardığı sorunların çözümü için çalışır.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7,3'ü (n = 22) Katılmıyorum, % 21'i (n = 63) Kararsızım, % 34,7'si (n = 104) Katılıyorum ve %32,3'ü (n = 97) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Yaşadığı çevreye ve tüm dünyaya karşı sorumlu davranır.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 11,3'ü (n = 34) Katılmıyorum, % 19,7'si (n = 59) Kararsızım, % 34'ü (n = 102) Katılıyorum ve %30,3'ü (n = 91) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Milli değerlerine bağlıdır.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n= 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 13,7'si (n = 41) Kararsızım, % 43,3'ü (n = 130) Katılıyorum ve % 30'u (n = 108) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Çevresindeki sıradan bir olayın tüm dünyayı etkileyebileceğinin farkındadır.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,3'ü (n = 13) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 18,3'ü (n = 55) Kararsızım, % 37'si (n = 111) Katılıyorum ve

% 35,7'si (n = 107) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "İnsanlar arasındaki farklılıklara saygılıdır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 3,3'ü (n = 10) Kesinlikle Katılmıyorum, % 5,7'si (n = 17) Katılmıyorum, % 11'i (n = 33) Kararsızım, % 40,3'ü (n = 121) Katılıyorum ve %39,7'si (n = 139) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Dünyanın diğer yerlerindeki farklı yaşam tarzlarını araştırır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 13,7'si (n = 41) Kararsızım, % 43,3'ü (n = 130) Katılıyorum ve %30'u (n = 108) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Diğer İnsanlar ve Kültürler" alt boyutunda ölçek maddelerine en yüksek katılımın ölçeğin "Milli değerlerine bağlıdır." ve "Dünyanın diğer yerlerindeki farklı yaşam tarzlarını araştırır." olan maddelerine % 43,3, ve ile "Katılıyorum" düzeyinde olmuştur.

Tablo 4.12'deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin "Diğer İnsanlar ve Kültürler" alt boyutunda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre öğrencilerin diğer eğitim kademelerinde kazandıkları milli değerlerine ilişkin görüşlerinin yükseköğretimde pekiştiği şeklinde ifade edilebilir. Bunlara ek olarak öğrencilerin gelişen teknolojiler ile birlikte dünyanın farklı yerlerinde merak ettikleri yaşamı kolay bir şekilde araştırma olanağına sahip olmaları veya üniversiteleri bu olanağı sağlamış olmaları küresel vatandaşlığa ilişkin öğrenci görüşlerinin yüksek çıkmasına gerekçe olarak gösterilebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Diğer İnsanlar ve Kültürler" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.13'te ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Dünyanın Durumu ve Kültürler" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.13.

Küresel Vatandaşlığın “Dünyanın Durumu ve Kültürler” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Madde No		1	2	3	4	5
7	f	14	22	63	104	97
	%	4,7	7,3	21	34,7	32,3
8	f	14	34	59	102	91
	%	4,7	11,3	19,7	34	30,3
9	f	7	14	41	130	108
	%	2,3	4,7	13,7	43,3	30
10	f	13	14	55	111	107
	%	4,3	4,7	18,3	37	35,7
11	f	10	17	33	121	119
	%	3,3	5,7	11	40,3	39,7
12	f	7	14	41	130	108
	%	2,3	4,7	13,7	43,3	30
13	f	14	22	63	104	97
	%	4,7	7,3	21	34,7	32,3
14	f	14	34	59	102	91
	%	4,7	11,3	19,7	34	30,3
15	f	7	14	41	130	108
	%	2,3	4,7	13,7	43,3	30
16	f	13	14	55	111	107
	%	4,3	4,7	18,3	37	35,7

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Hayvan ve bitki türlerinin devamlılığı için mücadele eder.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7,3'ü (n = 22) Katılmıyorum, % 21'i (n = 63) Kararsızım, % 34,7'si (n = 104) Katılıyorum ve %32,3'ü (n = 97) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Geri dönüşüm (kâğıt, plastik, atık yağ, pil vb.) konusunda çevresindeki insanları bilinçlendirmeye çalışır” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 11,3'ü (n = 34) Katılmıyorum, % 19,7'si (n = 59) Kararsızım, % 34'ü (n = 102) Katılıyorum ve % 30,3'ü (n = 91) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Evrensel değerleri kabul eder.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 13,7'si (n = 41) Kararsızım, % 43,3'ü (n = 130) Katılıyorum ve % 30'u (n = 108) Kesinlikle

Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Her ülkenin bir yönüyle, başka ülke veya ülkelere ihtiyacı olduğunun bilincindedir." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,3'ü (n = 13) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 18,3'ü (n = 55) Kararsızım, % 37'si (n = 111) Katılıyorum ve % 35,7'si (n = 107) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Dünyada meydana gelen olaylara ve durumlara farklı açılardan (çok boyutlu) bakar." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 3,3'ü (n = 10) Kesinlikle Katılmıyorum, % 5,7'si (n = 17) Katılmıyorum, % 11'i (n = 33) Kararsızım, % 40,3'ü (n = 121) Katılıyorum ve % 39,7'si (n = 139) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Farklı kültürlere saygılıdır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 13,7'si (n = 41) Kararsızım, % 43,3'ü (n = 130) Katılıyorum ve % 30'u (n = 108) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Dünyanın daha yaşanılabilir (savaşlardan uzak, eşitsizliğin olmadığı, temiz bir çevre vb.) bir yer olması için çalışır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7,3'ü (n = 22) Katılmıyorum, % 21'i (n = 63) Kararsızım, % 34,7'si (n = 104) Katılıyorum ve % 32,3'ü (n = 97) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Dünyanın mevcut ve ileride doğabilecek sorunlarının çözümü için uğraş verir." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 11,3'ü (n = 34) Katılmıyorum, % 19,7'si (n = 59) Kararsızım, % 34'ü (n = 102) Katılıyorum ve % 30,3'ü (n = 91) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Kendi ülkesinin çıkarları ile küresel çıkarlar çatıştığında küresel olanı tercih eder.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 13,7'si (n = 41) Kararsızım, %43,3'ü (n = 130) Katılıyorum ve % 30'u (n = 108) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Türkiye'nin anlaşmazlık yaşadığı ülkelerle işbirliğini memnuniyetle karşılar.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,3'ü (n = 13) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 18,3'ü (n = 55) Kararsızım, % 37'si (n = 111) Katılıyorum ve % 35,7'si (n = 107) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Dünyanın Durumu ve Kültürler” alt boyutunda ölçek maddelerine en yüksek katılımın ölçeğin “Evrensel değerleri kabul eder.”, “Farklı kültürlerle saygılıdır.” ve “Kendi ülkesinin çıkarları ile küresel çıkarlar çatıştığında küresel olanı tercih eder.” olan maddelerine “Katılıyorum” düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.13'teki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Dünyanın Durumu ve Kültürler” alt boyutunda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre öğrencilerin evrensel değerleri benimsemedikleri, olaylara küresel ölçekte baktıkları söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Dünyanın Durumu ve Kültürler” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.14'te ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Sistem Olarak Dünya” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.14.

Küresel Vatandaşlığın “Sistem Olarak Dünya” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Madde No		1	2	3	4	5
17	f	7	6	14	28	245
	%	2,3	2,0	4,7	9,3	81,7
18	f	9	12	47	117	115
	%	3,0	4,0	15,7	39,0	38,3
19	f	21	30	35	95	119
	%	7,0	10,0	11,7	31,7	39,7
20	f	12	21	58	106	103
	%	4,0	7,0	19,3	35,3	34,3
21	f	90	78	63	40	29
	%	30,0	26,0	21,0	13,3	9,7

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Farklı dil, din ve ırktan olan insanları yadırgamaz.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 2'si (n = 6) Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Kararsızım, % 9,3'ü (n = 28) Katılıyorum ve % 81,7'si (n = 245) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Dünyanın ortak kültürel mirasının korunması gerektiğini düşünür.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 3'ü (n = 9) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4'ü (n = 12) Katılmıyorum, % 15,7'si (n = 47) Kararsızım, % 39'u (n = 117) Katılıyorum ve %38,3'ü (n = 115) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “İnsanların temel ihtiyaçlarının karşılanması ve gelecekte de yararlanılabilmesi için doğal kaynakları bilinçli olarak kullanır.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 7'si (n = 21) Kesinlikle Katılmıyorum, % 10'u (n = 30) Katılmıyorum, % 11,7'si (n = 35) Kararsızım, % 31,7'si (n = 95) Katılıyorum ve %39,7'si (n = 119) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Geçmişte yapılan savaşların sonuçlarını düşünerek dünyadaki çatışma ve sorunların çözümü için uğraş verir.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4'ü (n = 12) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7'si (n = 21) Katılmıyorum, % 19,3'ü (n = 58)

Kararsızım, % 35,3'ü (n = 106) Katılıyorum ve % 34,3'ü (n = 103) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Ülkeler arasındaki sınırların varlığını kabul etmez." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 30'u (n = 90) Kesinlikle Katılmıyorum, % 26'sı (n = 78) Katılmıyorum, % 21'i (n = 63) Kararsızım, % 13,3'ü (n = 40) Katılıyorum ve % 9,7'si (n = 29) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Sistem Olarak Dünya" alt boyutunda ölçek maddelerine en yüksek katılımın ölçeğin "Farklı dil, din ve ırktan olan insanları yadırgamaz." olan maddesine Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde olmuştur. Ayrıca "Ülkeler arasındaki sınırların varlığını kabul etmez." maddesine de öğrencilerin yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir.

Tablo 4.14'teki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin "Sistem Olarak Dünya" alt boyutunda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre öğrencilerin farklı dil, din ve ırktan olan insanları kabullenme konularında yüksek düzeyde olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Öğrencilerin küreselleşme ile birlikte ülke sınırlarını kabul etmemelerinin, küresel vatandaşlığı özümstedikleri şeklinde ifade edilebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Sistem Olarak Dünya" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.15'te ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Katılım" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.15.

Küresel Vatandaşlığın “Katılım” Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Madde No		1	2	3	4	5
22	f	21	30	35	95	119
	%	7,0	10,0	11,7	31,7	39,7
23	f	12	21	58	106	103
	%	4,0	7,0	19,3	35,3	34,3

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Sadece ülkesindeki gelişmeleri değil aynı zamanda dünyadaki her türlü gelişmeleri yakından takip eder.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 7'si (n = 21) Kesinlikle Katılmıyorum, % 10'u (n = 30) Katılmıyorum, % 11,7'si (n = 35) Kararsızım, % 31,7'si (n = 95) Katılıyorum ve % 39,7'si (n = 119) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Kendi düşüncelerini ve değer yargılarını eleştirel bir bakışla sorgular.” maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4'ü (n = 12) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7'si (n=21) Katılmıyorum, % 19,3'ü (n = 58) Kararsızım, % 35,3'ü (n = 106) Katılıyorum ve % 34,3'ü (n = 103) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Katılım” boyutunda ölçek maddelerine en yüksek katılımın ölçeğin “Sadece ülkesindeki gelişmeleri değil aynı zamanda dünyadaki her türlü gelişmeleri yakından takip eder” olan maddesine Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde olmuştur.

Tablo 4.15'teki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Katılım” alt boyutunda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre öğrencilerin dünyadaki gelişmeleri ülkesinde yaşanan gelişmeler gibi takip etmelerinin haber kaynaklarına hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmalarının etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca akıllı telefon ve internet kullanımının yaygın olduğu yükseköğretim öğrencilerinin arama motorlarının ve haber sitelerinin ulusal ve küresel ölçekteki haberleri sürekli olarak öne çıkarmaları öğrencilerin küresel olaylara ilgi duymasına katkı sağladığı söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Katılım" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.16'da ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Yerel ve/veya Küresel Aidiyet" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.16.
Küresel Vatandaşlığın "Yerel ve/veya Küresel Aidiyet" Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Madde No		1	2	3	4	5
24	f	14	22	63	104	97
	%	4,7	7,3	21	34,7	32,3
25	f	14	34	59	102	91
	%	4,7	11,3	19,7	34	30,3
26	f	7	14	41	130	108
	%	2,3	4,7	13,7	43,3	30
27	f	13	14	55	111	107
	%	4,3	4,7	18,3	37	35,7
28	f	10	17	33	121	119
	%	3,3	5,7	11	40,3	39,7
29	f	7	14	41	130	108
	%	2,3	4,7	13,7	43,3	30

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Olaylar ve durumlar karşısında kendisini, farklı kültürlerden insanların yerine koyarak onları anlamaya çalışır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7,3'ü (n = 22) Katılmıyorum, % 21'i (n = 63) Kararsızım, % 34,7'si (n = 104) Katılıyorum ve % 32,3'ü (n = 97) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Küresel sorunların çözümü için hem yerel hem de küresel çapta çeşitli sivil toplum kuruluşlarına katılır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,7'si (n = 14) Kesinlikle Katılmıyorum, % 11,3'ü (n = 34) Katılmıyorum, % 19,7'si (n = 59) Kararsızım, % 34'ü (n = 102) Katılıyorum ve % 30,3'ü (n = 91) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Yerel ve küresel düzeydeki adaletsizlik ve eşitsizlikle mücadele eder." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 13,7'si (n = 41) Kararsızım, % 43,3'ü (n = 130) Katılıyorum

ve % 30'u (n = 108) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Ülkesinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutar." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4,3'ü (n = 13) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 18,3'ü (n = 55) Kararsızım, % 37'si (n = 111) Katılıyorum ve %35,7'si (n = 107) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Yaşadığı çevrede ortaya çıkan bir salgın hastalığın (kuş gripi vb.) tüm dünyayı tehdit eder hale gelebileceğinin bilincindedir." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 3,3'ü (n = 10) Kesinlikle Katılmıyorum, % 5,7'si (n = 17) Katılmıyorum, % 11'i (n = 33) Kararsızım, % 40,3'ü (n = 121) Katılıyorum ve %39,7'si (n = 139) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Hem yerel hem de küresel düzeyde bilgi, beceri ve değerlerle donanımlı bir bireydir." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Katılmıyorum, % 13,7'si (n = 41) Kararsızım, %43,3'ü (n = 130) Katılıyorum ve % 30'u (n = 108) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Yerel ve/veya Küresel Aidiyet" boyutunda ölçek maddelerine en yüksek katılımın ölçeğin "Yerel ve küresel düzeydeki adaletsizlik ve eşitsizlikle mücadele eder." ve "Hem yerel hem de küresel düzeyde bilgi, beceri ve değerlerle donanımlı bir bireydir." olan maddelerine "Katılıyorum" düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.16'deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin "Yerel ve/veya Küresel Aidiyet" alt boyutunda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre öğrencilerin küresel ölçekte düşüncülerinden kaynaklı olarak "Yerel ve/veya Küresel Aidiyet" alt boyutunda görüşlerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Yerel ve/veya Küresel Aidiyet" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.17'de ise "Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.17.

Küresel Vatandaşlığın "Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri" Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Madde No		1	2	3	4	5
30	f	7	6	14	28	245
	%	2,3	2,0	4,7	9,3	81,7
31	f	9	12	47	117	115
	%	3,0	4,0	15,7	39,0	38,3
32	f	12	21	58	106	103
	%	4,0	7,0	19,3	35,3	34,3

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için tek bir insanın bile fark yaratabileceğine inanır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 2,3'ü (n = 7) Kesinlikle Katılmıyorum, % 2'si (n = 6) Katılmıyorum, % 4,7'si (n = 14) Kararsızım, % 9,3'ü (n=28) Katılıyorum ve % 81,7'si (n = 245) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Milli kimliğinin farkındadır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 3'ü (n=9) Kesinlikle Katılmıyorum, % 4'ü (n = 12) Katılmıyorum, % 15,7'si (n = 47) Kararsızım, % 39'u (n = 117) Katılıyorum ve % 38,3'ü (n = 115) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Dünyanın herhangi bir yerinde yardıma muhtaç olan insanlara karşı duyarlıdır." maddesinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, % 4'ü (n = 12) Kesinlikle Katılmıyorum, % 7'si (n=21) Katılmıyorum, % 19,3'ü (n = 58) Kararsızım, % 35,3'ü (n = 106) Katılıyorum ve % 34,3'ü (n = 103) Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda ölçek maddelerine en yüksek katılımın ölçeğin “Dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için tek bir insanın bile fark yaratabileceğine inanır.” olan maddesine Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde olmuştur.

Tablo 4.17'deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutunda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre öğrencilerin bireysel anlamda yapılacakların küresel sorunları önleyeceği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğrencilerin bu görüşe sahip olmalarında bireysel anlamda dünyanın farklı yerlerinde yapılan yeniliklerin dünyanın her yerinde çığır açmasının etkili olduğu söylenebilir. Bu duruma teknolojik, ekonomik, sağlık vb. alanda bireysel olarak yapılan çabalar sonucu yapılan yenilikler örnek olarak gösterilebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin maddelerine lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların boyutlar temelinde frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.18, Tablo 4.19, Tablo 4.20, Tablo 4.21, Tablo 4.22 ve Tablo 4.23'te ise “Küresel Vatandaşlık Ölçeği” maddelerine verilen cevapların boyutlar temelinde ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.18.
Ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	$\bar{X}$	SS
1	3,75	,952
2	4,12	,878
3	4,27	1,000
4	3,89	1,001
5	4,20	,962
6	3,60	,971

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” alt boyutuna ilişkin görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde, ifade edilen alt boyutun “Küresel ısınmanın ortaya çıkardığı sorunların çözümü için çalışır.” olan 1. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{X} = 3,75$)”; “Yaşadığı çevreye ve tüm dünyaya karşı sorumlu davranır.” olan 2. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{X} = 4,12$)”;

“Milli değerlerine bağlıdır.” olan 3. Maddesine “Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,27$)”; “Çevresindeki sıradan bir olayın tüm dünyayı etkileyebileceğinin farkındadır.” olan 4. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,89$)”; “İnsanlar arasındaki farklılıklara saygılıdır.” olan 5. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 4,20$)” ve “Dünyanın diğer yerlerindeki farklı yaşam tarzlarını araştırır.” olan 6. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,60$)” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.18’deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının “Diğer İnsanlar ve Kültürler” alt boyutunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu bulguya ulaşılmasında öğrencilerin diğer insanlar ve kültürler hakkında meraklı ve ilgili olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği’nin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 4.19’da ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği’nin “Dünyanın Durumu ve Kültürler” alt boyutunda öğrencilerin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.19.
Ölçeğin “Dünyanın Durumu ve Kültürler” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	$\bar{X}$	SS
7	3,81	1,013
8	4,01	,950
9	4,13	,881
10	3,93	1,058
11	3,94	,903
12	4,15	,929
13	4,09	1,007
14	3,83	,948
15	3,23	1,217
16	3,15	1,153

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Ölçeği’nin “Dünyanın Durumu ve Kültürler” alt boyutuna ilişkin görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde, ifade edilen alt boyutun “Hayvan ve bitki türlerinin devamlılığı için mücadele eder.” olan 7. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,81$)”; “Geri dönüşüm (kâğıt, plastik, atık yağ, pil vb.) konusunda çevresindeki insanları

bilinçlendirmeye çalışır.” olan 8. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 4,01$)”; “Evrensel değerleri kabul eder.” olan 9. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 4,13$)”; “Her ülkenin bir yönüyle, başka ülke veya ülkelere ihtiyacı olduğunun bilincindedir.” olan 10. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,93$)”, “Dünyada meydana gelen olaylara ve durumlara farklı açılardan (çok boyutlu) bakar.” olan 11. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,94$)”, “Farklı kültürlerle saygılıdır.” olan 12. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 4,15$)”, “Dünyanın daha yaşanılabilir (savaşlardan uzak, eşitsizliğin olmadığı, temiz bir çevre vb.) bir yer olması için çalışır.” olan 13. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 4,09$)”, “Dünyanın mevcut ve ileride doğabilecek sorunlarının çözümü için uğraş verir.” olan 14. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,83$)”, “Kendi ülkesinin çıkarları ile küresel çıkarlar çatıştığında küresel olanı tercih eder.” olan 15. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,23$)” ve “Türkiye’nin anlaşmazlık yaşadığı ülkelerle işbirliğini memnuniyetle karşılar.” olan 16. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,15$)” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.19’deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının “Dünyanın Durumu ve Kültürler” alt boyutunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu bulguya ulaşılmasında yükseköğretimde öğrencilerin dünyada durumu hakkında bilgili olmalarından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği’nin “Dünyanın Durumu ve Kültürler” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 4.20’de ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği’nin “Sistem Olarak Dünya” alt boyutunda öğrencilerin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.20.
Ölçeğin “Sistem Olarak Dünya” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	$\bar{X}$	SS
17	4,23	,934
18	4,27	,868
19	4,21	,932
20	3,87	,924
21	2,69	1,286

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Sistem Olarak Dünya" alt boyutuna ilişkin görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde, ifade edilen alt boyutun "Farklı dil, din ve ırktan olan insanları yadırgamaz." olan 17. Maddesine "Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,23$)"; "Dünyanın ortak kültürel mirasının korunması gerektiğini düşünür." olan 18. Maddesine "Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,27$)", "İnsanların temel ihtiyaçlarının karşılanması ve gelecekte de yararlanılabilmesi için doğal kaynakları bilinçli olarak kullanır." olan 19. Maddesine "Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,21$)", "Geçmişte yapılan savaşların sonuçlarını düşünerek dünyadaki çatışma ve sorunların çözümü için uğraş verir." olan 20. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{x} = 3,87$)" ve "Ülkeler arasındaki sınırların varlığını kabul etmez." olan 21. Maddesine "Kararsızım ($\bar{x} = 2,69$)" düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.19'daki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının "Sistem Olarak Dünya" alt boyutunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bu bulguya ulaşılmasında dünyanın ortak mirası olan kültürel ve doğal kaynakların öneminin bilinmesinden kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Sistem Olarak Dünya" alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 4.21'de ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Katılım" alt boyutunda öğrencilerin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.21.
Ölçeğin "Katılım" Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Maddeler	$\bar{X}$	SS
22	3,99	,826
23	3,96	,863

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin "Katılım" alt boyutuna ilişkin görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde, ifade edilen alt boyutun "Sadece ülkesindeki gelişmeleri değil aynı zamanda dünyadaki her türlü gelişmeleri yakından takip eder." olan 22. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{x} = 3,99$)" ve "Kendi düşüncelerini ve değer yargılarını eleştirel bir bakışla sorgular." olan 23. Maddesine "Katılıyorum ($\bar{x} = 3,96$)" düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.21'deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının “Katılım” alt boyutunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Elde edilen bu bulgu, öğrencilerin diğer boyutlarda verilen cevaplarda olduğu gibi küresel olaylara karşı farkındalıkları yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Katılım” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 4.22'de ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” alt boyutunda öğrencilerin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.22.
Ölçeğin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	$\bar{X}$	SS
24	3,99	,873
25	3,55	1,048
26	3,87	,947
27	3,75	1,188
28	4,24	,831
29	3,94	,840

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” alt boyutuna ilişkin görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde, ifade edilen alt boyutun “Olaylar ve durumlar karşısında kendisini, farklı kültürlerden insanların yerine koyarak onları anlamaya çalışır.” olan 24. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,99$)”; “Küresel sorunların çözümü için hem yerel hem de küresel çapta çeşitli sivil toplum kuruluşlarına katılır.” olan 25. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,55$)”, “Yerel ve küresel düzeydeki adaletsizlik ve eşitsizlikle mücadele eder” olan 26. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,87$)”, “Ülkesinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutar.” olan 27. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,75$)”, “Yaşadığı çevrede ortaya çıkan bir salgın hastalığın (kuş gribi vb.) tüm dünyayı tehdit eder hale gelebileceğinin bilincindedir.” olan 28. Maddesine “Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,24$)” ve “Hem yerel hem de küresel düzeyde bilgi, beceri ve değerlerle donanımlı bir bireydir.” olan 31. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,94$)” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.22'deki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” alt boyutunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Elde edilen bu bulgu öğrencilerin yerel ölçekte yapılan bir faaliyetin küresel ölçekte karşılığının olabileceğine inanmalarından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 4.23'te ise Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutunda öğrencilerin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.23.
Ölçeğin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” Boyutuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	$\bar{X}$	SS
30	4,14	,947
31	4,39	,891
32	4,33	,859

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutuna ilişkin görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde, ifade edilen alt boyutun “Dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için tek bir insanın bile fark yaratabileceğine inanır.” olan 30. Maddesine “Katılıyorum ($\bar{x} = 4,14$)”; “Milli kimliğinin farkındadır.” olan 31. Maddesine “Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,39$)” ve “Dünyanın herhangi bir yerinde yardıma muhtaç olan insanlara karşı duyarlıdır.” olan 32. Maddesine “Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,33$)” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.23'teki bulgulara göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygularının “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Elde edilen bu bulgu öğrencilerin milli değerlere bağlılıkları, duyarlılıklarının ve tek bir insanın dünyada fark yaratabileceğine olan inançlarının yüksek olmasından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutuna ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Aşağıda Tablo 4.24'te ise Küresel

Vatandaşlık Ölçeği'nin boyutlarının ve öğrencilerin verdikleri cevapların geneline ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4.24.

Lisans ve Ön Lisans Öğrencilerinin Küresel Vatandaşlığa İlişkin Görüşlerinin Geneline İlişkin Bulgular

Lisans	$\bar{X}$	SS
Diğer İnsanlar ve Kültürler	4,00	,614
Dünyanın Durumu ve Sorunları	3,83	,697
Sistem Olarak Dünya	3,85	,629
Katılım	3,97	,714
Yerel ve/veya Küresel Aidiyet	3,88	,629
Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri	4,28	,736
Genel	3,93	,575
Ön Lisans	$\bar{X}$	SS
Diğer İnsanlar ve Kültürler	3,93	,712
Dünyanın Durumu ve Sorunları	3,81	,612
Sistem Olarak Dünya	3,85	,619
Katılım	3,97	,711
Yerel ve/veya Küresel Aidiyet	3,89	,586
Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri	4,29	,772
Genel	3,91	,540
GENEL (lisans + ön lisans)	$\bar{X}$	SS
Diğer İnsanlar ve Kültürler	3,97	,661
Dünyanın Durumu ve Sorunları	3,82	,658
Sistem Olarak Dünya	3,85	,623
Katılım	3,97	,711
Yerel ve/veya Küresel Aidiyet	3,88	,608
Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri	4,28	,752
Genel	3,92	,558

Araştırmaya katılan gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin boyutlar temelinde genel olarak ortalamaları incelendiğinde öğrencilerin görüşlerinin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” alt boyutunda “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,97$)”; “Dünyanın Durumu ve Sorunları” alt boyutunda “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,82$)”, “Sistem Olarak Dünya” alt boyutunda “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,85$)” düzeyinde, “Katılım” alt boyutunda “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,97$)”, “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” alt boyutunda “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,88$)” düzeyinde ve “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutunda ise “Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x} = 4,28$)” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin genel ortalamasının “Katılıyorum ($\bar{x} = 3,92$)” düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin elde edilen bulgular doğrultusunda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin yüksek çıkmasında öğrencilerin ulusal düzeyde yaşanan gelişmelerin küresel düzeyde yaşanan gelişmelerinden bağımsız olmadığını düşünmelerinden, küresel vatandaşlık özelliklerini benimsemelerinden veya özümsemelerinden kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Yukarıda Küresel Vatandaşlık Ölçeği'nin boyutlarının ve öğrencilerin verdikleri cevapların geneline ilişkin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.2.2 başlığı altında ise öğrencilerin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verileri bulunmaktadır.

4.2.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.25’te gösterilmiştir.

Tablo 4.25.

Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Cinsiyet	n	1		2		3		4	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	123	4,04	,527	3,88	,582	3,86	,552	3,98	,584
Erkek	37	3,86	,836	3,67	,981	3,82	,844	3,91	1,044
t=		1,208		1,271		,283		,384	
p=		,23		,21		,77		,70	
Ön lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	92	4,06	,573	3,91	,542	3,92	,540	3,99	,669
Erkek	48	3,69	,876	3,61	,690	3,72	,7364	3,92	,792
t=		2,701		2,640		1,799		,531	
p=		,00		,01		,07		,59	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	215	4,05	,546	3,90	,564	3,88	,547	3,99	,620
Erkek	85	3,76	,858	3,63	,825	3,76	,781	3,92	,904
t=		,403		2,039		1,056		1,158	
p=		,68		,07		,39		,29	

Tablo 25'in Devamı

Cinsiyet	n	5		6		GENEL	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	215	3,90	,531	4,32	,656	3,96	,470
Erkek	85	3,80	,883	4,17	,957	3,81	,833
t=		,702		,1,096		1,014	
p=		,48		,27		,31	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	92	3,95	,513	4,40	,639	4,00	,441
Erkek	48	3,78	,696	4,07	,948	3,73	,662
t=		1,507		2,140		2,479	
p=		,13		,03		,01	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Kadın	215	3,92	,523	4,35	,649	3,98	,457
Erkek	85	3,79	,778	4,11	,947	3,77	,738
t=		,986		,889		1,346	
p=		,32		,24		,18	

Tablo 4.25 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ diğer insanlar ve kültürler = ,403; p diğer insanlar ve kültürler = 0,68; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.25 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin ölçeğin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ dünyanın durumu ve sorunlar = 2,039; p dünyanın durumu ve sorunlar = 0,07; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.25 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel

vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin ölçeğin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ sistem olarak dünya} = 1,056$; $p \text{ sistem olarak dünya} = 0,39$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.25 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin ölçeğin “Katılım” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ katılım} = 1,158$; $p \text{ katılım} = 0,29$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Katılım” boyutunda cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.25 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin ölçeğin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ yerel ve/veya küresel aidiyet} = ,986$; $p \text{ yerel ve/veya küresel aidiyet} = 0,32$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.25 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin ölçeğin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ küresel vatandaşlığın karakter özellikleri} = ,888$; $p \text{ küresel vatandaşlığın karakter özellikleri} = 0,24$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.25'te yer alan bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}_{genel} = 1,346$; $p_{genel} = 0,18$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin genel görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada cinsiyet değişkeni açısından lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Fakat ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık görüşleri arasında “Diğer İnsanlar ve Kültürler”, “Dünyanın Durumu ve Sorunlar”, “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” ve ölçeğin genel boyutları açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ön lisans öğrencileri arasında küresel vatandaşlığa ilişkin belirlenen anlamlı farklılığın kadın ön lisans öğrencileri lehine olduğu belirlenmiştir.

Kadın lisans ve ön lisans öğrencilerinin erkeklere göre daha yüksek oranda küresel vatandaşlık duygusuna sahip olmalarında daha fazla kadın öğrencinin araştırmaya katılım göstermesinden kaynaklı olabileceği gibi kadınların erkeklere göre küresel çaptaki meselelere karşı daha hassas olmalarından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Yukarıda öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.2.3 başlığı altında ise öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verileri bulunmaktadır.

4.2.3. Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt probleminde ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.26’da gösterilmiştir.

Tablo 4.26.

Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Analizi

Sınıf*	n	1		2		3		4	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
2.sınıf	140	3,93	,712	3,81	,612	3,85	,619	3,97	,711
4.sınıf	160	4,00	,614	3,83	,697	3,85	,629	3,97	,714
t=		-,340		,415		-,189		-,382	
p=		,76		,68		,85		,70	

*Öğrenim görülen sınıf değişkenine ilişkin lisans ve ön lisans temelinde her kademe için tek sınıf araştırmaya katıldığı için öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından yalnızca öğrencilerin genel cevapları karşılaştırılmıştır.

Tablo 26'nın Devamı

Sınıf*	n	5		6		GENEL	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
2.sınıf	140	3,89	,586	4,29	,772	3,91	,540
4.sınıf	160	3,88	,629	4,28	,736	3,93	,575
t=		1,056		1,346		,403	
p=		,29		,18		,68	

*Öğrenim görülen sınıf değişkenine ilişkin lisans ve ön lisans temelinde her kademe için tek sınıf araştırmaya katıldığı için öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından yalnızca öğrencilerin genel cevapları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.26 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ diğer insanlar ve kültürler = -,340; p diğer insanlar ve kültürler = 0,76; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.26 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ dünyanın durumu ve sorunlar = ,415; p dünyanın durumu ve sorunlar = 0,68; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.26 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ sistem olarak dünya} = -1,189$; $p_{\text{ sistem olarak dünya}} = 0,85$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.26 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Katılım” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ katılım} = -1,382$; $p_{\text{ katılım}} = 0,70$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Katılım” boyutunda öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.26 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ yerel ve/veya küresel aidiyet} = 1,056$; $p_{\text{ yerel ve/veya küresel aidiyet}} = 0,29$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.26 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)} \text{ küresel vatandaşlığın karakter özellikleri} = 1,346$; $p_{\text{ küresel vatandaşlığın karakter özellikleri}} = 0,18$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık

duygusuna ilişkin görüşlerinin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.26’da yer alan bulgular analiz edildiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}_{genel} = ,403$; $p_{genel} = 0,68$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgunun oluşmasında lisans ve ön lisans düzeyinde son sınıf öğrencilerinin araştırmaya katılım göstermesinin etkili olduğu söylenebilir.

Yukarıda öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların öğrenim görülen sınıf değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.2.4 başlığı altında ise öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların yaş değişkenine göre ANOVA verileri bulunmaktadır.

4.2.4. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.27’de gösterilmiştir.

Tablo 4.27.

Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Analizi

Yaş	n	1		2		3		4	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1. 21 yaş ve altı	19	4,18	,404	3,75	,418	3,91	,458	3,86	,597
2. 22-23 yaş arası	95	3,94	,587	3,84	,675	3,81	,643	3,96	,698
3. 24-25 yaş arası	29	3,85	,812	3,67	,949	3,84	,747	3,89	,929
4. 26 yaş ve üstü	17	4,37	,370	4,20	,430	4,00	,509	4,23	,437
F=		3,681		2,190		,463		1,012	
p=		,01 4>2; 4>3		,09		,70		,38	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1. 21 yaş ve altı	47	4,08	,647	3,92	,535	4,02	,483	4,10	,642
2. 22-23 yaş arası	45	3,99	,549	3,85	,584	3,82	,554	4,01	,568
3. 24-25 yaş arası	27	3,82	,876	3,57	,741	3,57	,844	3,85	,841
4. 26 yaş ve üstü	21	3,62	,848	3,75	,603	3,90	,581	3,73	,903
F=		2,427		2,139		3,339		1,639	
p=		,06		,09		,02 1>3		,18	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1. 21 yaş ve altı	66	4,11	,586	3,87	,507	3,99	,475	4,03	,634
2. 22-23 yaş arası	140	3,95	,574	3,84	,645	3,82	,614	3,98	,658
3. 24-25 yaş arası	56	3,83	,836	3,62	,849	3,71	,799	3,87	,880
4. 26 yaş ve üstü	38	3,96	,767	3,95	,572	3,94	,545	3,96	,765
F=		,085		,736		1,010		,123	
p=		,91		,48		,36		,88	

Tablo 27'nin Devamı

Yaş	n	5		6		GENEL	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1. 21 yaş ve altı	19	3,88	,474	4,42	,428	3,95	,322
2. 22-23 yaş arası	95	3,85	,610	4,24	,764	3,90	,566
3. 24-25 yaş arası	29	3,86	,840	4,16	,898	3,82	,789
4. 26 yaş ve üstü	17	4,04	,470	4,60	,412	4,21	,302
F=		,439		1,707		1,760	
p=		,72		,16		,15	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1. 21 yaş ve altı	47	3,99	,452	4,56	,500	4,05	,420
2. 22-23 yaş arası	45	3,90	,503	4,28	,771	3,93	,440
3. 24-25 yaş arası	27	3,74	,782	3,96	1,039	3,70	,743
4. 26 yaş ve üstü	21	3,83	,711	4,11	,701	3,80	,595
F=		1,128		4,301		2,875	
p=		,34		,00 1>3; 1>4		,03 1>3	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1. 21 yaş ve altı	66	3,96	,458	4,52	,482	4,02	,395
2. 22-23 yaş arası	140	3,87	,576	4,25	,764	3,91	,527
3. 24-25 yaş arası	56	3,80	,808	4,06	,964	3,77	,763
4. 26 yaş ve üstü	38	3,92	,617	4,33	,634	3,98	,524
F=		,050		,307		,409	
p=		,95		,73		,66	

Tablo 4.27 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin yaş değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ diğer insanlar ve kültürler} = ,085$; $p \text{ diğer insanlar ve kültürler} = 0,91$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda yaş değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.27 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin yaş değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ dünyanın durumu ve sorunlar} = ,736$; $p \text{ dünyanın durumu ve sorunlar} = 0,48$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda yaş değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.27 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin yaş değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ sistem olarak dünya} = 1,010$; $p \text{ sistem olarak dünya} = 0,36$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda yaş değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.27 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin yaş değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Katılım” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ katılım} = ,123$; $p \text{ katılım} = 0,88$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Katılım” boyutunda yaş değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.27 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin yaş değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}^{\text{yerel ve/veya küresel aidiyet}} = ,050$; $p_{\text{yerel ve/veya küresel aidiyet}} = 0,95$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda yaş değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.27 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin yaş değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}^{\text{küresel vatandaşlığın karakter özellikleri}} = ,307$; $p_{\text{küresel vatandaşlığın karakter özellikleri}} = 0,73$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda yaş değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.27’de yer alan bulgular analiz edildiğinde yaş değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}^{\text{genel}} = ,409$; $p_{\text{genel}} = 0,66$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin yaş değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada yaş değişkeni açısından lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilirken, ön lisans öğrencilerinin ölçeğin “Sistem Olarak Dünya” ve “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutlarında görüşleri arasında anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Lisans öğrencileri arasında küresel vatandaşlığa ilişkin belirlenen anlamlı farklılığın yaşı büyük öğrenciler ile diğer öğrenciler arasında olduğu belirlenirken, ön lisans öğrencileri arasında belirlenen anlamlı farklılığın lisans öğrencilerinin tersine yaşı küçük olan öğrenciler ile diğer öğrenciler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulara göre yaş değişkeni açısından lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri ters orantılı olduğu söylenebilir.

Araştırmada yaş değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin birbirine benzediği şeklinde yorumlanabilir. Ortalamalar açısından küresel vatandaşlığa ilişkin ön lisans öğrencilerinin yaşı küçük olanların ortalaması yüksek olduğu belirlenirken lisans öğrencileri açısından ise yaşı büyük öğrencilerin ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumun oluşmasında ortaöğretimden yeni ayrılan öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin olumlu görüşlerinin zaman içerisinde zayıflamaya başlamamasından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Yukarıda öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların yaş değişkenine göre ANOVA verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.2.5 başlığı altında ise öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verileri bulunmaktadır.

4.2.5. Bitirilen Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri bitirilen lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.28’de gösterilmiştir.

Tablo 4.28.

Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Bitirdikleri Lisenin Türü Değişkenine Göre Analizi

Lise Türü	n	1		2		3		4	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Meslek Lisesi	32	4,02	,704	3,96	,684	3,99	,552	4,12	,622
Anadolu Lisesi	128	3,99	,593	3,80	,700	3,81	,644	3,93	,732
t=		,214		1,180		1,411		1,359	
p=		,83		,24		,16		,17	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Meslek Lisesi	86	3,87	,743	3,79	,593	3,89	,593	3,93	,748
Anadolu Lisesi	54	4,04	,651	3,83	,645	3,78	,656	4,03	,650
t=		-1,414		-,363		1,047		-,864	
p=		,16		,71		,29		,38	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Meslek Lisesi	118	3,91	,733	3,84	,621	3,92	,582	3,98	,718
Anadolu Lisesi	182	4,01	,609	3,81	,682	3,80	,646	3,96	,709
t=		-,702		-1,228		-,136		1,039	
p=		,48		,22		,89		,30	

Tablo 28'in Devamı

Lise Türü	n	5		6		GENEL	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Meslek Lisesi	32	4,07	,569	4,26	,941	4,04	,587
Anadolu Lisesi	128	3,83	,636	4,29	,680	3,90	,571
t=		1,965		-,232		1,208	
p=		,051		,81		,22	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Meslek Lisesi	86	3,82	,550	4,26	,817	3,88	,534
Anadolu Lisesi	54	4,00	,628	4,32	,698	3,95	,551
t=		-1,707		-,444		-,764	
p=		,09		,65		,44	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Meslek Lisesi	118	3,89	,564	4,26	,849	3,92	,550
Anadolu Lisesi	182	3,88	,636	4,30	,684	3,91	,564
t=		-,386		-,338		1,019	
p=		,70		,73		,42	

Tablo 4.28 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ diğer insanlar ve kültürler = $-,702$; p diğer insanlar ve kültürler = $0,48$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda bitirilen lise türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.28 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde bitirilen lise türü değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}$ dünyanın durumu ve sorunlar = $-1,228$; p dünyanın durumu ve sorunlar = $0,22$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda bitirilen lise türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.28 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde bitirilen lise türü değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Sistem

Olarak Dünya” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}^{\text{sistem olarak dünya}} = -1,136$; $p_{\text{sistem olarak dünya}} = 0,89$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda bitirilen lise türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.28 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde bitirilen lise türü değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Katılım” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}^{\text{katılım}} = 1,039$; $p_{\text{katılım}} = 0,30$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Katılım” boyutunda bitirilen lise türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.28 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde bitirilen lise türü değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}^{\text{yerel ve/veya küresel aidiyet}} = -1,386$; $p_{\text{yerel ve/veya küresel aidiyet}} = 0,70$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda bitirilen lise türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.28 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde bitirilen lise türü değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}^{\text{küresel vatandaşlığın karakter özellikleri}} = -1,338$; $p_{\text{küresel vatandaşlığın karakter özellikleri}} = 0,73$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda bitirilen lise türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.28’de yer alan bulgular analiz edildiğinde bitirilen lise türü değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(300)}^{\text{genel}} =$

1,019; $p_{\text{genel}} = 0,42$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin bitirilen lise türü değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada bitirilen lise türü değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıda öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların bitirilen lise türü değişkenine göre “Bağımsız Örneklem t-Testi” verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.2.6 başlığı altında ise öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA verileri bulunmaktadır.

4.2.6. Annenin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt probleminin ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.29’da gösterilmiştir.

Tablo 4.29.
Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi

Anne Eğitim Durumu	n	1		2		3		4	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	94	3,91	,686	3,83	,790	3,82	,651	3,90	,780
2. Ortaokul	21	3,99	,514	3,83	,512	4,04	,442	4,07	,554
3. Lise	33	4,24	,416	3,91	,574	3,90	,638	4,16	,633
4. Lisans	12	3,98	,499	3,70	,529	3,61	,668	3,79	,541
F=		2,323		,262		1,410		1,504	
p=		,07		,85		,24		,21	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	71	3,96	,675	3,81	,595	3,85	,632	3,96	,703
2. Ortaokul	42	3,79	,758	3,74	,633	3,82	,647	4,01	,752
3. Lise	19	4,10	,758	3,92	,658	3,90	,605	3,94	,724
4. Lisans	8	4,12	,640	3,83	,613	3,87	,452	3,87	,640
F=		1,134		,415		,069		,102	
p=		,33		,74		,97		,95	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	165	3,93	,680	3,82	,711	3,83	,641	3,93	,746
2. Ortaokul	63	3,85	,689	3,77	,593	3,90	,592	4,03	,689
3. Lise	52	4,19	,562	3,91	,600	3,90	,620	4,08	,669
4. Lisans	20	4,04	,548	3,76	,552	3,72	,592	3,82	,568
F=		1,079		1,539		,873		,164	
p=		,18		,19		,48		,95	

Tablo 29'un Devamı

Eğitim Durumu	n	5		6		GENEL	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	94	3,83	,688	4,19	,848	3,88	,648
2. Ortaokul	21	3,80	,384	4,33	,547	3,95	,365
3. Lise	33	4,03	,617	4,48	,457	4,06	,479
4. Lisans	12	3,97	,491	4,38	,632	3,86	,488
F=		,933		1,396		,854	
p=		,42		,24		,46	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	71	3,90	,579	4,30	,808	3,92	,522
2. Ortaokul	42	3,83	,631	4,28	,763	3,84	,572
3. Lise	19	3,86	,589	4,29	,830	3,98	,596
4. Lisans	8	4,14	,361	4,20	,305	3,99	,434
F=		,664		,035		,354	
p=		,57		,99		,78	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	165	3,86	,642	4,24	,830	3,90	,596
2. Ortaokul	63	3,82	,557	4,30	,694	3,88	,512
3. Lise	52	3,97	,606	4,41	,618	4,03	,521
4. Lisans	20	4,04	,442	4,31	,523	3,91	,460
F=		,429		1,009		,539	
p=		,78		,40		,28	

Tablo 4.29 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}$ diğer insanlar ve kültürler = 1,079; p diğer insanlar ve kültürler = 0,18; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda annenin eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.29 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}$ dünyanın durumu ve sorunlar = 1,539; p dünyanın durumu ve sorunlar = 0,19; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda annenin eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.29 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}^{\text{sistem olarak dünya}} = ,873$; $p_{\text{sistem olarak dünya}} = 0,48$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda annenin eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.29 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Katılım” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}^{\text{katılım}} = ,164$; $p_{\text{katılım}} = 0,95$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Katılım” boyutunda annenin eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.29 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}^{\text{yerel ve/veya küresel aidiyet}} = ,429$; $p_{\text{yerel ve/veya küresel aidiyet}} = 0,78$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda annenin eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.29 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}^{\text{küresel vatandaşlığın karakter özellikleri}} = 1,009$; $p_{\text{küresel vatandaşlığın karakter özellikleri}} = ,40$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık

duygusuna ilişkin görüşlerinin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda annenin eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.29’da yer alan bulgular analiz edildiğinde annenin eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}_{genel} = ,539$; $p_{genel} = 0,28$; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin annenin eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada anne eğitim durumu değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca bu bulgunun ortaya çıkmasına gerekçe olarak araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun annesinin eğitim düzeyinin birbirine benzemesi (Okuryazar/İlkokul) gösterilebilir.

Yukarıda öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların annenin eğitim durumu değişkenine göre ANOVA verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.2.7 başlığı altında ise öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA verileri bulunmaktadır.

4.2.7. Babanın Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.30’da gösterilmiştir.

Tablo 4.30.

Küresel Vatandaşlığa İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi

Baba Eğitim Durumu	n	1		2		3		4	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	45	3,92	,754	3,91	,788	3,84	,720	3,90	,794
2. Ortaokul	27	4,17	,357	3,89	,457	4,13	,447	4,07	,431
3. Lise	54	3,97	,573	3,79	,720	3,79	,561	4,05	,656
4. Ön lisans	9	3,75	,965	3,61	1,037	3,84	,712	3,83	1,250
5. Lisans	25	4,08	,456	3,81	,560	3,71	,688	3,86	,700
F=		1,205		,489		1,818		,670	
p=		,31		,74		,12		,61	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	19	3,68	,654	3,61	,639	3,65	,753	3,63	,704
2. Ortaokul	34	4,15	,491	3,91	,513	4,05	,514	4,17	,588
3. Lise	58	3,85	,866	3,80	,653	3,78	,653	4,01	,749
4. Ön lisans	10	3,96	,436	3,86	,585	4,06	,432	3,90	,699
5. Lisans	19	4,05	,618	3,81	,644	3,80	,549	3,84	,727
F=		,1723		,779		1,917		2,095	
p=		,14		,54		,11		,08	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	64	3,85	,729	3,82	,755	3,78	,729	3,82	,773
2. Ortaokul	61	4,16	,434	3,90	,485	4,08	,483	4,13	,523
3. Lise	112	3,91	,738	3,79	,683	3,78	,607	4,03	,703
4. Ön lisans	19	3,86	,721	3,74	,816	3,95	,575	3,86	,969
5. Lisans	44	4,06	,526	3,81	,590	3,75	,626	3,85	,703
F=		1,661		,940		2,472		1,422	
p=		,16		,44		,27		,68	

Tablo 30'un Devamı

Eğitim Durumu	n	5		6		GENEL	
Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	64	3,87	,729	4,13	,826	3,91	,679
2. Ortaokul	61	3,95	,450	4,45	,404	4,06	,318
3. Lise	112	3,94	,566	4,30	,764	3,91	,544
4. Ön lisans	19	3,55	1,020	4,03	1,195	3,71	,942
5. Lisans	44	3,81	,559	4,44	,524	3,91	,501
F=		,906		1,396		,660	
p=		,46		,23		,62	
Ön Lisans		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	19	3,71	,626	3,89	,586	3,69	,555
2. Ortaokul	34	3,95	,567	4,07	1,015	4,05	,393
3. Lise	58	3,90	,599	4,41	,519	3,89	,616
4. Ön lisans	10	3,93	,539	4,29	,843	3,96	,464
5. Lisans	19	3,91	,586	4,30	,656	3,91	,510
F=		,516		,598		1,396	
p=		,72		,66		,23	
GENEL		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
1.Okuryazar/İlkokul	64	3,82	,698	4,11	,879	3,85	,648
2. Ortaokul	61	3,95	,514	4,43	,468	4,05	,359
3. Lise	112	3,92	,581	4,30	,802	3,90	,580
4. Ön lisans	19	3,75	,803	4,17	,932	3,85	,720
5. Lisans	44	3,85	,566	4,36	,617	3,91	,499
F=		1,180		1,217		,472	
p=		,80		,65		,38	

Tablo 4.30 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ diğer insanlar ve kültürler} = 1,661$; $p \text{ diğer insanlar ve kültürler} = 0,16$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutunda babanın eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.30 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ dünyanın durumu ve sorunlar} = ,940$; $p \text{ dünyanın durumu ve sorunlar} = 0,44$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutunda babanın eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.30 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ sistem olarak dünya} = 2,472$; $p \text{ sistem olarak dünya} = 0,27$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Sistem Olarak Dünya” boyutunda babanın eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.30 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Katılım” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)} \text{ katılım} = 1,422$; $p \text{ katılım} = ,68$; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık

duygusuna ilişkin görüşlerinin “Katılım” boyutunda babanın eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.30 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}$ yerel ve/veya küresel aidiyet = 1,180; p yerel ve/veya küresel aidiyet = ,80; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutunda babanın eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.30 incelendiğinde araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA bulguları yer almaktadır. Bulgular analiz edildiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}$ küresel vatandaşlığın karakter özellikleri = 1,217; p küresel vatandaşlığın karakter özellikleri = ,65; $p > ,05$). Bu bulguya göre lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutunda babanın eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.30’da yer alan bulgular analiz edildiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre araştırmaya katılım gösteren lisans ve ön lisans öğrencilerinin görüşlerinin ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(300)}$ genel = ,472; p genel = ,38; $p > ,05$). Elde edilen bu bulgu doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık duygusuna ilişkin genel görüşlerinin babanın eğitim durumu değişkeni açısından birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada baba eğitim durumu değişkeni açısından elde edilen bulgular doğrultusunda lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin genel görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıda öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin verdikleri cevapların babanın eğitim durumu değişkenine göre ANOVA verilerine yer verilmiştir. Aşağıda 4.3 başlığı altında ise öğrencilerin vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri arasında ilişkiye ait korelasyon verileri bulunmaktadır.

4.3. Vatandaşlık Duygusu ve Küresel Vatandaşlık Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Araştırmanın “Lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlık görüşleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.31’de gösterilmiştir.

Tablo 4.31.
Vatandaşlık Duygusu ve Küresel Vatandaşlık Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi

		Farklılıkları Benimseme	Aidiyet Duygusu	Vatandaşlık Duygusu Genel
Diğer İnsanlar ve Kültürler	r	,286**	,332**	,378**
	p	,000	,000	,000
Dünyanın Durumu ve Sorunları	r	,331**	,291**	,388**
	p	,000	,000	,000
Sistem Olarak Dünya	r	,338**	,274**	,384**
	p	,000	,000	,000
Katılım	r	,235**	,120*	,229**
	p	,000	,038	,000
Yerel ve/veya Küresel Aidiyet	r	,233**	,247**	,296**
	p	,000	,000	,000
Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri	r	,225**	,311**	,324**
	p	,000	,000	,000
Küresel Vatandaşlık Genel	r	,339**	,328**	,414**
	p	,000	,000	,000

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.
* . Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4.31’de küresel vatandaşlık ve vatandaşlık duygusu arasındaki korelasyona ilişkin veriler incelendiğinde vatandaşlık duygusu ölçeğinin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

- “Farklılıkları Benimseme” ve “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,286$; $p = ,000$),
- “Farklılıkları Benimseme” ve “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,331$; $p = ,000$),
- “Farklılıkları Benimseme” ve “Sistem Olarak Dünya” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,338$; $p = ,000$),

- “Farklılıkları Benimseme” ve “Katılım” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,235$; $p = ,000$),
- “Farklılıkları Benimseme” ve “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,233$; $p = ,000$),
- “Farklılıkları Benimseme” ve “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,225$; $p = ,000$),
- “Farklılıkları Benimseme” ve “Küresel Vatandaşlık Genel” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,339$; $p = ,000$) anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Tablo 4.31’de küresel vatandaşlık ve vatandaşlık duygusu arasındaki korelasyona ilişkin veriler incelendiğinde vatandaşlık duygusu ölçeğinin “Aidiyet Duygusu” boyutunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

- “Aidiyet Duygusu” ve “Diğer İnsanlar ve Kültürler” alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,332$; $p = ,000$),
- “Aidiyet Duygusu” ve “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,291$; $p = ,000$),
- “Aidiyet Duygusu” ve “Sistem Olarak Dünya” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,274$; $p = ,000$),
- “Aidiyet Duygusu” ve “Katılım” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,120$; $p = ,038$),
- “Aidiyet Duygusu” ve “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,247$; $p = ,000$),
- “Aidiyet Duygusu” ve “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,311$; $p = ,000$),
- “Aidiyet Duygusu” ve “Küresel Vatandaşlık Genel” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,328$; $p = ,000$) anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Tablo 4.31’de küresel vatandaşlık ve vatandaşlık duygusuna arasındaki korelasyona ilişkin veriler incelendiğinde vatandaşlık duygusu geneline ilişkin şu bulgulara ulaşılmıştır:

- “Vatandaşlık Duygusu Genel” ve “Diğer İnsanlar ve Kültürler” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,378$; $p = ,000$),
- “Vatandaşlık Duygusu Genel” ve “Dünyanın Durumu ve Sorunlar” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,388$; $p = ,000$),

- “Vatandaşlık Duygusu Genel” ve “Sistem Olarak Dünya” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,384$; $p = ,000$),
- “Vatandaşlık Duygusu Genel” ve “Katılım” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü düşük düzeyde ($r = ,229$; $p = ,000$),
- “Vatandaşlık Duygusu Genel” ve “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r = ,296$; $p = ,000$),
- “Vatandaşlık Duygusu Genel” ve “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,324$; $p = ,000$),
- “Vatandaşlık Duygusu Genel” ve “Küresel Vatandaşlık Genel” boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = ,414$; $p = ,000$) anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlık görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu durum küresel vatandaşlığın ulusal anlamdaki vatandaşlık duygusundan bağımsız olmadığı şeklinde açıklanabilir.

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde bulgulardan yola çıkılarak araştırmanın sonuçlarına, sonuçların ilgili alanyazın ile tartışılmasına ve araştırma sonuçları doğrultusunda önerilerine yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada Vatandaşlık Duygusu ölçeğine ilişkin öğrencilerin verdikleri yanıtların frekanslarının yoğunluğunun bütün maddelerde “Katılıyorum” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Boyutlar açısından incelendiğinde öğrencilerin “Farklılıkları Benimseme” boyutunda “Kendimden farklı etnik kökenden olan birisiyle arkadaş olabilirim.” maddesine yüksek bir katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bu durumun oluşmasına 2011 yılından itibaren Türkiye’ye özellikle Suriye’den gelen mültecilerin sayısındaki artışın etkili olduğu söylenebilir.

Mültecilerin Türkiye’nin eğitim sistemin entegre edilmesi için yapılan faaliyetler öğrencilerin farklı milletlerden, farklı etnik kökenden bireylerle karşılaşma olanağı sağlamıştır. Bu bağlamda düşünüldüğünde araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin “Kendimden farklı etnik kökenden insanlarla yaşayabilirim.”, “Kendimden farklı inançtan insanlarla birlikte yaşayabilirim”, “Kendimden farklı etnik kökenden olan birisiyle arkadaş olabilirim.”, “Kendimden farklı inançtan birisiyle arkadaş olabilirim.” ve “Farklı inanç ve etnik kökenden öğrencilerle eğitim almak beni rahatsız etmez.” Maddelerinde olumlu görüşlerinin yüksek düzeyde olmasının doğal karşılanabileceği söylenebilir.

Boyutlar açısından incelendiğinde öğrencilerin “Aidiyet Duygusu” boyutunda “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan onur duyuyorum.” maddesine yüksek bir katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bu durumun oluşmasında öğrenciler arasında milli duyguların devam ettiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca milli eğitimin temel amaçları arasında yer alan “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri” (MEB, 2018) şeklindeki amacının lisans ve ön lisans düzeyindeki öğrenciler arasında gerçekleştiği şeklinde ifade edilebilir. Mili eğitimin temel amaçlarının öğrencilere kazandırıldığı öğrencilerin “Benim gibi yaşam tarzı olmayan insanlar hakkında kanaatim olumludur.”, “Kendimi bu ülkede özgür bir birey

olarak diğer insanlarla eşit haklara sahip olduğumu düşünüyorum.”, “Yaşadığım çevrede ve bu ülkede kendimi ve ailemi güvende hissediyorum.” Ve “Demokrasiye ve sorunlarımızın demokratik yöntemlerle çözülebileceğine olan inancım yoktur.” Maddelerine olumlu düzeyde yüksek bir katılım göstermelerinden de anlaşıldığı söylenebilir.

Heater (2004) vatandaşın soyut ve bilimsel düşünme becerilerine sahip olması gerekliliğine dikkat çekmiş ve soyut bir kavram olan devlet ile ilişkisi bağlamında kendi rolünü anlaması, bağlılık duygusuna sahip olması ve hak ve sorumluluklarının bilincinde olması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde araştırmaya katılan ön lisans ve lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusunun ortanın üstünde olması öğrencilerin devlete bağlı oldukları şeklinde yorumlanabileceği gibi hak ve sorumluluklarının bilincinde oldukları şeklinde de yorumlanabilir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine “Farklılıkları Benimseme” boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farklılığın kadın öğrencilerin vatandaşlık duygusu ortalamasının erkeklerden anlamlı derecede yüksek olması nedeniyle “anlamlı farklılığın kadınlar lehine olduğu” şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine “Aidiyet Duygusu” boyutunda ve vatandaşlık duygusu ölçeğinin geneli açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka bir ifade ile cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin sayılan boyutlarda görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde söylenebilir.

Cinsiyete göre vatandaşlık duygusuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplara incelendiğinde ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin genelinde kadın öğrencilerin vatandaşlık duygularının erkeklerden yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumun oluşmasına araştırmaya katılım gösteren kadın öğrenci sayısının erkeklerden fazla olması gerekçe gösterilebilir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin geneli açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka bir ifade ile öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından öğrencilerin görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde söylenebilir.

Öğrenim görülen sınıfa göre vatandaşlık duygusuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplara incelendiğinde ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin genelinde dördüncü sınıf öğrencilerinin vatandaşlık duygularının ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerden yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumun oluşmasına araştırmaya katılım gösteren dördüncü sınıf öğrenci sayısının ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerden fazla olması gerekçe gösterilebilir. Ayrıca bu durumun oluşmasına gerekçe olarak lisans düzeyinde verilen eğitim süresinin fazlalığının ve lisans düzeyinde katılım gösteren öğrencilerin eğitim fakültesi öğrencilerinden oluşması gösterilebilir. Eğitim fakültesi öğrencilerin vatandaşlık duygusu puanlarının yüksek çıkmasında aldıkları pedagojik ve alan bilgisi eğitimlerinin etkili olduğu söylenebilir.

Yükseköğretim kurumlarının özerk ve bilimsel yapısıyla diğer eğitim kurumlarından farklı bir yapı içeriyor olduğu düşünüldüğünde yükseköğretim süresince öğrencilerin vatandaşlık duygusunun farklılaşmamış olması araştırma açısından çarpıcı bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin vatandaşlık duygusunun öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından farklılık oluşturmaması, öğrenim sürecinin böyle bir farklılığı yapılandırmaktan uzak olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca yapılan araştırma boylamsal desende yürütülmemiş (kesitsel desende) olduğu için birinci ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin farklı bireyler olması da beklenen farklılığın oluşmamasının nedenleri arasında değerlendirilebilir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin yaş değişkenine göre ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin geneli açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka bir ifade ile yaş değişkeni açısından öğrencilerin görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde söylenebilir. Anlamlı farklılığın çıkmamasında öğrencilerin yaş gruplarının birbirine yakın olmasının etkili olduğu söylenebilir.

Yaş değişkenine göre vatandaşlık duygusuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplara incelendiğinde ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin genelinde 26 yaş ve üstünde olan öğrencilerinin vatandaşlık duygularının kendilerinden yaşça küçük olan öğrencilerden yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumun oluşmasına araştırmaya katılım gösteren 26 yaş ve üstündeki öğrencilerin hayat tecrübelerinin diğer öğrencilere göre yüksek olması gerekçe gösterilebilir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin bitirdikleri lise değişkenine göre ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin geneli açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka

bir ifade ile bitirilen lise değişkeni açısından öğrencilerin görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde söylenebilir.

Bitirilen lise türü değişkenine göre vatandaşlık duygusuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplara incelendiğinde ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin genelinde Anadolu Lisesi mezunu öğrencilerin vatandaşlık duygularının Meslek Lisesi mezunu olan öğrencilerden yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumun oluşmasına araştırmaya katılım gösteren Anadolu Lisesi öğrencilerinin çoğunluğunun lisans düzeyinde eğitim fakültelerinde öğrenim görmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusuna ilişkin görüşlerinin anne ve babalarının eğitim durumu değişkenlerine göre ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin geneli açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka bir ifade ile anne ve babanın eğitim durumu değişkeni açısından öğrencilerin görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde söylenebilir.

Anne ve babalarının eğitim durumu değişkenine göre vatandaşlık duygusuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplara incelendiğinde ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin genelinde öğrencilerin yanıtlarının birbirine çok yakın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırmada küresel vatandaşlığa ilişkin lisans ve ön lisans öğrencilerinin verdikleri yanıtların frekanslarının bütün maddelerde katılıyorum düzeyinde yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Küresel vatandaşlığın alt boyutları açısından incelendiğinde öğrencilerin “Sistem Olarak Dünya” alt boyutunda “Farklı dil, din ve ırktan olan insanları yadırgamaz.” maddesine yüksek bir katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bu durumun oluşmasına vatandaşlık duygusu ölçeğinde olduğu 2011 yılından itibaren Türkiye’ye özellikle Suriye’den gelen mültecilerin sayısındaki artışın etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca bu durumun oluşmasında yabancı üniversitelerle yapılan öğrenci değişimi programlarında etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin yüksek çıkması Falk’a (1994) göre küresel vatandaşlık ruhunun yaygınlaştığı şeklinde yorumlanabilir. Küresel vatandaşlığın temelini oluşturan küreselleşme, yoğun bir insan hareketliliği ve iletişim yoğunluğu yaratmaktadır. Eğitim, çalışma, ticaret, turizm ve oturma gibi amaçlarla toplumlar arasında yoğun bir insan akışı gerçekleşmektedir. Bu hareketliğin doğurduğu olası iletişim çatışmalarını önlemek amacıyla “kültürlere saygı” ve “kültürler arası iletişim” eğitim kurumlarının kazandırmaya çalıştığı yeni değerler ve yetenekler arasında yerini almıştır. Eğitim,

günümüzde insanlara küresel ilişkilere hazır bir sosyalleşme sağlamak durumundadır. Artık geçmiş yüzyılların etnosentrik kültür anlayışından her geçen gün biraz daha uzaklaşmaktadır. Bilim adamları buradan bir adım daha ileri giderek, çok dilli ve çok kültürlü bir eğitimi dile getirir olmuşlardır (Oktay, 2001). Bu bağlamda araştırma sonuçları küreselleşmenin getirdiği anlayışlarla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka bir ifade ile cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde ifade edilebilir. Araştırmada ortalamalar açısından kadın lisans ve ön lisans öğrencilerinin erkeklere göre daha yüksek oranda küresel vatandaşlık duygusuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sonucun oluşmasında kadınların erkeklere göre küresel çaptaki meselelere karşı daha hassas olmalarından kaynaklı olabileceği söylenebilir. Yapılan araştırmanın sonuçlarından farklı olarak Kaya ve Kaya (2012) yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre küreselleşmenin olumlu etkileri olduğunu daha yüksek oranda düşündükleri belirlenmiştir. Başka bir ifade ile erkek öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin bakış açılarının kız öğrencilere göre fazla olduğu şeklinde ifade edilebilir. Ferreira (2011; akt. Kaya ve Kaya, 2012) ise yaptığı çalışmada küresel sosyal konulara karşı tutumlar ve farkındalık da kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ferreira (2011; akt. Kaya ve Kaya, 2012) bu doğrultuda kızların küresel sosyal konuları öğrenmeye karşı daha fazla ilgili olduklarını söylemiştir. Sonuç olarak cinsiyet değişkeni açısından araştırma bulguları ile örtüşen araştırmaların olduğu gibi örtüşmeyen zıt sonuçlar bulan araştırmalarında alanyazında mevcut olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin geneli açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka bir ifade ile öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından öğrencilerin küresel vatandaşlık görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde ifade edilebilir.

Oxfam (2006) küresel bir vatandaşı geniş bir dünyanın vatandaşı olarak kendi sorumluluklarının farkında olan, çeşitliliğe değer veren ve buna saygı duyan, sosyal adaletsizliğe karşı tepkili olan bireyler olarak tanımlamıştır. Bunun yanı sıra küresel vatandaşların dünyayı daha adil ve sürdürülebilir bir dünya haline getirmek için her türlü girişimde bulunan ve eylemlerde sorumluluk alan bireyler olduğunu belirtmiştir.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından yüksek olan küresel vatandaşlık algılarının alanyazınla desteklendiği şeklinde yorumlanabilir.

Vatandaşlık duygusunda olduğu gibi küresel vatandaşlığa ilişkin öğrenci görüşlerinin yükseköğretim kurumlarının özerk ve bilimsel yapısıyla diğer eğitim kurumlarından farklı bir yapı içeriyor olması düşünüldüğünde öğrencilerin küresel vatandaşlık duygularının yükseköğretim süresince farklılık göstermemesi vatandaşlık duygusuna ilişkin sonuçlarda olduğu gibi yapılan araştırma açısından çarpıcı bir sonuç olarak yorumlanabilir. Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından farklılık oluşturmaması, üniversite öğreniminin böyle bir farklılığı yapılandırmaktan uzak olduğu şeklinde açıklanabilir. Ayrıca yapılan araştırma boylamsal desende yürütülmemiş (kesitsel desende) olduğu için birinci ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin farklı bireyler olması vatandaşlık duygusunda olduğu gibi küresel vatandaşlıkta da beklenen farklılığın oluşmamasının nedenleri arasında gösterilebilir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin yaş değişkenine göre ölçeğin “Diğer İnsanlar ve Kültürler” alt boyutunda lisans öğrencileri arasında, “Sistem Olarak Dünya” ve “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutlarında ön lisans öğrencileri arasında anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılığın lisans öğrencileri arasında yaşı 26 ve üzerinde olanlar ile yaşı 21 ve altında olan öğrenciler arasında olduğu belirlenmiştir. Yani lisans öğrencileri arasında yaşı ilerledikçe küresel vatandaşlık görüşlerinde bir artışın olduğu söylenebilir. Ön lisans öğrencileri arasında anlamlı farklılığın bulunduğu, “Sistem Olarak Dünya” ve “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” alt boyutlarında anlamlı farklılığın 21 yaş ve altında olan öğrenciler ile yaşı 24 ve üstünde olan öğrenciler arasında olduğu belirlenmiştir. Yani ön lisans öğrencileri arasında yaş ilerledikçe küresel vatandaşlık görüşlerinde bir azalmanın olduğu söylenebilir. Bu sonuç lisans ve ön lisans öğrencilerinin yaş değişkeni açısından görüşlerinin ters korelasyon gösterdiği şeklinde ifade edilebilir.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin bitirdikleri lise değişkenine göre ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin geneli açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka bir ifade ile bitirilen lise değişkeni açısından öğrencilerin küresel vatandaşlık

görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde ifade edilebilir. Ortalamalar açısından lisans ve ön lisans öğrencilerinin yanıtlarının birbirine çok yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin anne ve babalarının eğitim durumu değişkenlerine göre ölçeğin bütün boyutlarında ve ölçeğin geneli açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alınan bu sonuç başka bir ifade ile anne ve babanın eğitim durumu değişkeni açısından öğrencilerin küresel vatandaşlık görüşlerinin birbirine benzer olduğu şeklinde ifade edilebilir. Ortalamalar açısından anne ve babası ortaokul mezunu olan lisans ve ön lisans öğrencilerinin küresel vatandaşlık düzeylerinin diğer eğitim kademelerinden mezun olan öğrencilerinden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İçen ve Akpınar (2012) yaptıkları çalışmada küresel vatandaşlık eğitimi süresince dünyada yaşanan problemlerin konuşulması, insanın ve insani değerlerin önemine vurgu yapılmasının, çocukların empati kurmasına olanak verilerek yakın ve uzak çevrede yaşanan problemler hakkında farkındalık oluşturulması gerektiği belirtilmiştir.

Hendershot ve Sperandio (2009) tarafından yapılan çalışmada başka yerlerle ve kültürlerle alakalı tecrübeleri içeren süresi çok uzun olmayan yurt dışı eğitim faaliyetinin, öğrencilerin küresel vatandaş kimliklerinin geliştirilmesine önemli bir katkı yapacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de Erasmus gibi yurt dışı ile ilişkiye olanak sağlayan çalışmaların varlığı yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin yüksek çıkmasına katkı yaptığı söylenebilir.

Araştırmada küresel vatandaşlık ve vatandaşlık duygusu arasındaki korelasyona ilişkin veriler incelendiğinde vatandaşlık duygusu ölçeğinin “Farklılıkları Benimseme” boyutu ile küresel vatandaşlığın “Diğer İnsanlar ve Kültürler”, “Katılım”, “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” ve “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılrken, “Dünyanın Durumu ve Sorunlar”, “Sistem Olarak Dünya” ve “Küresel Vatandaşlık Genel” boyutları arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada küresel vatandaşlık ve vatandaşlık duygusu arasındaki korelasyona ilişkin veriler incelendiğinde vatandaşlık duygusu ölçeğinin “Aidiyet Duygusu” boyutu ile küresel vatandaşlığın “Dünyanın Durumu ve Sorunlar”, “Sistem Olarak Dünya”, “Katılım” ve “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılrken, “Diğer İnsanlar ve Kültürler”,

“Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” ve “Küresel Vatandaşlık Genel” boyutları arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada küresel vatandaşlık ve vatandaşlık duygusuna arasındaki korelasyona ilişkin veriler incelendiğinde vatandaşlık duygusu genel puanları ile küresel vatandaşlığın “Katılım” ve “Yerel ve/veya Küresel Aidiyet” boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılrken, “Diğer İnsanlar ve Kültürler”, “Dünyanın Durumu ve Sorunlar”, “Sistem Olarak Dünya”, “Küresel Vatandaşlığın Karakter Özellikleri” ve “Küresel Vatandaşlık Genel” boyutları arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak lisans ve ön lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu arttıkça küresel vatandaşlığa ilişkin olumlu görüşlerinde artış yaşandığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu öneriler sunulmuştur:

- Lisans ve ön lisans öğretim programlarında vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlık anlayışının gelişimine yönelik üniteler yerleştirilebilir.
- Öğrencilerin vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlığa ilişkin farkındalıkları daha da artırmak için gerek yükseköğretimde görevli eğitimlere gerekse de öğrencilere ilave eğitimler verilebilir.
- Vatandaşlık duygusu ve özellikle küresel vatandaşlık anlayışının geliştirilmesine yönelik lisans ve ön lisans öğrencileri yurt dışına çeşitli programlar yoluyla gönderilerek farklı ülkelerdeki insanlarla etkileşimde bulunmaları sağlanabilir.
- Lisans ve ön lisans öğrencilerine vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlık anlayışının kazandırılmasına yönelik uygulamaya dönük araştırmalar yapılabilir.
- İlkokuldan başlamak üzere vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlık anlayışı kazandırılmasına dönük ne tür eğitimler verileceğine ilişkin incelemeler yapılabilir.
- Vatandaşlık duygusu ve küresel vatandaşlığa ilişkin görüşleri belirlemek için okul yöneticileri, veliler ve öğretmenlerden görüş alınarak daha derinlemesine araştırmalar yapılabilir.
- Nicel yöntemlerin kullanıldığı araştırmaya nitel yöntemlerde dâhil edilerek daha kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Alpaslan, G. (2008). *Küreselleşme sürecinde ulus-devlet ve vatandaşlık ilişkisi: Vatandaşlığın dönüşümü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altan, M. (2011). *Küresel vicdan*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Banks, J. A. (2004). Teaching for social justice, diversity, and citizenship in a global world. *The Educational Forum*, 68(4), 296-305.
- Banks, J. A., Cookson, P., Gay, G., Hawley, W. D., Irvine, J. J., Nieto, S., ...Stephan, W. G. (2001). Diversity within unity: Essential principles for teaching and learning in a multicultural society. *Sage Journals*, 83(3), 196-203.
- Bilgin, N. (1994). *Sosyal bilimlerin kavşağında kimlik sorunu*. İzmir: Ege Yayıncılık.
- Bornman, E., & Schoonraad, N. (2001). The many faces of globalization. *Musaion*, 19(1), 83-114.
- Bozkurt, M. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi bağlamında küresel eğitime ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Brown, E. J., & Morgan, W. J. (2008). A culture of peace via global citizenship education. *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 20(3), 283-291.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Can, A. (2016). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi (4.Baskı)*, Ankara: Pegem.
- Carter, A. (2001). *The political theory of global citizenship*. London: Routledge.
- Cogan, J. J. (2000). Citizenship education for the 21. century: Setting the context. In J.Cogan & R. Derricott (Eds.), *Citizenship for the 21. Century an international perspective on education* (pp.1-23). London: Kogan Page.
- Çermik, F. (2015). Sosyal girişimcilik, küresel vatandaşlık ve çevre davranışı arasındaki ilişki: Yapısal eşitlik modellemesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Çolak, K. (2015). *Sosyal bilgiler ile vatandaşlık ve demokrasi eğitimi derslerinde küresel vatandaşlık eğitimi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Dağ, D. (2012). Vatandaşlığın niteliksel dönüşümü ve vatandaşlık eğitimi üzerine bir betimleme çalışması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Dergisi*, 12(1), 105-118.
- Decarlo, L.T. (1997). On the meaning and use of kurtosis. *Psychological Methods*, 2(3), 292-307.
- Dower, N. (2003). *An introduction to global citizenship*. Edinburgh: Edinburgh University.
- Dower, N., & Williams, J. (2001). *Global citizenship: A critical introduction*. New York: Routledge.
- Engin, G. ve Sarsar, F. (2015). Sınıf öğretmenleri adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 150-161.
- Esendemir, Ş. (2008). *Türkiye'de ve dünyada vatandaşlık: Eski sorular, yeni arayışlar*. Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Falk, R. (1994). The making of global citizenship. In V. B. Steenbergen (Ed.), *The condition of citizenship* (pp. 127-139). London: Sage.
- Falk, R. A. (2005). *Dünya düzeni nereye? Amerikan emperyal jeopolitikası*. N.Domaniç ve N. Arhan (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Gaudelli, W. (2009). Heuristics of global citizenship discourses towards curriculum enhancement. *Journal of Curriculum Theorizing*, 25(1), 68-85.
- Gaventa, J. (2001). Global citizen action: Lessons and challenges. In M. Edwards & J.Gaventa (Eds.), *Global citizen action* (pp. 275-287). Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Göl, E. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık tutum düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Gülalp, H. (2007). Ulus devlet aşıyor mu?. İçinde H. Gülalp (Haz.), *Vatandaşlık ve etnik çatışma: ulus devletin sorgulanması*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gündüz, M. ve Gündüz, F. (2007). *Yurttaşlık bilinci*, 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Gürdoğan-Bayır, Ö., Göz, N. L. ve Bozkurt, M. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarına göre sosyal bilgiler dersinde küresel vatandaşlık. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 145-162.
- Heater, D. (1997). The reality of multiple citizenship. In I. Davies & A. Sobisch (Eds.), *Developing European citizens* (pp. 21-48). Sheffield: Sheffield Hallam University.
- Heater, D. (2004). *A history of education for citizenship*. London: Routledge.
- Hendershot, K., & Sperandio, J. (2009). Study abroad and development of global citizen identity and cosmopolitan ideals in undergraduates. *Current Issues In Comparative Education*, 12(1), 45-55.
- Ibrahim, T. (2005). Global citizenship education: Mainstreaming the curriculum? *Cambridge Journal Of Education*, 35(2), 177-194.
- İçduygu, A. (2009). Türkiye’de uluslararası göç ve vatandaşlık tartışması: Birey düzeyinde analiz. İçduygu, A. ve Keyman, F. (Ed.), *Küreselleşme, Avrupalılaşıma ve Türkiye’de vatandaşlık içinde* (s.227-255). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İçen, M. ve Akpınar, E. (2012). Küresel vatandaşlık eğitiminin uluslararası sorunların çözümündeki rolü. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 277-290.
- İçen, M., Öztürk, C. ve Yılmaz, A. (2017). Vatandaşlık duygusu ölçeği güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *International Journal of Field Education*, 3(2), 26-36.
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi Yayınları.
- Kan, Ç. (2009a). Değişen değerler ve küresel vatandaşlık eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 895-904.
- Kan, Ç. (2009b). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 25-30.
- Kartal, F. (Ed). (2010). *Yurttaşlık tartışmaları: Yeni yaklaşımlar*. Ankara: Todaie Yayınları.
- Kaya, B. ve Kaya, A. (2012). Teknoloji çağında öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık algıları. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 81-95.
- Lynch, J. (1992). *Education for citizenship in a multicultural society*. London: Cassell.

- Marshall, H. (2005). Developing the global gaze in citizenship education: Exploring the perspectives of global education NGO workers in England. *International Journal of Citizenship and Teacher Education*, 1(2),76-92.
- MEB. (2018). Matematik Dersi 1-8 Sınıf Öğretim Programı, ttkb.meb.gov.tr/program.aspx, 10.10.2019.
- Morais, D. B., & Ogden, A .C. (2011). Initial development and validation of the global citizenship scale. *Journal Of Studies In International Education*, 15(5), 1-22.
- Myers, J. (2006). Rethinking the social studies curriculum in the context of globalization: Education for global citizenship in the U.S. *Theory And Research In Social Education*, 34(3), 370-394.
- Noddings, N. (2005). *Educating citizens for global awareness*. New York: Teachers College.
- Oktay, A. (2001). *21. yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim, 21. yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi*. İstanbul: Sedar Yayıncılık.
- Osler, A. (1994). *Development education: Global perspectives on the curriculum*. London: Cassell.
- Osler, A., & Starkey, H. (2005). *Changing citizenship: Democracy and inclusion in education*. New York: Open University.
- Osler, A., & Starkey, H. (2006). Education for democratic citizenship: A review of research, policy and Practice. *Research Papers In Education*, 21(4), 433-466.
- OXFAM. (2006). Education for global citizenship *a guide for schools*, http://www.oxfam.org.uk/~media/Files/Education/Global%20Citizenship/education_for_global_citizenship_a_guide_for_schools.ashx, 13.11.2019.
- OXFAM (2015). *Global citizenship in the classroom: A guide for teachers*. <http://www.oxfam.org.uk/education/global-citizenship/globalcitizenship-guides>, 12.11.2019.
- Özel, S. (2007). Küreselleşme döneminde vatandaşlık. *Anayasa Yargısı*, 24, 577-583.
- Öztürk, C. (2016). *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları*. C. Öztürk (Ed.), Önsöz içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Özyurt, C. (2008). Küreselleşme, ulusal eğitim ve siyasal toplumsallaşma. M. Safran ve D. Dilek (Editörler). *21. Yüzyılda kimlik, vatandaşlık ve tarih eğitimi*. Ankara: Yeni İnsan Yayınevi, 211- 227.

- Parekh, B. (2003). Cosmopolitanism and global citizenship. *Review Of International Studies*, 29(1), 3-17.
- Rapoport, A. (2009). A forgotten concept: Global citizenship education and state social studies standards. *Journal Of Social Studies Research*, 33(1), 91-112.
- Rapoport, A. (2010). We cannot teach what we don't know: Indiana teachers talk about global citizenship education. *Education, Citizenship And Social Justice*, 5(3), 1-11.
- Rapoport, A. (2015). Challenges and opportunities: Resocialization as a framework for global citizenship education. In J. Zajda (Ed.), *Globalization, ideology and politics of education reforms* (pp.11-24). Melbourne: Springer.
- Reysen, S., & Katzarska-Miller, I. (2013). A model of global citizenship: Antecedents and outcomes. *International Journal Of Psychology*, 48(5), 858-870.
- Robbins, M., Francis, L. J., & Elliott, E. (2003). Attitudes toward education for global citizenship among trainee teachers. *Research In Education*, 69(1), 93-98.
- Rubenstein, K. (2007). Citizenship in an age of globalisation: The cosmopolitan citizen?. In J. Chen, G. V. Puig & G. Walker (Eds.), *Rights Protection in the Age of Global Anti-Terrorism* (pp.88-111), Sydney: The Federation Press.
- Schattle, H. (2008). *The practices of global citizenship*. United States of America: Rowman & Littlefield.
- Schattle, H. (2009). Global citizenship in theory and practice, In Lewin, R. (Edt). *The handbook of practice and research in study abroad higher education and the quest of global citizenship*. New York: Routledge.
- Sosyal Bilimler Sözlüğü. <http://omer-demir.net/sosyal-bilimler-sozlugu/>, 10.11.2019.
- Steger, M. B. (2006). *Küreselleşme*. Ankara: Dost Yayınları.
- Stokes, G. (2000). Global citizenship. In W. Hudson & J. Kane (Eds.) *Rethinking Australian citizenship* (pp. 231-242). Melbourne: Cambridge University.
- Stromquist, N. P. (2009). Theorizing global citizenship: Discourses, challenges, and implications for education. *Inter-American Journal Of Education For Democracy*, 2(1), 6-29.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6. edition). ABD: Pearson Education.
- TDK. (2020). <https://sozluk.gov.tr/>, 20.01.2020

- UNESCO. (2014). Global citizenship education: Preparing learners for the challenges of the 21st century. <http://www.unesco.org/new/en/globalcitizenship-education>, 12.12.2019.
- UNESCO. (2015). *Global citizenship education: Topics and learning objectives*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002329/232993e.pdf>, 12.12.2019.
- Uydaş, İ. ve Genç, S.Z. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin küresel vatandaşlık bağlamında çokkültürlülük hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 416-429.
- Ünsal, H. (2009). Avrupa birliği vatandaşlığına bağlanan sonuçlar ve bu sonuçların vatandaşlık hukukunun genel kuralları çerçevesinde değerlendirilmesi. *I.Uluslararası Avrupa Birliği, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu* içinde (s.248-252). 28-30 Mayıs 2009, Uşak: Uşak Üniversitesi Avrupa Birliği Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Üstel, F. (1999). *Yurttaşlık ve demokrasi*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Watt, J., Sinfield, I., & Hawkes, C. (2000). *Civics today*. Toronto: Irwin.
- Wood, P. (2008). The impossibility of global citizenship. *Brock Education*, 17, 22-37.
- Wringe, C. (1999). Issues in citizenship at national, local and global levels. *Development Education Journal*, 6(1), 4-6.
- Yılmaz, D. (2007). *Üniversiteler için vatandaşlık bilgisi*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları.

EKLER**EK-1. Yönerge ve Kişisel Bilgi Formu**

Değerli Katılımcı,

“Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinin Vatandaşlık Duygusu İle Küresel Vatandaşlığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırmalı Analizi” adlı çalışma için gerekli olan verilerin toplanması amacıyla aşağıda size sunulan ölçeklerdeki maddelere vereceğiniz yanıtlar yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Ölçek maddelerine görüşlerinize uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Bahadır KAYA
İnönü Üniversitesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi
Y. Lisans Öğrencisi

1. Devam Ettiğiniz Yüksek Öğretim Kurumu:

( ) Ön Lisans ( ) Lisans

2. Cinsiyetiniz:

( ) Kadın ( ) Erkek

3. Devam Ettiğiniz Sınıf:

( ) Birinci Sınıf ( ) İkinci Sınıf ( ) Üçüncü Sınıf ( ) Dördüncü Sınıf

4. Devam Ettiğiniz Bölüm:

.....

5. Yaşınız:

.....

6. Bitirdiğiniz Lisenin Türü:

.....

7. Annenizin Eğitim Durumu:

( ) Okuryazar/İlkokul Mezunu ( ) Ortaokul Mezunu ( ) Lise Mezunu
( ) Ön Lisans ( ) Lisans

8. Babanızın Eğitim Durumu:

( ) Okuryazar/İlkokul Mezunu ( ) Ortaokul Mezunu ( ) Lise Mezunu
( ) Ön Lisans ( ) Lisans

EK-2. Vatandaşlık Duygusu Ölçeği

VATANDAŞLIK DUYGUSU ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Kendimden farklı etnik kökenden insanlarla yaşayabilirim					
2	Kendimden farklı inançtan insanlarla birlikte yaşayabilirim					
3	Kendimden farklı etnik kökenden olan birisiyle arkadaş olabilirim.					
4	Kendimden farklı inançtan birisiyle arkadaş olabilirim.					
5	Farklı inanç ve etnik kökenden öğrencilerle eğitim almak beni rahatsız etmez					
6	Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan onur duyuyorum					
7	Benim gibi yaşam tarzı olmayan insanlar hakkında kanaatim olumludur					
8	Kendimi bu ülkede özgür bir birey olarak diğer insanlarla eşit haklara sahip olduğumu düşünüyorum					
9	Yaşadığım çevrede ve bu ülkede kendimi ve ailemi güvende hissediyorum					
10	Demokrasiye ve sorunlarımızın demokratik yöntemlerle çözülebileceğine olan inancım yoktur*					

* Ters kodlanan madde.

EK-3. Küresel Vatandaşlık Hakkında Öğrenci Görüşleri Anket Formu

	KÜRESEL VATANDAŞLIK ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Küresel ısınmanın ortaya çıkardığı sorunların çözümü için çalışır.					
2	Yaşadığı çevreye ve tüm dünyaya karşı sorumlu davranır.					
3	Milli değerlerine bağlıdır.					
4	Çevresindeki sıradan bir olayın tüm dünyayı etkileyebileceğinin farkındadır.					
5	İnsanlar arasındaki farklılıklara saygılıdır.					
6	Dünyanın diğer yerlerindeki farklı yaşam tarzlarını araştırır					
7	Hayvan ve bitki türlerinin devamlılığı için mücadele eder.					
8	Geri dönüşüm (kâğıt, plastik, atık yağ, pil vb.) konusunda çevresindeki insanları bilinçlendirmeye çalışır.					
9	Evrensel değerleri kabul eder.					
10	Her ülkenin bir yönüyle, başka ülke veya ülkelere ihtiyacı olduğunun bilincindedir.					
11	Dünyada meydana gelen olaylara ve durumlara farklı açılardan (çok boyutlu) bakar.					
12	Farklı kültürlerle saygılıdır.					
13	Dünyanın daha yaşanılabilir (savaşlardan uzak, eşitsizliğin olmadığı, temiz bir çevre vb.) bir yer olması için çalışır.					
14	Dünyanın mevcut ve ileride doğabilecek sorunlarının çözümü için uğraş verir.					
15	Kendi ülkesinin çıkarları ile küresel çıkarlar çatıştığında küresel olanı tercih eder.					
16	Türkiye'nin anlaşmazlık yaşadığı ülkelerle işbirliğini memnuniyetle karşılar.					
17	Farklı dil, din ve ırktan olan insanları yadırgamaz.					
18	Dünyanın ortak kültürel mirasının korunması gerektiğini düşünür.					
19	İnsanların temel ihtiyaçlarının karşılanması ve gelecekte de yararlanılabilmesi için doğal kaynakları bilinçli olarak kullanır.					
20	Geçmişte yapılan savaşların sonuçlarını düşünerek dünyadaki çatışma ve sorunların çözümü için uğraş					

	verir.					
21	Ülkeler arasındaki sınırların varlığını kabul etmez.					
22	Sadece ülkesindeki gelişmeleri değil aynı zamanda dünyadaki her türlü gelişmeleri yakından takip eder.					
23	Kendi düşüncelerini ve değer yargılarını eleştirel bir bakışla sorgular.					
24	Olaylar ve durumlar karşısında kendisini, farklı kültürlerden insanların yerine koyarak onları anlamaya çalışır.					
25	Küresel sorunların çözümü için hem yerel hem de küresel çapta çeşitli sivil toplum kuruluşlarına katılır.					
26	Yerel ve küresel düzeydeki adaletsizlik ve eşitsizlikle mücadele eder.					
27	Ülkesinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutar.					
28	Yaşadığı çevrede ortaya çıkan bir salgın hastalığın (kuş gribi vb.) tüm dünyayı tehdit eder hale gelebileceğinin bilincindedir.					
29	Hem yerel hem de küresel düzeyde bilgi, beceri ve değerlerle donanımlı bir bireydir.					
30	Dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için tek bir insanın bile fark yaratabileceğine inanır.					
31	Milli kimliğinin farkındadır.					
32	Dünyanın herhangi bir yerinde yardıma muhtaç olan insanlara karşı duyarlıdır.					

EK-4. İzinler

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/02/2020-E.13753		 T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı	
		 * B E 0 A 5 B 0 7 H *	
Sayı : 50235129-730.08.03 Konu : Öğr. Bahadır KAYA (Anket İzni)			
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE			
İlgili : 12/02/2020 tarihli ve 12897 sayılı yazınız.			
Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Bahadır KAYA'nın Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU danışmanlığında, yürütmekte olduğu "Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinin Vatandaşlık Duygusu ile Küresel Vatandaşlığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırmalı Analizi" konulu tez çalışması kapsamında, Üniversitemiz Eğitim Fakültesinde anket uygulaması talebinin uygun görüldüğüne dair Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın cevabi yazısı ekte gönderilmiştir. Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.			
e-İmzalıdır Prof.Dr. Nusret AKPOLAT Rektör Yardımcısı			
Ek: İlgili yazı			
İnönü Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Öğrenci Merkezi Telefon No: 04223773090 Faks No: 04223410053 E-Posta: ogrenci@inonu.edu.tr İnternet Adresi: https://www.inonu.edu.tr/tr/cms/ogrenci		Bilgi İçin: Nuray KOMİ Unvan: Memur Telefon No: 4223773044	
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.			

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/02/2020-E.13582

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 92512750-300
Konu : Uygulama İzni (Bahadır KAYA)

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi : 13/02/2020 tarihli ve 13335 sayılı yazınız,

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Bahadır KAYA'nın Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU danışmanlığında, yürütmekte olduğu "Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinin Vatandaşlık Duygusu ile Küresel Vatandaşlığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırmalı Analizi" konulu tez çalışması kapsamında, Fakültemizde anket uygulamasında Dekanlığımızca bir sakınca bulunmamaktadır.

Gereğini ve bilgilerinizi arz ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. İlhan ERDEM
Dekan